

Iskustva i aspekti korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama

---

Lukavečki, Hana

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:137615>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-17**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

Iskustva i aspekti korištenja društvenih mreža kod adolescenata s
intelektualnim teškoćama

Hana Lukavečki

Zagreb, prosinac, 2018.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad
Iskustva i aspekti korištenja društvenih mreža kod adolescenata s
intelektualnim teškoćama

Mentorica: prof. dr. sc Lelia Kiš-Glavaš

Studentica: Hana Lukavečki

Zagreb, prosinac, 2018.

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisala rad „Iskustva i aspekti korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama“ te da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Hana Lukavečki

Mjesto i datum: Zagreb, 3. prosinac, 2018.

Zahvale

Zahvaljujem mentorici, prof. Kiš-Glavaš na izvanrednoj profesionalnoj podršci tijekom pisanja ovoga rada. Bez Vaše stručne pomoći pisanje ovog rada ne bi bilo moguće. Hvala Centru za odgoj i obrazovanje Zagreb (Zagorska 14) za veliku pomoć oko organizacije istraživanja.

Zahvaljujem svima koji me vole.

*Obitelji koja me osnažila,
prijateljima koji su postali obitelj.*

Vama dugujem sve što jesam.

Hvala što vjerujete u mene i što mi svakodnevno širite krila.

Sažetak

Društvene mreže pojavile su se devedesetih godina prošlog stoljeća, a popularnost im i danas sve više raste. Predstavljaju nov oblik komunikacije u virtualnom svijetu te znatno ubrzavaju prijenos željenih informacija. Tijekom godina su se mijenjale, nestajale iz upotrebe i nastajale brojne nove. U internetskom svijetu, najpopularnije su Facebook, Instagram, Whatsapp i Viber. Zauzimaju velik dio internetskog prostora i milijarde zadovoljnih korisnika potvrđuju njihove dobrobiti.

Cilj ovog istraživanja bio je uvidjeti iskustva u korištenju društvenih mreža kod mladih s intelektualnim teškoćama. Točnije, htjelo se saznati koja je svrha korištenja te zabavljaju li se korisnici i jesu li zadovoljni koristeći društvene mreže, koji je značaj pismenosti te kakav je odnos s drugim osobama na društvenim mrežama. U istraživanju je sudjelovalo šest ispitanika, točnije tri osobe muškog i tri ženskog spola. Svi ispitanici imaju laki stupanj intelektualnih teškoća i pohađaju treći razred Centra za odgoj i obrazovanje Zagreb gdje se školuju za pomoćna zanimanja.

Istraživanje je kvalitativnog tipa i opisuje iskustva sudionika. Sa sudionicima istraživanja provedeni su polustrukturirani intervjui koji su snimani. Intervjui su provedeni u prostorima škole te za dva ispitanika u prostoru njihova doma u kojem stanuju uz podršku. Nakon provedbe intervjua, napravljeni su transkripti intervjua i provedena je kvalitativna tematska analiza. Nalazi istraživanja pokazuju da je dopisivanje najveća svrha korištenja društvenih mreža te da korištenje društvenih mreža povoljno utječe na razinu zabave i zadovoljstva. Također, ispitanici pokazuju interes za objave i važnost drugih osoba na društvenim mrežama, a značaj pismenosti među ispitanicima varira.

Ključne riječi: društvene mreže, adolescenti, intelektualne teškoće

Abstract

Social networks have appeared in the last decade of the previous century, and their popularity continues to grow. They represent a new way of communication in the virtual world and significantly affect the speed of sending the information. They have changed over the years, some have disappeared from the social media scene and some new ones showed up. Nowadays, the most popular social medias are Facebook, Instagram, Whatsapp and Viber. They take up a large part of the online space and billions of satisfied users confirm their utility.

The aim of this research was realising the perspective of the social networks usage among young people with intellectual disabilities. More specifically, there was a wish to see the purpose of the usage and what is the level of fun and satisfaction they accomplish using social networks. Furthermore, literacy significance and a way they form relationships with other people on social networks were also examined. There were six participants interviewed, three male and three female. All participants have mild intellectual disabilities and attend the third grade of the Centar za odgoj i obrazovanje Zagreb where they are studying to get an auxiliary occupations degree.

This is a qualitative research and describes experiences of the participants. Semi-structured interview was the form of getting the information from each participant. There was also an audio recording of every interview. Four participants were interviewed in the school area and two participants were interviewed in their home where they live with support. After interviewing, transcripts were made and qualitative thematic analysis as well. Research findings show that chatting is the greatest purpose of using social networks and that their users accomplish a level of entertainment and satisfaction using social media. Furthermore, participants are interested in posts published by other people and they value them. The significance of social media literacy varies.

.Key words: *social networks, adolescents, intellectual disabilities*

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Intelektualne teškoće.....	1
1.2. Društvene mreže.....	2
1.2.1. Facebook i Instagram	4
1.2.2. Whatsapp i Viber.....	4
1.3. Društvene mreže i osobe s intelektualnim teškoćama.....	5
1.4. Pismenost.....	8
1.5. Doprinos društvenih mreža zadovoljstvu i zabavi.....	10
1.6. Navike i učestalost korištenja društvenih mreža kod osoba s intelektualnim teškoćama.....	11
1.6.1. Digitalna podjela	12
1.6.2. Prepreke.....	13
1.6.3. Ovisnosti.....	14
1.7. Kvaliteta života osoba s invaliditetom	14
2. Kvalitativno istraživanje.....	16
2.1. Problem istraživanja.....	16
2.2. Cilj istraživanja.....	16
2.3. Istraživačka pitanja.....	17
2.4. Metode.....	17
2.4.1. Sudionici istraživanja	17
2.4.2. Metoda prikupljanja podataka	18
2.4.3. Način provedbe istraživanja	21
3. Kvalitativna analiza podataka.....	23
3.1. Svrhovitost korištenja društvenih mreža	23
3.2. Značaj drugih osoba na društvenim mrežama	27
3.3. Zabava i zadovoljstvo na društvenim mrežama	29
3.4. Pismenost na društvenim mrežama	32
4. Rasprava	35
5. Zaključak	40
6. Literatura	43

1. Uvod

Ovaj rad bavi se problematikom korištenja društvenih mreža. Tema istraživanja je aktualna jer društvene mreže dobivaju na sve većoj važnosti u svakodnevnom životu. Istraživanje je orijentirano na specifičnosti korištenja kod mladih s lakim stupnjem intelektualnih teškoća. U radu se prikazuje kratki teorijski osvrt na teme koje su važne za provedeno istraživanje. Neke od tema su vrste društvenih mreža, prepreke u korištenju, učestalost i navike korištenja te razina zadovoljstva i zabave na društvenim mrežama te pismenost. Potom slijede rezultati kvalitativnog istraživanja provedenog sa šest adolescenata s lakim intelektualnim teškoćama te prikaz njihovih iskustava.

1.1. Intelektualne teškoće

Intelektualne teškoće promatraju se i definiraju kroz različite modele. U današnje vrijeme sve se više koristi socijalni model koji stavlja naglasak na značaj procjenjivanja jakih strana i interesa osobe s intelektualnim teškoćama te na stupanj podrške koji joj je potreban u svakodnevnom životu. No, nije uvijek bilo tako. U prošlosti je bio utjecajan medicinski pristup definiranja teškoća koji je usmjeren na medicinske specifičnosti osobe, tj. na specifično oštećenje osobe. Sklon je problematiziranju osobe, gledajući na osobu kao na objekt kliničke intervencije (Quinn i Degener, 2002 prema Mihanović 2011). U smislu socijalnog modela, osoba s invaliditetom je aktivni borac za ravnopravnost, u partnerstvu sa saveznicima, za stvaranje društva koje je doista inkluzivno. Socijalni model za razliku od medicinskog modela prebacuje "krivnju" invaliditeta od osobe s oštećenjem na "nepravedno, okrutno društvo". Danas je socijalni model stekao značajnu popularnost, a uz podršku brojnih udruga za ljudska prava neke od prepreka invaliditeta koje potječu od medicinskog modela pomalo su počele nestajati. Put do potpune ravnopravnosti je dug, ali dostižan (Mihanović, 2011).

America Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD, 2018) pojam intelektualnih teškoća definira kao značajno ograničenje u ukupnom životu pojedinca, karakterizirano bitnim ispodprosječnim intelektualnim funkcioniranjem koje je istodobno popraćeno smanjenom razinom u dvije ili više adaptivnih vještina. Intelektualno funkcioniranje odnosi se na intelektualne sposobnosti kao što su primjerice: učenje,

razumijevanje ili rješavanje problema. Mjeri se kvocijentom inteligencije pomoću standardiziranih testova inteligencije. Adaptivne vještine definiraju kao skup konceptualnih, socijalnih i praktičnih vještina koje ljudi uče u svakodnevnom životu. Također, ističe se i značaj ostalih čimbenika kao što je okruženje života osoba i podrška od strane zajednice. Intelektualna teškoća se kao stanje utvrđuje prije 18. godine života (AAIDD, 2018).

Danas se ograničenja u intelektualnom funkcioniranju prikazuju kvocijentom inteligencije (IQ) koji se mjeri standardiziranim testovima inteligencije, koji odstupa približno -2 standardne devijacije od aritmetičke sredine: IQ manji od 70-75 pretpostavlja značajno ispodprosječno funkcioniranje, ono koje je ispod razine koju postiže 97% tipičnih pojedinaca (Not, 2008).

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO, 2018) intelektualne teškoće opisuje kao prisutnost značajno smanjenih mogućnosti osobe za razumijevanje novih ili složenih informacija te primjenjivanje novih vještina. Teškoće u ovim područjima rezultiraju smanjenom mogućnosti za samostalno funkcioniranje i počinju prije odrasle dobi, a osoba ima trajne teškoće u razvoju.

Društvene mreže postale su dio svakodnevice za većinu adolescenata. Obzirom na navedene karakteristike osoba s intelektualnim teškoćama, posebno u području spoznajnog razvoja, moguće je da se adolescenti ove populacije susreću s preprekama u pravilnom korištenju društvenih mreža. Potrebno je istražiti s kojim se teškoćama susreću te dobiveni rezultati mogu činiti podlogu za kreiranje programa podrške i individualnih planova koji će unaprijediti funkcionalno korištenje društvenih mreža.

1.2. Društvene mreže

Društvene mreže postale su iznimno popularne, privlačeći stotine milijuna korisnika svih dobnih skupina. Popularnost se može objasniti konceptom online društvenih mreža koji se temelji na Web 2.0 tehnologiji koja korisnike stavlja u središte zbivanja omogućujući im da upravo oni kreiraju sadržaj te da ga nude drugim korisnicima (Kušić, 2010). Web je danas mjesto gdje se korisnici povezuju i komuniciraju jedni s drugima razmjenjujući informacije, stavove i mišljenje, a kao takav prešao je granice e-maila i postao sredstvo komunikacijskog povezivanja ljudi, bez obzira na udaljenost i vrijeme, omogućujući tako socijalizaciju i stvaranje nove kulture koja prije nije viđena u razvoju ljudskih zajednica (Grbavac i Grbavac,

2014). Web se koristi kao izvor informacija, mjesto na kojem možete pristupiti bilo kojim podacima gdje god se oni nalazili, a najzastupljenije na webu su društvene mreže.

Društvene mreže dostupne su dugi niz godina na internetskom komunikacijskom prostoru te okupljaju velik broj ljudi u komunikaciji na određenim interesnim temama (Grbavac i Grbavac, 2014). Pojavom aplikacije Facebook, 2004. godine, korištenje web mjesta za društveno umrežavanje znatno je povećano (Caton i Chapman, 2016). Uspon servisa za online društvene mreže ukazuje na pomak u organizaciji online zajednica i potiče novu dimenziju socijalnih interakcija (Kušić, 2010). Društvene mreže postale su globalni komunikacijski fenomen, počevši od skromnih početaka sa SixDegrees.com društvenom mrežom pa sve do Facebook-a i Twitter-a te svih onih koji su se između navedenih pojavljivale i nestajale s globalne komunikacijske scene i društvenog prostora (Grbavac i Grbavac, 2014). Postavlja se pitanje hoće li i kada društvene mreže poput Facebooka zamijeniti neki novi oblik virtualnog umrežavanja.

Autor Kušić (2010) tvrdi da se servisi za online društvene mreže sastoje od raznih tehničkih značajki, no njihov središnji dio su vidljivi profili na kojima se artikuliraju popisi "Prijatelja" koji su istovremeno i korisnici sustava. Profili su jedinstvene stranice na kojima svaki pojedinac može sebe predstaviti drugima u sustavu uz deskriptore kao što su dob, spol, interesi, dio "Nešto o sebi" te razne aplikacije koji ujedno personaliziraju i obogaćuju profil. Iako svi servisi za online društvene mreže potiču istinito predstavljanje na profilima, sudionici to čine u različitim stupnjevima. Servisi za online društvene mreže omogućuju pojedincu samoprezentaciju, stvaranje, gledanje i korištenje liste prijatelja, pisanje komentara na profilima svojih prijatelja, slanje privatnih poruka, dijeljenje slika, videa, kreiranje grupa i drugih multimedijalnih sadržaja te tako omogućuju da svaki korisnik aktivno sudjeluje u stvaranju sadržaja (Kušić, 2010). Facebook i Instagram najpopularnije su i najkorištenije društvene mreže te funkcioniraju na objavi vizualnih sadržaja, primarno fotografija. Oni će biti opisani u nastavku, uz Whatsapp i Viber kao najznačajnije predstavnike aplikacija za prijenos informacija.

1.2.1. Facebook i Instagram

Facebook je najpopularnija društvena mreža današnjice, a za kreiranje korisničkog računa potrebno je imati samo valjanu e-mail adresu. Nakon registracije, korisnik može uređivati svoj profil i priključiti se regionalnoj mreži gdje upoznaje ljude iz svoje okoline. Brojne aplikacije glavna su posebnost Facebooka. Moguće je imati virtualne kućne ljubimce, primati virtualne darove i čestitke, rješavati kvizove te igrati videoigre. Facebook nudi mogućnost kontrole privatnosti pa korisnik prema vlastitim željama može sakriti svoj profil i fotografije te se zaštititi od nepoznatih posjetitelja. Ova web usluga je potpuno besplatna za sve korisnike, a prihode ostvaruje od sponzora i oglašavanja putem reklama koje se pojavljuju uz svaki profil. Profili s pravim imenom i prezimenom te autentične informacije o pojedinim korisnicima razlozi su planetarne popularnosti Facebooka (Grbavac i Grbavac, 2014).

S druge strane, Instagram je mobilna aplikacija koja omogućava stvaranje i uređivanje fotografija, a nakon toga i dijeljenje fotografija s pratiteljima korisnika. U svojim osnovnim funkcionalnostima sličan je ostalim društvenim mrežama, ali zbog uske povezanosti s fotografijama ima određenih specifičnosti. Kao što i sam naziv govori, glavni cilj je fotografiranje putem mobilnih telefona te brzo dijeljenje s pratiteljima (Pc Chip, 2018). Instagram pohranjuje i prenosi podatke širom svojih sustava u cijelom svijetu kako bi korisnicima Instagram istaknuo sadržaje, značajke, ponude i korisničke računa za koje smatra da bi ih mogli zanimati. Korisnike povezuje s robnim markama, proizvodima i uslugama. Važno je istaknuti da korisnici moraju imati barem 13 godina. Aplikacija potiče pozitivno i sigurno okruženje stoga je korisnicima dozvoljeno koristiti isključivo vlastite identitete te je svako kršenje tuđih prava kažnjivo (Instagram, 2018).

1.2.2. Whatsapp i Viber

Prema podacima sa službene stranice (Whatsapp, 2018), danas više od jedne milijarde ljudi diljem svijeta koristi Whatsapp kako bi ostali u kontaktu s prijateljima i obitelji, bilo kada i bilo gdje. Aplikacija je započela kao alternativa SMS-u, no danas podržava slanje i primanje raznih medija: teksta, fotografija, video zapisa, dokumenata i lokacija, kao i glasovnih poziva. Moguće je slati dokumente veličine do 100 megabajta te kreirati grupe sa značajnim pojedincima u kojima se također mogu dijeliti razni sadržaji. Kako bi se mogao koristiti, potrebno je biti spojen na internetsku mrežu. Poruke i pozivi osigurani su end-to-end metodom šifriranja, što znači da niti jedna treća strana uključujući Whatsapp nije u

možnosti čitati ili slušati sadržaje korisnika. Whatsapp nudi jednostavno, sigurno i pouzdano dopisivanje i pozive koje je dostupno na telefonima diljem svijeta te je upravo tim karakteristikama stekao veliku popularnost među korisnicima.

Viber je vrlo slična i jednako popularna aplikacija za pozive i razmjenu poruka koja povezuje više od jedne milijarde korisnika, bez obzira na to gdje se nalaze. Za valjano korištenje je također potrebno biti spojen na internetsku mrežu. Besplatna i sigurna veza omogućava korisnicima širom svijeta komunikaciju putem visokokvalitetnih audio i video poziva. Svi Viber pozivi i razgovori također su zaštićeni end-to-end metodom šifriranja stoga niti jedna treća strana ne može čitati ili čuti sadržaje korisnika. Dobno ograničenje za korištenje je 13 godina, a uvjeti i pravila korištenja navode da se zahtijevaju točne informacije o traženim podacima, uključujući dob (Viber, 2018).

Kao i za Whatsapp, jednostavnost upotrebe, dostupnost te besplatno korištenje opisanih aplikacija čini ih zanimljivima i poželjnima cjelokupnoj populaciji, uključujući i osjetljive skupine. Dobno ograničenje za korištenje društvenim mreža odnosi se na kronološku dob, a s obzirom na različitost kronološke i razvojne dobi kod adolescenata s intelektualnim teškoćama, postavlja se pitanje postoje li specifičnosti korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama.

1.3. Društvene mreže i osobe s intelektualnim teškoćama

Istraživanja pokazuju da se socijalna mreža osoba s intelektualnim teškoćama vrlo često primarno sastoji od članova obitelji te stručnjaka koji s njima rade. Stoga su osobe s intelektualnim teškoćama izložene visokom riziku od socijalne izolacije i usamljenosti (Caton i Chapman, 2016). Upravo se zato javlja pitanje mogu li društvene mreže utjecati na povećanje interakcija i pospješiti ostvarivanje zabave i zadovoljstva kod osoba s intelektualnim teškoćama.

Za većinu aktivnih korisnika, korištenje društvenih mreža je dugoročno i svakodnevno te ima svojih pozitivnih i negativnih značajki. Ako govorimo o prednostima, istraživanja tvrde da pristup društvenim mrežama može omogućiti osobama s intelektualnim teškoćama povećanje učestalosti i kvalitete društvenih interakcija, razvitak smislenih odnosa te smanjiti osjećaj usamljenosti (Chadwick i sur., 2013, prema Caton i Chapman, 2016). Nadalje, korištenje društvenih medija može poticati osobe s intelektualnim teškoćama i osnaživati ih u kreiranju odnosa s vršnjacima s kojima dijele zajedničke interese. Istovremeno se i osnažuje osjećaj

pripadnosti te pozitivno djeluje na samopoimanje (Caton i Chapman, 2016). Primjerice, ako adolescent s intelektualnim teškoćama trenira borilačke vještine, preporuča se učlanjenje i aktivnost u Facebook grupi kluba u kojem se razmjenjuju iskustva, mišljenja ili fotografije.

S druge strane, osobe s intelektualnim teškoćama sklone su drukčije percipirati rizik u virtualnom svijetu u usporedbi s roditeljima i stručnjacima (Caton i Chapman, 2016). Primjerice, moguće je da kod osobe s intelektualnim teškoćama zbog razvojnih specifičnosti izostane pravovremena reakcija na opasne situacije. Drugim riječima, moguće je da osoba prekasno shvati ili da uopće ne percipira da je bila žrtva u virtualnom prostoru. Drugi prisutan problem je zbunjujuća terminologija. Naime, na svim društvenim mrežama susrećemo se s pojmom "prijatelj". Ako uzmemo za primjer najpopularniju društvenu mrežu Facebook, svaka osoba kojoj pošaljemo zahtjev za prijateljstvo i koja nas prihvati automatski postaje naš virtualni prijatelj. Kydland i sur. (2012) navode da postoje određeni pokazatelji koji dokazuju da društvene mreže mogu pomoći u smanjenju usamljenosti kod populacije osoba s lakim do umjerenim intelektualnim teškoćama, no utvrđeno je da su sudionici imali problema s razumijevanjem riječi "prijatelj" u smislu koji se koristi na Facebooku. Autori Holmes i O'Loughlin (2014) također ističu da taj reciprocitet odnosa nije uvijek jasan adolescentima s intelektualnim teškoćama, unatoč pokazateljima koji tvrde da oblikovanje i održavanje virtualnih odnosa donosi korist i ugodu za osobe s intelektualnim teškoćama. Potrebno je roditeljima i stručnjacima ukazati na specifičnost terminologije te osnaživati osobe s intelektualnim teškoćama da razumiju da nije svaki virtualni prijatelj nužno i prijatelj u punom značenju te riječi u stvarnom životu.

Jedan od važnih pojmova koji je također značajan tijekom korištenja društvenih mreža je pojava internetskog jezika. Takozvani internetski jezik može se smatrati nepisanim sustavom pravila komuniciranja među korisnicima društvenih mreža. To se najviše odnosi na upotrebu kratica što omogućava da se poruka prenese i primi u kraćem roku. Caton i Chapman (2016) ističu da redovni korisnici društvenih medija postaju naviknuti na korištenje kratica i korištenje internet jezika te da pasivno, tj. nesvjesno uče i prihvaćaju njegove značajke. Kod osoba s intelektualnim teškoćama ta se internalizacija može dogoditi sporije. Tome je tako jer ako osobe krivo shvate značenje, treba vremena dok to netko primijeti i reagira ispravljanjem. Također mogu pitati za objašnjenje, što isto usporava komunikaciju. Kydland i sur. (2012) internetski jezik vide kao prepreku punoj i jednostavnoj upotrebi društvenih medija, a kao primjer navode identificiranje teškoća s višestrukim značenjem riječi. Primjerice, kratica BRB (Be Right Back) koristi se kada želimo online sugovorniku reći da moramo nešto hitno

obaviti, ali se odmah vraćamo. No, ista se kratica BRB (Big Red Button) koristi za dugme za opasnost koje je potrebno pritisnuti da pošaljemo signal za pomoć kad se nalazimo u situacijama ugrožavajućima po život (Mashable, 2018). S druge strane, postoji mišljenje da korištenje internetskog jezika ima prednosti za osobe s intelektualnim teškoćama jer mogu izbjeći složena pravila pravopisa i gramatike (Löfgren-Mårtenson, 2008). Upotreba kratica nije novost kod osoba s teškoćama. Naime, kratice se u velikoj mjeri koriste u opismenjavanju osoba s oštećenjem vida na američkom području. Iako dosadašnja istraživanja govore da upotreba kratica zbog mogućnosti netočne interpretacije može nepovoljno utjecati na komunikaciju, moguće je da bi svrhovito podučavanje značenja i korištenja kratica moglo pozitivno utjecati na komunikaciju ne samo kod osoba s lakim intelektualnim teškoćama, nego i s većim stupnjem teškoća.

U zadnje je vrijeme primjetan porast usluga društvenih mreža kreiranih posebno za osobe s intelektualnim teškoćama. Ove se usluge obično smatraju sigurnijima i pristupačnijima od stranica koje su razvijene za širu zajednicu (Caton i Chapman, 2016). Holmes i O'Loughlin (2014) tvrde da iako su mrežna okruženja za društveno umrežavanje stvorena posebno za osobe s intelektualnim teškoćama sigurnija, neki od korisnika tih usluga izražavaju kako bi radije pristupili manje specijaliziranim društvenim mrežama. Od tih komercijalnijih mreža dostupnih široj zajednici kao što su Facebook i Twitter, autori (Caton i Chapman, 2016) navode da se sve više koriste i blogovi i forumi kod populacije osoba s intelektualnim teškoćama. Stranica koja je kreirana posebno za osobe s teškoćama je specialFriends.com. Na toj stranici osobe s teškoćama mogu komunicirati i njihovi razgovori su pod nadzorom radi sigurnosti. Da bi se priključili toj mreži, korisnici moraju biti stariji od 13 godina. Stranica je besplatna za prijavu i korištenje, a u najavi je i poseban dio stranice koji će moći koristiti korisnici koji traže nešto više od prijateljstva. Taj portal osnovan je na inicijativu roditelja i broji više od šest tisuća korisnika iz više od 55 zemalja (SpecialFriends, 2018).

Shpigelman i Gill (2014) proučavali su kako osobe s intelektualnim teškoćama koriste Facebook. Naime, 2008. Facebook je promijenio postavke privatnih korisnika na način da ih je učinio dostupnijim i potencijalno manje rizičnim za osobe s intelektualnim teškoćama. U prošlosti su korisnici Facebooka prema zadanim postavkama mogli vidjeti doista sve što su drugi korisnici radili na mreži. Facebook je tada pretpostavljao da svi korisnici žele dijeliti sve svoje informacije s drugima. Ta zadana postavka mogla je naštetiti korisnicima s intelektualnim teškoćama koji potencijalno nisu znali za mogućnost promjene zadane postavke "javno" i ograničiti pristup svojim podacima. Prema novim promijenjenim

postavkama, profili, kontakt podatci te drugi osobni podatci dostupni su samo za korisnike koji su prijatelji na društvenim mrežama, osim ako svaki korisnik ne odabere drugačije (Taraszow i sur., 2010, prema Shpigelman i Gill, 2014). Učestalost korištenja također je značajna tema ovog istraživanja. Shpigelman i Gill (2014) navode da korisnici Facebooka s intelektualnim teškoćama posjećuju Facebook rjeđe nego drugi korisnici. Ispitanici s intelektualnim teškoćama prijavljuju posjetu Facebooku barem jednom tjedno, u usporedbi s korisnicima urednog razvoja koji prijavljuju posjetu Facebooku barem jednom dnevno (Hampton i sur., 2011, prema Shpigelman i Gill, 2014).

Korištenje društvenih mreža je globalna stvarnost, stoga je adolescente s intelektualnim teškoćama važno podupirati u sigurnom i pravilnom korištenju društvenih medija (Caton i Chapman, 2016). Virtualna komunikacija je aktivan sustav komuniciranja koji se mijenja te je potrebno dati veći značaj i težiti poboljšanju komunikacije populacije osoba s intelektualnim teškoćama u virtualnom prostoru.

1.4. Pismenost

Pismenost je vrlo složen proces koji se u najužem smislu odnosi na vještine čitanja i pisanja (Grginić 2007, prema Ščapec i Kuvač Kraljević 2013). Mnoge su jezične i kognitivne sposobnosti i vještine povezane s tiskanim tekstom važne za razvoj pismenosti, a njihov razvoj teče kontinuirano tijekom predškolske i školske dobi (Ščapec i Kuvač Kraljević, 2013). Uloga i važnost pismenosti mijenjala se kroz stoljeća. U 21. stoljeću, pismenost dobiva novu dimenziju pod utjecajem razvoja informacijsko-komunikacijskih tehnologija. U suvremenom društvu informatička pismenost prestaje biti potreba samo onih koji stječu nova znanja te je važna i u radnoj okolini, u obitelji i društvu općenito. Osnova za razvoj suvremenog društva je informacijska pismenost njegovih članova. Informacijska pismenost odnosi se na shvaćanje potrebe za informacijom te znanjem gdje i kako pronaći informaciju i učinkovito je iskoristiti u svrhu rješavanja problema i donošenja odluka (Tomičić i sur. 2012). Isti autori navode da je informatička pismenost nužan preduvjet informacijske pismenosti. To znači da se od članova društva traži da budu informatički pismeni, tj. da poznaju korištenje elektroničkih medija kako bi uz pomoć njih funkcionalno pristupali podacima i koristili ih u svakodnevnom životu. S obzirom da je sve više sadržaja dostupno u elektroničkom obliku, bitno je naglasiti da je brz pronalazak informacija još jedna prednost ove vrste pismenosti.

Pismenost je složeni kulturni i društveni fenomen s višestrukim utjecajima na individualnoj i društvenoj razini. Korištenje pismenosti podrazumijeva prisutnost svih dimenzija pismenosti. Pojava novih tehnologija i digitalne pismenosti daje standardnom pojmu pismenosti nova značenja za koja stručnjaci sve više pokazuju interes. Potrebno je istaknuti sve veću dominaciju slika u pisanom tekstu (Knaflić, 2014). Možemo to usporediti i na vlastitom primjeru, upotrebljavamo emotikone u svakodnevnoj virtualnoj komunikaciji učestalije nego ikad prije. Postavlja se pitanje je li tome tako zbog želje da brže prenesemo poruku, ili su nam emotikoni samo puno dostupniji nego prije. Pretpostavka da će u budućnosti knjiga biti zamijenjena ekranom (Knaflić, 2014) nailazi na različite reakcije opće populacije. Primjerice, s obzirom da u prošlosti nismo mogli ni zamisliti da ćemo razgovarati s osobom koja je na drugom kraju svijeta u stvarnom vremenu koristeći računalo, tvrdnja ranije spomenutog autora u daljoj budućnosti nije nemoguća.

Ako se govori o pismenosti i komunikacijskih teškoćama, prepoznate su prepreke kod osoba s intelektualnim teškoćama da slobodno pristupaju društvenim medijskim alatima koje bi željeli koristiti. Ovdje se poseban naglasak stavlja na čitanje i pisanje sadržaja. Međutim, prepreke su zapravo složenije. Kombinacija teškoća s kognicijom, komunikacijom i pismenosti dovodi do teškoća u izražavanju, tj. pisanju sadržaja, osobito ako se sudionici nisu navikli pismeno izražavati o aspektima svog života (McClimens i Gordon, 2008 prema Caton i Chapman, 2016). To može dovesti do nesporazuma i drugih problema (Holmes i O'Loughlin, 2014, prema Caton i Chapman, 2016). Drugim riječima, osobe s intelektualnim teškoćama mogu nesvjesno pisati o neprimjerenim sadržajima koji će naići na neodobravanje okoline. Nadalje, prema navodima autora Caton i Chapman (2016), još jedna zanimljiva pojava s kojom se osobe s intelektualnim teškoćama susreću je da sadržaji koje objavljuju ne dobiju željenu reakciju od prijatelja na društvenim mrežama. Razlog tome je nedovoljna složenost ili zabavnost sadržaja.

S obzirom na sve veću svijest o problemima pismenosti, kao mogući postupci za poboljšanje pismenosti te za bolju virtualnu komunikaciju mogle bi se provoditi grupne radionice gdje bi moderator na stvarnim primjerima osoba s intelektualnim teškoćama ukazivao na pogreške i zajedno s osobama kreirao dobre primjere korištenja. Moguće aktivnosti su zadatci usporedbe primjerenih i neprimjerenih sadržaja za objavu na društvenoj mreži te izrada personaliziranih kartica s najčešćim pogreškama, tj. primjerenim postupcima, kojeg bi osoba uvijek mogla imati uz sebe kao podsjetnik.

1.5. Doprinos društvenih mreža zadovoljstvu i zabavi

U zapadnom svijetu i u uvjetima današnjice, rijetki su adolescenti koji ne posjeduju ili ne koriste mobilne uređaje. Didden i sur. (2009) pokazali su da su gotovo svi sudionici istraživanja (učenici s intelektualnim teškoćama, od 12 do 19 godina) imali u vlasništvu mobilni telefon te su imali pristup internetu kod kuće (97%). Najčešći način korištenja interneta bilo je dopisivanje (67%), igranje online igre (57%), e-poruke (43%), stavljanje osobnih informacija na internet (27%), razgovor, komentiranje na web stranici (24%) te korištenje Skypea (12%). S obzirom na veliku rasprostranjenost i učestalost korištenja, postavlja se pitanje koja je uloga mreža te postoje li rizici i opasnosti korištenja.

Autori Grbavac i Grbavac (2014) ističu da je primarna uloga Facebooka kao vodeće društvene mreže da se putem interneta povežu ljudi koji se već poznaju u stvarnom životu. Ako se ta uloga korištenjem ostvaruje, kao posljedica se javlja pozitivan utjecaj na samopoštovanje, podupiranje i osnaživanje sudjelovanja pojedinaca i grupe te bolje umrežavanje i dijeljenje ideja (Moreno i Kolb, 2012, prema Caton i Chapman, 2016). Povećanje zadovoljstva i užitka može se potencijalno ostvariti porastom samopouzdanja i samopoštovanja do kojeg je došlo zbog učenja novih vještina kao što je primjerice razumijevanje čitanja. Također se izvješćuje o povećanju samopouzdanja zbog aktivnosti razgovora te izražavanju svog mišljenja u glasanju (online anketama) o aktivnostima, osjećajima, hobijima, željama i potrebama (Caton i Chapman, 2016). Nadalje, sudionici istraživanja koje su proveli Kydland i sur. (2012) navode da su društvene funkcije kao što je primjerice stvaranje grupe za razmjenu fotografija bile su ključne za uživanje i angažman u aktivnosti. Također, adolescenti s intelektualnim teškoćama tvrde da im je internet donio brojna pozitivna iskustva i doživljaje te da su osjetili recipročnost online komunikacije prilikom koje su se dobro zabavljali (Keskinen i sur., 2012 prema Caton i Chapman, 2016). Navodi se također i utjecaj društvenih mreža na smanjenje stigmatizacije osoba s intelektualnim teškoćama (Cromby i Standen, 1999).

Današnji korisnici su često aktivni na nekoliko društvenih mreža i postaje teško uskladiti liste prijatelja, sadržaje i postavke privatnosti na nekoliko mjesta (Grbavac i Grbavac, 2014). No, bez obzira na činjenicu da u listi prijatelja na društvenim mrežama zajedno možemo imati i članove obitelji i prijatelje, autor Löfgren-Mårtenson (2008) ističe kako internet, zajedno s društvenim mrežama pruža osobama s intelektualnim teškoćama mogućnost ostvarivanja privatnosti, tj. iskustvo koje je izvan kontrole njihovih roditelja ili skrbnika. Ispitanici navode

dobrobiti postojanja slobode izbora, tj. odluke koju će društvenu mrežu koristiti i s kim će komunicirati. Tvrde i da se internet koristi najviše za društvene i romantične svrhe.

Već je ranije naveden porast društvenih mreža posebno kreiranih za osobe s intelektualnim teškoćama, a smatra se da upravo ranjivost navedene populacije dovodi do stvaranja sigurnijih društvenih mrežnih okruženja za osobe s intelektualnim teškoćama (Löfgren-Mårtenson, 2008). Nejasan je razlog osnivanja takvih stranica i javlja se pitanje je li to još jedan oblik segregacije osoba s intelektualnim teškoćama. S jedne strane, razlog osnivanja takvih stranica je vjerojatno eliminiranje rizika, tj. zaštita osoba s intelektualnim teškoćama od potencijalnih opasnosti korištenja globalnih društvenih mreža kao što je krađa identiteta, iskorištavanje privatnih podataka i sl. S druge strane, moguće je i da se takve društvene mreže osnivaju radi zaštite osoba urednog razvoja koje koriste globalne društvene mreže od potencijalnih neželjenih ponašanja u vidu neprikladnih objava, komentara ili poruka. Ako govorimo o mogućim rizicima, Ybarra i Mitchell (2007) navode da su rizici koji se mogu pojaviti korištenjem interneta otkrivanje osobnih informacija nepoznatim osobama, agresivno ponašanje, razgovor s nepoznatim osobama, aktivnosti vezane uz seksualno ponašanje te skidanje (download) neželjenih materijala s interneta. Istraživanje spomenutih autora pokazalo je da se čak 20% ispitanika izjasnilo kako je bilo izloženo virtualnom nasilju. Kao najčešći oblik rizičnog ponašanja pokazalo se otkrivanje osobnih informacija.

Društvene web-stranice su postale važan dio svakog društva. Njihov utjecaj se ne smije zanemariti, nego poticati njihov razvoj i rast, uz kontrolu privatnosti i poštivanja pravila ponašanja (Grbavac i Grbavac, 2014). Smisleno korištenje društvenih mreža i povezivanje s drugim osobama na društvenim mrežama pozitivno utječe na zadovoljstvo, zabavu i na razvijanje pozitivne slike o sebi, ali i na prihvaćanje osoba s intelektualnim teškoćama u širu zajednicu.

1.6. Navike i učestalost korištenja društvenih mreža kod osoba s intelektualnim teškoćama

Dovoljno je pogledati oko sebe i vidjeti prizor većine očiju usmjerenih u ekrane. Nalazimo se u modernom dobu i koristimo pametne telefone za brojne svrhe. Postavlja se pitanje u kojoj mjeri koriste adolescenti s intelektualnim teškoćama te s kojim se specifičnostima susreću.

Primjerice, u istraživanju autora Gutiérrez i Martorell (2011) navodi se da 50% ispitanika, osoba s intelektualnim teškoćama ima pristup internetu, no 25% uopće ne koristi internet.

Autori Chadwick i sur. (2013) također ističu da velik dio osoba s intelektualnim teškoćama ne koristi internetske usluge ako se taj broj uspoređi s populacijom urednog razvoja. No, pojedinci koji koriste Internetske usluge i društvene mreže mogu se susresti s brojnim preprekama, zato će se u idućim potpoglavljima opisati pojam digitalne podjele i prepreke s kojima se korisnici susreću.

1.6.1. Digitalna podjela

Sintagma digitalna podjela odnosi se na širok raspon socijalnih razlika u pristupu i načinima te mogućnostima uporabe računala i interneta (Sparks, 2013, prema Vrkić Dimić, 2014). Iako manje primjetna nego u prošlosti, i danas je prisutna. Digitalnu podjelu počelo se gledati kao strukturiranu od niza podjela, na čiji nastanak utječe čitav niz čimbenika koji se mogu međusobno kombinirati i udruživati te često nisu neposredno povezani sa samom tehnologijom. Vremenom, interes je proširen i na manje opipljive čimbenike od kojih su najznačajniji oni koji se odnose na individualna znanja, sposobnosti i vještine te vrstu i kvalitetu uporabe resursa suvremene digitalne tehnologije (Sparks, 2013, prema Vrkić Dimić, 2014).

Ako želimo definirati digitalnu podjelu, autor Bindé (2007) navodi da se ona očituje u informacijskom isključivanju pojedinaca, društvenih skupina ili čak cjelokupnih društava. Po njegovom mišljenju glavne aspekte digitalne podjele čine: ekonomski resursi, geografija, dob, rod, jezik, obrazovanje, društvena i kulturna osnova, zaposlenje te invaliditet. Primjerice, ako govorimo o ekonomskim resursima; mogući su izvor neravnopravnosti radi nejednake platežne moći između pojedinaca i društva (visoki troškovi nabave računala i dodatne opreme, visoki troškovi telekomunikacija i ulaganja u infrastrukturu). Zatim, mlađi ljudi u odnosu na starije puno brže i lakše usvajaju tehnološke inovacije i prate njihov razvoj, ali ujedno predstavljaju i najranjiviju skupinu u društvu, pa se javlja potreba za sustavnim obrazovanjem mladih za nove tehnologije i većom međugeneracijskom solidarnošću sa starijima s ciljem smanjivanja međugeneracijskih podjela. Nadalje, žene čine dvije trećine nepismenih u svijetu, što im ozbiljno ograničava pristup novim tehnologijama. Vezano uz aspekt invaliditeta, iako uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija (posebice kada su one prilagođene specifičnim poteškoćama) pruža jedinstvenu mogućnost društvene integracije osoba s invaliditetom (npr. radom na daljinu), ipak je čest slučaj da one nailaze na niz poteškoća fizičke, ekonomske, društvene ili psihološke prirode, koje nadalje produbljuju digitalnu

podjelu. Svi navedeni činitelji (ili njihova kombinacija) mogu biti izvori nejednakog pristupa novim tehnologijama i njihovog neujednačenog korištenja.

Digitalna podjela različito se reflektira na razini društva, društvenih skupina i pojedinaca, a postaje sve dublji i utjecajniiji socijalni te obrazovni problem (Vrkić Dimić, 2014). Bitno je istaknuti da je teško točno saznati postotak osoba s intelektualnim teškoćama koji koristi internet, kao i postotak osoba koji imaju mogućnost pristupa internetu te smatraju li to korisnim (Chadwick i sur., 2013). Digitalnu je podjelu moguće tek djelomično reducirati, ali ne i u potpunosti ukloniti. Pritom je nezaobilazan doprinos sustavnog obrazovnog i političkog pristupa u ublažavanju negativnih učinaka digitalne podjele (Vrkić Dimić, 2014).

1.6.2. Prepreke

Autori Chadwick i sur. (2013) opisuju specifičnosti s kojima se susreću osobe s intelektualnim teškoćama. Navode ekonomske i financijske prepreke misleći pritom da su osobe s intelektualnim teškoćama u financijski nepovoljnijem položaju u usporedbi s općom populacijom te im kupnja računala i omogućavanje pristupa internetu stvara velik trošak. Sljedeće prepreke su društveni stavovi te socijalna isključenost populacije osoba s intelektualnim teškoćama. Zatim se kao prepreka navodi loša podrška nadležne vlasti, opisujući da postoje brojne odredbe koje potiču inkluziju, no nijedna se ne odnosi na promicanje ravnopravnog sudjelovanja u virtualnom svijetu. Nadalje, značajno je istaknuti i izostanak podrške, treninga i edukacije pri korištenju društvenih mreža koja je potrebna za većinu osoba s intelektualnim teškoćama (Kennedy, 2010). Nadalje, autori Chadwick i sur. (2013) kao zadnju prepreku navode razliku u individualnim oštećenjima. Primjerice, ako usporedimo osobu s lakim intelektualnim teškoćama i osobu s umjerenim intelektualnim teškoćama, razina podrške koja im je potrebna nije jednaka. Dakle, podrška mora biti dostupna i individualizirana. Na individualnoj razini postoje brojne dodatne kognitivne, tjelesne i osjetilne smetnje povezane s intelektualnim teškoćama zbog kojih će korištenje interneta i društvenih mreža biti teže. Prepreke se javljaju u području pismenosti, jezika i komunikacije, razmišljanja, pamćenja, sposobnosti vizualne percepcije (Wehmeyer i sur., 2004, prema Chadwick i sur., 2013).

1.6.3. Ovisnosti

Prekomjerno korištenje društvenih mreža bez nadzora roditelja može dovesti do pojave ovisnosti. To je sve veća pojava te ni u jednom segmentu ne isključuje populaciju osoba s intelektualnim teškoćama. Prema istraživanjima, znakovi i simptomi prema kojima se prepoznaje ovisnost o internetu razlikuju se od pojedinca do pojedinca. Tako osobe koje se smatraju ovisnima gube pojam o vremenu provedenom na internetu (Young, 2009). Učestalo korištenje interneta za aktivnosti kao što su besciljno surfanje internetom, igranje online igara, obično počinje oduzimati previše korisnikovog vremena što dovodi do zanemarivanja socijalnih veza, posla, škole ili nekih drugih važnih obaveza (Carević i sur., 2014). Druženjem i razgovorom s prijateljima i roditeljima adolescenti mogu zamijeniti vrijeme koje pretjerano i često uzaludno troše na Internetu, te time pozitivno utjecati na mnoge aspekte svog života koji bivaju ugroženi negativnim stranama korištenja interneta. Razvojem tehnologije očekuje se još veći rast i razvoj Interneta u narednim godinama, a tako i sve više prisustva ovisnosti o tom mediju (Carević i sur., 2014).

Pisma i poštanske sandučiće sve više zamjenjujemo e-mailom, učestalost konverzacije licem u lice se zbog pojave bržih načina komunikacija također mijenja i to nas vodi do zaključka da trebamo biti spremni uvidjeti i prihvatiti te promjene. Te promjene mogu utjecati na kvalitetu života osoba s intelektualnim teškoćama, a sljedeće poglavlje bavi se upravo tim područjem.

1.7. Kvaliteta života osoba s invaliditetom

Pojavom filozofije inkluzije i socijalnog modela dolazi do značajnih promjena u odnosu društva prema osobama s invaliditetom, posebice prema osobama s intelektualnim teškoćama. Ovim promjenama značajno je pridonio i pokret samozastupanja, a osobe s intelektualnim teškoćama pokazale su da imaju što reći ukoliko im se pruži prilika. One žele biti u potpunosti dio društvene zajednice, te imati veću samostalnost i kontrolu nad svojim životom. Zato je razumljiva njihova želja za socijalnom inkluzijom (Malam i Joyce, 2005, prema Mihanović 2011). Svrhovita upotreba socijalnih mreža može povoljno utjecati na socijalnu inkluziju i kvalitetu života. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO, 2018a) kvalitetu života definira kao individualnu percepciju položaja osobe u životu u kontekstu kulture i vrijednosnim sustavima u kojima živi, u odnosu na vlastite ciljeve, očekivanja i standarde. Vezana je za fizičko zdravlje, psihičko stanje, osobna vjerovanja, socijalne odnose te njihov odnos prema važnim značajkama okoline u kojoj osobe žive (WHO, 2018a).

Općenito se smatra da kvaliteta življenja nije nešto što osoba jednostavno posjeduje ili dobiva, već kreira zajedno s drugima te da je ona raskorak između ostvarenih i nezadovoljenih potreba i želja pojedinca (Bratković i Rozman, 2006). U svakom slučaju ističe se njezin značaj subjektivnog iskustva jer različiti ljudi različito doživljavaju iste okolnosti i uvjete života. Osobna procjena zadovoljstva životom uključuje sljedeća subjektivna razmišljanja: koliko je za pojedinca važno određeno područje i koliko je osoba zadovoljna tim područjem (Gojčeta i sur. 2008). U tom smislu se razlikuje i ono što poboljšava ili može poboljšati kvalitetu življenja različitih pojedinaca (Bratković i Rozman, 2006). Kad govorimo o društvenim mrežama, bez obzira što ih većina adolescenata koristi, one nisu od jednakog značaja za sve pojedince te problemi u korištenju ne moraju jednako utjecati na kvalitetu svih korisnika. U literaturi se navode četiri osnovna aspekta s kojih se može promatrati kvaliteta življenja. Prvi je osobni aspekt koji uključuje tjelesne, psihološke i duševne značajke. Drugi je međuljudski aspekt koji uključuje obiteljske, prijateljske i društvene mreže socijalnih odnosa. Zatim se navodi okolni ili izvanjski aspekt koji se odnosi na uvjete stanovanja, rada te prihode. I na kraju, globalni aspekt koji se odnosi na kulturne specifičnosti, stanje ljudskih prava i društvenu skrb za pojedinca (Lindstrom, 1992, prema Bratković i Rozman, 2006). Ako uzmemo za primjer adolescenta s lakim intelektualnim teškoćama, možemo vidjeti kako se društvene mreže mogu očitovati u ovim aspektima. Naime, u osobnom aspektu u području psiholoških značajki, smisleno korištenje društvenih mreža potencijalno pozitivno djeluje na samopoimanje. Nadalje, u međuljudskom aspektu pretpostavljamo da se korištenjem društvenih mreža povećava mogućnost interakcija i stvaranja smislenih odnosa. Vezano uz zadnji aspekt, pretpostavlja se da osobe s intelektualnim teškoćama imaju jednaka prava pristupanju i korištenju društvenih mreža uz svu potrebnu podršku s ciljem potpune autonomije korištenja.

U ovom se radu između ostalog istražuje utječe li korištenje društvenih mreža na kvalitetu života, tj. ostvaruju li adolescenti s intelektualnim teškoćama zadovoljstvo i zabavu koristeći račune na društvenim mrežama te kakve su im navike korištenja i iskustva s društvenim mrežama. Također, s obzirom na laku dostupnost i izloženost privatnih podataka na društvenim mrežama, postoji mogućnost pojave neželjenih i neugodnih situacija koje mogu narušiti kvalitetu života. Ovaj se rad dotiče i tog dijela te naglašava važnost podučavanja osoba s intelektualnim teškoćama pravilnom korištenju.

2. Kvalitativno istraživanje

2.1. Problem istraživanja

Trenutno ne postoji velik broj istraživanja koja proučavaju područje korištenja društvenih mreža kod osoba s intelektualnim teškoćama uopće, a još manje istraživanja koja tematiziraju tu problematiku u populaciji adolescenata s intelektualnim teškoćama. Ipak, povećanjem tehnološkog napretka društva općenito, javlja se sve veći interes stručnjaka za to područje. Ne smije se zanemariti činjenica da društvene mreže preuzimaju velik dio prostora za komunikaciju, zabavu, raznodu pa čak i oglašavanje. U skladu s prethodnim istraživanjima i iskustvom u praksi, ukazalo se na potrebu organiziranja podrške i usmjeravanje u korištenju društvenih mreža u svakodnevnom životu. Također, primjećuje se potreba da svi stručnjaci koji rade s adolescentima budu upućeni u opasnosti i izazove korištenja društvenih mreža, bez obzira koriste li ih oni osobno ili ne.

Nadalje, potrebna je i suradnja s roditeljima kako bi se dobio uvid u potrebe djeteta i obitelji za podrškom, te kako bi se u suradnji roditelja i stručnjaka moglo djelovati na specifičnim područjima pružanja podrške za dijete, koja će imati pozitivne ishode za djetetov napredak.

Ovo istraživanje proučava i uvažava perspektive adolescenta s intelektualnim teškoćama. Važno je uzeti u obzir iskustva i perspektive adolescenata s intelektualnim teškoćama jer nam upravo oni mogu prikazati realno stanje te pružiti informacije pomoću kojih stručnjaci mogu oblikovati valjano djelovanje s ciljem boljeg korištenja društvenih mreža. Upitno je jesu li i u kojoj mjeri adolescenti s intelektualnim teškoćama osviješteni o načinu ponašanja na društvenim mrežama i utjecaju na njihovo svakodnevno funkcioniranje.

2.2. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je dobivanje uvida u iskustva i perspektive, te načine na koji adolescenti s intelektualnim teškoćama provode svoje vrijeme koristeći društvene mreže. Istražuje se svrha korištenja, razina pismenosti, ostvarivanje zadovoljstva i zabave te odnos prema drugim osobama na društvenim mrežama.

2.3. Istraživačka pitanja

1. U koju svrhu adolescenti s intelektualnim teškoćama koriste sredstva za virtualnu komunikaciju?
2. Kakvo je poštivanje pravila gramatike i pravopisa prilikom korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama?
3. Kakvo je prethodno iskustvo adolescenata s intelektualnim teškoćama u ostvarivanju zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže?
4. Na koji način adolescenti s intelektualnim teškoćama pristupaju drugim osobama koristeći društvene mreže?

2.4. Metode

2.4.1. Sudionici istraživanja

Istraživanje je provedeno na uzorku od 6 sudionika.

U istraživanju su sudjelovali adolescenti s lakim intelektualnim teškoćama prosječne dobi 17 godina. U istraživanje su uključene tri ženske i tri muške osoba. Svi ispitanici pohađaju treći razred u Srednjoj školi - Centar za odgoj i obrazovanje Zagreb te žive na području Zagreba. Svi ispitanici su korisnici društvenih mreža.

Roditelji, tj. skrbnici informirani su i pozvani u istraživanje odlaskom istraživačice na roditeljski sastanak. Nakon pristanka roditelja, istraživačica je kontaktirala stručnu suradnicu škole te dogovorila termin intervjua. Sudionike je obavijestila o istraživanju, predstavila istraživanje, te njegovu svrhu i važnost za istraživačicu te za sudionike. Zatim, sudionicima je objasnila razlog njihovog uključivanja u istraživanje. Ukratko je objasnila da će se razgovarati o korištenju društvenih mreža te nakon što su sudionici pokazali interes, krenulo se s intervjuom. Roditelji i sudionici su imali uvid u informativni letak, koji je napravljen i u *easy-to-read* formi (Prilog 3 i Prilog 4). Četiri intervjua provedena su u prostorijama škole u kojima su bili osigurani uvjeti za optimalno provođenje razgovora. Dva intervjua provedena su u mirnoj prostoriji kuće u kojoj dva učenika žive uz cjelodnevnu stručnu podršku.

U ovom istraživanju korištena je tehnika namjernog uzorkovanja gdje se ispitanici biraju svrsishodno i namjerno (Tkalac Verčić i sur., 2010). Tehnika uzorkovanja u ovom istraživanju obilježje je fenomenološkog pristupa u kvalitativnim istraživanjima, a to je tehnika namjernog uzorkovanja koju prepoznajemo kao pristup odabiru sudionika u kojem smo koristili neku strategiju odabira sudionika po nekom kriteriju, koji osigurava veću homogenost ili bolju

informiranost sudionika o temi razgovora (Miles i Huberman, 1994). Kriteriji za odabir sudionika je bio da ispitanik bude adolescent s intelektualnim teškoćama koji koristi društvene mreže.

Za potrebe ovog istraživanja kreiran je Sporazum istraživača i sudionika istraživanja te je predstavljen sudionicima kao i njihovim roditeljima/skrbnicima (Prilog 1).

U prvom kontaktu s obitelji istraživač je opisao temu, cilj i svrhu istraživanja, jasno navodeći ulogu i doprinos sudionika samom istraživanju. Nakon pristanka sudionika na istraživanje prije samog provođenja intervjua predstavljen je sporazum istraživača i sudionika na način da se zajedno sa sudionikom detaljno pročitao sporazum radi pojašnjavanja. Osobama se naglasilo da ne trebaju odgovarati na pitanja na koja ne žele odgovarati te da ne moraju govoriti o temi oko koje se ne osjećaju ugodno. Također im je rečeno da smiju tražiti pauzu ako se osjećaju umorno ili žele zaustaviti razgovor. Nakon toga je sudionik istraživanja imao pravo ponovno pročitati sporazum samostalno bez prisustva istraživača te izraziti svoje mišljenje o istom i ako je suglasan potpisati sporazum za istraživanje. Potrebno je naglasiti da je za osobu s intelektualnim teškoćama Sporazum istraživača i sudionika istraživanja prilagođen kao i sva pitanja tijekom intervjua vodeći se načelima građe lake za čitanje i razumijevanje (Prilog 2).

2.4.2. Metoda prikupljanja podataka

S obzirom na cilj istraživanja i postavljena istraživačka pitanja u ovom je istraživanju korišten kvalitativni pristup prikupljanja podataka. U kvalitativnoj metodologiji, svrha je dobiti dublji uvid i razumijevanje istraživanog problema. Nadalje, u kvalitativnoj metodologiji istraživač je primarno zainteresiran za proces, a manje za rezultate ili zaključke, naglasak je na značenju, istraživač je osnovni instrument za prikupljanje i interpretaciju rezultata, istraživanja uključuju terenski rad i odlazak u prirodno okruženje, istraživanja su opisna, a proces zaključivanja je induktivan (Tkalac Verčić i sur., 2010).

Budući da su odgovori sudionika jedini izvor podataka o fenomenu koji se istražuje, korišten je polustrukturirani intervju kao tehnika prikupljanja podataka. Polustrukturirani intervju je tehnika prikupljanja podataka u okviru koje istraživač ima unaprijed pripremljen podsjetnik za intervju, koji sadrži teme i okvirna pitanja, ali slijedi logiku razgovora i slobodu sudionika istraživanja u odgovaranju te ostavlja mogućnost da se otvore neke nove teme, koje su važne sudioniku (Tkalac Verčić i sur., 2010).

Polustrukturirani intervju koji se provodio s osobom s intelektualnim teškoćama, sadržavao je pitanja strukturirana kao građa jednostavna za čitanje i razumijevanje. Građa jednostavna za čitanje i razumijevanje (*easy-to-read*) odnosi se na prilagodbu teksta s jasnim značenjem i jezičnim strukturama.

Provedba intervjuja s osobama s intelektualnim teškoćama predstavlja participativno inkluzivno istraživanje, koje se temelji na uvažavanju mišljenja i aktivnoj ulozi osoba s invaliditetom u istraživačkom procesu (Walmsley i Johnson, 2003). U participativnim istraživanjima uloga istraživača je slična ulozi facilitatora procesa istraživanja koji pruža ideje, iskustva i stručno znanje, dok sudionici istraživanja pružaju informacije i njihovo razumijevanje (Sense, 2006).

Za potrebe ovog istraživanja oblikovana su sljedeća pitanja za intervju prema područjima: svrha korištenja društvenih mreža, razina pismenosti na društvenim mrežama, ostvarivanje zadovoljstva i zabave te odnos prema drugim osobama na društvenim mrežama.

Svrha korištenja društvenih mreža

1. Koje je vaše mišljenje, što najviše radite pomoću društvenih mreža?
2. Koristite li mobitel i/ili računalo s pristupom internetu za komunikaciju s okolinom koja Vas okružuje?
3. Koje aplikacije koristite za komunikaciju (Skype, Whatsapp, Viber, Facebook Messenger, drugo)?
4. Koliko često (u danu, u tjednu) koristite mobitel i/ili računalo s pristupom internetu za komunikaciju s drugim osobama?
5. Mislite li da puno vremena provodite na društvenim mrežama?
6. Koristite li društvene mreže za igranje igrica?
7. Koristite li društvene mreže za pronalazak novih prijatelja?
8. Znaju li roditelji da ste aktivni na društvenim mrežama?
9. Prigovaraju li vam roditelji da puno vremena provodite na društvenim mrežama?
10. Možete li zamisliti svoj život bez društvenih mreža?

Razina pismenosti na društvenim mrežama

1. Što mislite, je li važno imena osoba i gradova pisati velikim početnim slovom tijekom razgovora na društvenim mrežama?
2. Je li po vašem mišljenju važno ispravno koristiti slova č i ć?
3. Pišete li č/ć, ili se koristite samo slovom c?
4. Zna li kada se piše č, a kada ć, ije/je, jeste li uvijek potpuno sigurni?
5. Je li vas nekad netko upozorio na pogreške u pisanju na društvenim mrežama?
6. Ako je, kako ste se osjećali? Ako nije, što mislite, kako bi se osjećali?
7. Jeste li nekada nekoga pitali je li točno ono što ste napisali na društvenim mrežama?
8. Zna li gdje možete provjeriti je li točno ono što ste napisali?
9. Mislite li da je sadržaj koji objavljujete gramatički i pravopisno točan?
10. Jeste li nekad primijetili da je netko od vaših prijatelja na društvenim mrežama napravio gramatičke ili pravopisne pogreške?
11. Ako ste vidjeli pogrešku, jeste li rekli prijatelju ili ste pogrešku ignorirali? Zašto?

Ostvarivanje zadovoljstva i zabave na društvenim mrežama

1. Što mislite, jeste li sretni kad koristite društvene mreže?
2. Što najčešće radite na društvenim mrežama? (Igranje igrica, pregledavanje i objavljivanje fotografija, dopisivanje i dr.)
3. Mislite li da ste nešto naučili za svakodnevni život korištenjem društvenih mreža? Ako da, što?
4. Koje sadržaje dijelite na društvenim mrežama? (O čemu najčešće pišete?)
5. Jeste li osobno upoznali nekoga putem društvenih mreža?
6. Koliko dugo ste aktivni na društvenim mrežama?
7. Zašto ste otvorili račun na društvenim mrežama?
8. Jeste li imali neugodno iskustvo koristeći društvene mreže? (Kakvo?)
9. Jeste li nekada obrisali, deaktivirali račun na društvenoj mreži?
10. Ako ste obrisali ili deaktivirali račun, zašto ste to učinili te kako ste se tada osjećali?

Odnos prema drugim osobama na društvenim mrežama

1. Čitate li tuđe komentare i objave na društvenim mrežama?
2. Komentirate li objave i fotografije koje objavljuju vaši prijatelji?
3. Je li vas nekad netko naljutio na društvenim mrežama? Ako je, kako?
4. Mislite li da pravilno komunicirate s drugima na društvenim mrežama?
5. Jeste li ikad pisali psovke i ružne riječi na društvenim mrežama?
6. Ako jeste, smatrate li to pravilnim?
7. Jeste li ikada pročitali psovke i ružne riječi koje su pisali vaši prijatelji na društvenim mrežama?
8. Ako jeste pročitali ružne riječi, kako ste se osjećali? Kako ste reagirali?
9. Sviđaju li vam se objave vaših prijatelja?
10. Javljate li se osobama koje ne poznajete na društvenim mrežama?
11. Ako se javljate, odgovaraju li vam te osobe na poruke?
12. Dodajete li na Facebook ili Instagram ljude koje ne poznajete?
13. Ako dodajete, koji je razlog tome?
14. Dijelite li privatne fotografije bez znanja osoba koje su na njima?
15. Što mislite, kakav je način na koji komunicirate s drugima na društvenim mrežama i smatrate li da ga možete poboljšati?

2.4.3. Način provedbe istraživanja

Istraživanje je planirano 3 mjeseca prije provođenja prvog intervjua, a uključivalo je pronalazak ispitanika, proučavanje literature za sastavljanje teorijskog koncepta istraživanja, definiranje cilja istraživanja i istraživačkih pitanja, izradu protokola za bilježenje dojmova, izradu Sporazuma istraživača i sudionika istraživanja, planiranje provedbe intervjua sastavljanjem pitanja te planiranje mjesta provedbe istraživanja. Pitanja koja su sastavljena za provođenje intervjua navedena su u prethodnom potpoglavlju o metodama prikupljanja podataka.

Istraživanje je provedeno tako da je za jedan intervju bio potreban jedan susret. Ovisno o organizacijskim mogućnostima, svi intervjui provedeni su u različitim vremenskim razdobljima. Intervjui su provedeni na dvije različite lokacije, prostor škole te prostor doma. Svi ometajući faktori, primjerice količina buke i prisutnost drugih osoba, bili su svedeni na minimalnu moguću razinu. Intervjui su trajali oko dvadeset i pet minuta, ovisno o

zainteresiranosti sudionika. Prije i poslije razgovora o temi istraživanja, neformalno se razgovaralo o drugim temama. Istraživačica nije poznavala nijednog ispitanika od ranije, no atmosfera tijekom intervjua bila je ugodna što je pomoglo da se ispitanici lakše opuste. Sve ispitane osobe s intelektualnim teškoćama su bile motivirane za suradnju tijekom intervjua. Neki odgovori bili su kratki te je istraživačica postavljala potpitanja i usmjeravala razgovor kako bi se dobili što opširniji i potpuniji odgovori.

Istraživanje u svim fazama poštuje načela Etičkog kodeksa Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju koji je *"skup načela, prava i obveza kojima se uređuju ljudski i profesionalni odnosi među nastavnim, znanstvenim, studentskim i akademskim članovima znanstvenoobrazovne zajednice"* (Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, 2006). Tijekom istraživanja poštivane su temeljne vrijednosti za koje se Odbor zalaže, a to su *"poštenje, akademska izvrsnost i sloboda, međusobno uvažavanje i ljudsko dostojanstvo, osobna odgovornost i odgovornost ustanova."*

Također, posebno se ističe poštivanje drugog članka ranije spomenutog kodeksa u kojem se navodi: *„rezultati znanstvenih istraživanja, prikupljaju se u skladu s najvišim standardima etičke i znanstvene prakse, poštujući najviše tehničke standarde“* te se podrazumijeva da *“prikazani rezultati istraživanja u bilo kojem obliku dosljedno odgovaraju provedenim istraživanjima te ni u najmanjoj mjeri ne postoji izmišljanje, krivotvorenje ili plagiranje podataka, rezultata, ideja, postupaka ili riječi u postupcima predlaganja, provođenja, revizije ili prikazivanja istraživanja“*. U istraživanju je naglasak stavljen i na zaštitu ispitanika sukladno s tvrdnjom: *„pri tome je potrebno jamčiti dragovoljno sudjelovanje svih ispitanika, povjerljivost, tajnost i anonimnost podataka o ispitanicima te povoljan omjer boljitka/rizika za ispitanike“* (Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, 2006). Nakon provođenja svakog od intervjua istraživač je bilježio svoje dojmove u obrazac konstruiran za potrebe istraživanja.

3. Kvalitativna analiza podataka

U ovom istraživanju korištena je tematska analiza (Prilog 5) kao vrsta kvalitativne analize podataka (Braun i Clarke, 2006). Unutar tematske analize korištena je realistička metoda (Braun i Clarke, 2006) koja predstavlja iskustva, značenja i doživljaje stvarnosti sudionika. Također, koristio se pristup teoretske tematske analize (Braun i Clarke, 2006), tj. dolaženje do rezultata "odozgo prema dolje" odnosno polazi se od teorijskih pretpostavki prema podacima. Ovisno o razini na kojoj će teme biti prepoznate korištena je semantička analiza (Braun i Clarke, 2006). Semantička razina tema znači da se ne traže značenja izvan onoga što su sudionici rekli pokušavajući tako razumjeti što ljudi govore, što predstavlja njihovo mišljenje, kako ga oni objašnjavaju i što je temelj koji iz njega proizlazi.

Analiza podataka se odvijala kroz postupak kodiranja, kao jedan od načina analiziranja kvalitativne građe. Koraci kodiranja u tematskoj analizi su: otvoreno kodiranje kojim se izjave sudionika oblikuje u kodove i/ili potkategorije; zatim traženje kategorija odnosno propitivanje koje potkategorije čine koju nadređenu kategoriju u smislu nekih specifičnosti u značenju ili nekih sličnosti u značenjima koje pridaje više sudionika (Braun i Clarke, 2006).

3.1. Svrhovitost korištenja društvenih mreža

Istraživačko pitanje: U koju svrhu adolescenti s intelektualnim teškoćama koriste sredstva za virtualnu komunikaciju?

Tematsko područje: Svrha korištenja društvenih mreža

TEMATSKO PODRUČJE: SVRHA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA	
TEME	PODTEME
KOMUNIKACIJA	<ul style="list-style-type: none"> • dopisivanje • održavanje odnosa
FOTOGRAFIJE	<ul style="list-style-type: none"> • objava fotografija • "lajkanje" i komentiranje • dobivanje i prijenos informacije

VRSTE APLIKACIJA ZA KORIŠTENJE	<ul style="list-style-type: none"> • Facebook • Instagram • Messenger • Whatsapp • Viber • Snapchat
DODATNE AKTIVNOSTI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA	<ul style="list-style-type: none"> • pronalazak novih prijatelja • igranje igrice • pretraživanje sadržaja • istraživanje • informiranje
MEDIJ ZA KORIŠTENJE	<ul style="list-style-type: none"> • mobitel • računalo/prijenosno računalo
UČESTALOST KORIŠTENJA	<ul style="list-style-type: none"> • korištenje na dnevnoj bazi • doba dana korištenja • osobni doživljaj učestalosti korištenja
KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U ŠKOLI	<ul style="list-style-type: none"> • izostanak korištenja u školi • korištenje u produženom boravku • korištenje na odmoru
RODITELJSKA UKLJUČENOST	<ul style="list-style-type: none"> • roditeljski nadzor korištenja • prigovaranje roditelja/skrbnika za puno korištenja

Dio rada koji se odnosio na temu svrhovitosti korištenja društvenih mreža, proučava korištenje u nekoliko dimenzija. Naime, područja koja su bila obuhvaćena ovim setom pitanja ispitivale su vrste najzastupljenijih aktivnosti te dodatne aktivnosti na društvenim mrežama. Ispitalo se i koja je učestalost korištenja, vrste medija pomoću kojih adolescenti pristupaju mrežama te koriste li društvene mreže u školi. U zadnjem području ove teme, htjelo se saznati koji je stupanj roditeljske uključenosti u korištenje društvenih mreža.

Ako govorimo o najučestalijim radnjama na društvenim mrežama, pojam komunikacije bio je najčešći odgovor. Komunikacija je najizraženija u vidu dopisivanja sa značajnim osobama. Navode da im je komunikacija značajna za održavanje odnosa s drugim ljudima i to u najvećoj mjeri s prijateljima iz razreda, rodbinom te osobama s kojima provode svoje slobodno vrijeme. Primjerice, jedan korisnik značajnom za komunikaciju ističe skupinu ljudi s kojima ide na atletiku. Nadalje, dvije korisnice izjavljuju da se pomoću društvenih mreža

osim s prijateljima dopisuju i s dečkom te jedan sudionik s curom. Samo je jedna sudionica izjavila da smatra da se pomoću društvenih mreža najviše bavi pregledavanjem i objavljivanjem fotografija, a potom komunikacijom.

Drugi najučestaliji odgovor na pitanje što najviše rade na društvenim mrežama bio je korištenje fotografije kao vizualnog medija na društvenim mrežama, tj. objava vlastitih fotografija i komentiranje tuđih. Tako primjerice jedan sudionik navodi da se najviše dopisuje s prijateljima, gleda fotografije i neke nove sadržaje. Drugi sudionik ističe da često prelistava sve što dolazi na Facebook naslovnoj stranici. Ostatak ispitanika dao je slične odgovore vezane za ovo područje. Gledanje videozapisa i slika koje objavljuju prijatelji na društvenim mrežama bili su česti odgovori. Dodatne aktivnosti koje ispitanici često rade na društvenim mrežama su traženje prijatelja putem tražilice na društvenim mrežama te pregledavanje njihovih sadržaja. Jedna ispitanica navodi da joj to "istraživanje" odnosi dosta vremena navodeći da zna pola sata pregledavati profil osobe koja joj pošalje zahtjev, ne bi li shvatila tko je to. Jedan sudionik naveo je da koristi društvene mreže kako bi pratio živote poznatih i slavni osoba. Također, prisutno je i informiranje putem društvenih mreža; jedna sudionica tvrdi da između ostaloga čita vijesti vezane za državu i školu. Jedan korisnik izjavljuje da pomoću društvenih mreža igra igrice, karte Uno i Čovječe ne ljuti se. Kod drugih korisnika igranje igrice izostaje.

Ako govorimo o aplikacijama, tj. vrstama društvenih mreža koje osobe koriste, svi sudionici imaju aktivne profile na brojnim društvenim mrežama, barem četiri ili više vrsta aplikacija. Svi sudionici navode Facebook, Instagram, Messenger te Whatsapp. Jedna sudionica navodi da uz nabrojane aplikacije koristi još dvije, Snapchat i Viber. Drugi korisnik uz nabrojane aplikacije spominje Twitter i Skype. Samo dvoje od intervjuiranih korisnika ne koristi Viber. Nadalje, vezano za medij pomoću kojeg osobe pristupaju društvenim mrežama, pojavljuju se odgovori da se koriste mobitel i računalo, tj. laptop. Svi sudionici govore da se ipak najviše koristi mobitel, jedan ispitanik navodi da ima pristup društvenim mrežama na računalu, ali ih uopće ne koristi putem tog medija. Drugi ispitanik govori da koristi mobitel, ponekad koristi laptop, ali više mobitel iz praktičnih razloga.

Učestalost korištenja kod ispitanika varira. Jedna sudionica ističe da kratkoročno pristupa društvenim mrežama te da ih ne koristi svaki dan. Nesigurno tvrdi da provede najviše pola sata dnevno i to u popodnevni satima kada se vrati iz škole. S druge strane, neki sudionici tvrde da zaista puno slobodnog vremena provedu na mreži. Primjerice, jedan sudionik tvrdi da

krene s korištenjem navečer pa sve do jutarnjih sati. Tvrdi da se često dogodi da ostane budan cijelu noć dopisujući se s prijateljima. Isti sudionik tvrdi da se preko dana ne dopisuje jer je u školi, stoga navečer odgovara na poruke, tvrdi da tada jedino stigne. Još jedna ispitanica navodi dugotrajno dnevno korištenje društvenih mreža. Naime, tvrdi da društvene mreže koristi ujutro i kada dođe kući iz škole. Navodi da je cijeli dan aktivna na mreži te da ponekad zna noću pristupiti Facebooku i cijelu noć ostati budna i tipkati. Idući sudionik tvrdi da uglavnom koristi društvene mreže popodne i navečer, najviše do dva sata i uglavnom u poslijepodnevim satima. Još jedan sudionik navodi da se njegovo dnevno korištenje svodi na pristupanje nekoliko puta dnevno po nekoliko minuta. Zadnja sudionica tvrdi da je jedan do dva sata na mobitelu bez prestanka i da ga ne pušta iz ruku. Svakodnevno pristupa društvenim mrežama u brojnim navratima, uključujući i pristupanje tijekom noći.

Ako govorimo o korištenju društvenih mreža u školi, svi sudionici navode da ne koriste društvene mreže tijekom nastave. Kod većine ispitanih učenika izostaje bilo kakvo korištenje na području škole. Primjerice, jedan ispitanik tvrdi da ne koristi na području škole jer nema interneta i jer je zabranjeno. S druge strane, jedan sudionik tvrdi da ih koristi u produženom boravku jer tada smije. Jedna sudionica tvrdi kako mreže koristi na odmoru da vidi što je novo. Nijedan ispitanik ne smatra da puno vremena provodi koristeći društvene mreže.

Nadalje, roditeljska uključenost bila je jedna od zanimljivih područja ovog istraživanja. Roditelji su uglavnom upućeni u to da njihova djeca imaju otvorene profile koje aktivno koriste, no nemaju nadzor nad njihovim aktivnostima na društvenim mrežama. Za područje roditeljskog nadzora jedna korisnica ističe da roditelji znaju da ima Facebook od početka te na listi prijatelja ima osobe koje ona poznaje, ali i roditelji. Druga sudionica ne želi da je roditelji kontroliraju u korištenju, stoga im ne dopušta nikakav nadzor. S druge strane, jedan sudionik navodi da mu majka ima nadzor kad se radi o korištenju društvenih mreža. Kad govorimo o prigovoru roditelja vezan za preveliku aktivnost, ti prigovori većinom izostaju, samo jedna sudionica ističe da joj roditelji stalno prigovaraju da je previše na mobitelu na što se ona ne obazire.

3.2. Značaj drugih osoba na društvenim mrežama

Istraživačko pitanje: Na koji način adolescenti s intelektualnim teškoćama pristupaju drugim osobama koristeći društvene mreže?

Tematsko područje: Odnos s drugim osobama

TEMATSKO PODRUČJE: ODNOS PREMA DRUGIM OSOBAMA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA	
TEME	PODTEME
INTERES ZA OBJAVE DRUGIH OSOBA	<ul style="list-style-type: none"> • čitanje objava • komentiranje objava • "lajkanje" objava • davanje povratne informacije • očekivanje povratne informacije
VIRTUALNI KONFLIKTI	<ul style="list-style-type: none"> • načini sukoba s drugima • neugodna iskustva s virtualnim prijateljima
NAČINI KOMUNICIRANJA	<ul style="list-style-type: none"> • osobna percepcija načina komuniciranja • pisanje psovki i uvredljivih sadržaja • čitanje psovki i uvredljivih sadržaja • reakcija na navedene sadržaje
PRISTUP NEPOZNATIM OSOBAMA	<ul style="list-style-type: none"> • dodavanje nepoznatih osoba na Facebook • komunikacija s nepoznatim osobama • javljanje nepoznatim osobama • javljanje nepoznatih osoba ispitanicima • neugodna iskustva s nepoznatim osobama
PRIVATNOST I POŠTOVANJE DRUGIH OSOBA	<ul style="list-style-type: none"> • objava fotografija na kojima su drugi ljudi uz dozvolu

Sudionicima ovog istraživanja postavljana su pitanja o načinu pristupa, ostvarivanju i zadržavanju odnosa s drugim osobama na društvenim mrežama. Htio se dobiti uvid u doživljaje, tj. kakav je interes za objave drugih ljudi, postoje li virtualni konflikti i koji je način komuniciranja. Također, htjelo se vidjeti kakav je način pristupanja nepoznatim osobama te kakva je razina poštivanja privatnosti drugih osoba.

Ako govorimo o interesu za sadržaje koje objavljuju druge osobe, kod svih sudionika je prisutno reagiranje na objave svojih prijatelja. Načini reagiranja najčešće su čitanje, komentiranje, oznake sviđanja ("lajkanje") i promišljanje o pročitanim sadržajima. Jedan sudionik izjavljuje da čita objave drugih osoba i reagira na njih "lajkom", no ističe da nikad riječima ne komentira objave drugih osoba. Zatim, drugi sudionik tvrdi da čita i komentira objave drugih osoba, no ne čita komentare jer ga ne zanimaju. Jedna ispitanica navodi da ponekad čita kad je zanima što ljudi imaju zanimljivo za reći. Jedan sudionik i sudionica izjavljuju da ponekad čitaju i komentiraju objave.

Područje virtualnih konflikata bilo je zanimljivo istražiti. Odgovori ispitanika bili su raznovrsni. Jedna sudionica ističe da je imala neugodnu situaciju s članom obitelji koju je samostalno riješila blokiranjem osobe. Član obitelji ju je bez pitanja dodao u grupu i dosađivao. Drugi sudionik navodi da je bio dodan u Whatsapp grupu u kojoj su bili neželjeni sadržaji, tj. psovke. Sudionik samostalno briše razgovor i izlazi iz grupe. Nadalje, treći sudionik tvrdi da je primao poruke i slike neželjenog sadržaja, naposljetku je zbog toga izbrisao profil i napravio novi. Jedna sudionica tvrdi da je nepoznate muške osobe dodaju na Instagram te ih ona ne može maknuti s liste pratitelja. Zadnja sudionica tvrdi da je dobivala neželjene poruke od bivšeg dečka kojeg je blokirala na društvenim mrežama i obratila se roditeljima za pomoć. Samo jedan sudionik navodi da nije imao virtualnih konflikata i neugodnih iskustava na društvenim mrežama.

Nadalje, osobni doživljaj načina komunikacija je pretežito pozitivan. Gotovo svi sudionici iskazuju zadovoljstvo načinom komunikacije i smatraju da nije potrebno poboljšanje. Jedan sudionik tvrdi da nikad nije pisao psovke ili ružne riječi jer smatra da policajci imaju sustav praćenja osoba koje šalju uvredljive sadržaje. Drugi korisnik ističe da je zadovoljan i objašnjava da nikoga ne vrijeđa i ne prijeti te tvrdi da za sve protuzakonite radnje na Facebooku postoji administrator koji provodi sankcije. No, s druge strane, jedna korisnica navodi da je jednom prilikom napisala dvjesto psovki kada ju je netko naživcirao. Smatra to

neprimjerenim, ali svoj način komuniciranja generalno smatra dobrim. Jedna sudionica smatra da bi trebala poboljšati način komuniciranja s drugima.

U području pristupanja drugim osobama su se također pojavili raznovrsni odgovori. Dvije korisnice izjavljuju da se ne javljaju nepoznatim osobama na društvenim mrežama. Tvrdе da odmah blokiraju osobe koje im pošalju zahtjeve ako ih ne poznaju. Tri sudionika navode da se ne javljaju i ne dodaju nepoznate osobe na društvene mreže. Jedan također navodi da ignorira zahtjeve nepoznatih osoba. Nadalje, jedna sudionica navodi da ona ne dodaje i ne javlja se nepoznatim osobama, ali da se one njoj javljaju. Pritom navodi da uvijek pita osobu koliko ima godina jer je to zanima.

Sve osobe izjavljuju da uvijek traže dopuštenje za objavu sadržaja koji se tiču drugih osoba. Primjerice, jedan sudionik navodi da uvijek provjeri slažu li se osobe jer bi se u suprotnom prijatelji mogli naljutiti i prestati pričati s njim.

3.3. Zabava i zadovoljstvo na društvenim mrežama

Istraživačko pitanje: Kakvo je iskustvo adolescenata s intelektualnim teškoćama u ostvarivanju zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže?

Tematsko područje: Razina zabave i zadovoljstva korištenjem društvenih mreža

TEMATSKO PODRUČJE: RAZINA ZABAVE I ZADOVOLJSTVA KORIŠTENJEM DRUŠTVENIH MREŽA	
TEME	PODTEME
OSOBNI DOŽIVLJAJ ZADOVOLJSTVA PRILIKOM KORIŠTENJA	<ul style="list-style-type: none"> • zadovoljstvo • primjenjivost sadržaja naučenih na društvenim mrežama u svakodnevnom životu
VRSTE OBJAVLJIVANIH SADRŽAJA	<ul style="list-style-type: none"> • različitost u područjima interesa • objava vizualnih sadržaja (fotografija) • objava pjesama

	<ul style="list-style-type: none"> • objava statusa
UPOZNAVANJE DRUGIH OSOBA	<ul style="list-style-type: none"> • uspostava prvog kontakta s drugima • neugodna iskustva
KREIRANJE KORISNIČKIH RAČUNA	<ul style="list-style-type: none"> • vremenski period postojanja računa • razlog kreiranja korisničkih profila • brisanje ili deaktiviranje korisničkih računa

Ovim setom pitanja bila su obuhvaćena različita područja. U području osobnog doživljaja zadovoljstva prilikom korištenja htio se dobiti uvid u subjektivni doživljaj zadovoljstva prilikom korištenja te utvrditi postoji li primjenjivost naučenih sadržaja na društvenim mrežama u svakodnevnom životu. Nadalje, ispitalo se koje se vrste sadržaja objavljuju te upoznaju li adolescenti s intelektualnim teškoćama nove osobe pomoću društvenih mreža. Zadnje područje koje je bilo obuhvaćeno ovom temom su specifičnosti korisničkih profila, tj. razlog kreiranja, vremenski period postojanja i prisutnost deaktivacije ili brisanja korisničkog računa.

Područje subjektivnog zadovoljstva prilikom korištenja donijelo je slične odgovore. Samo jedna sudionica izvještava da nije sigurna je li sretna tijekom korištenja, dok svi ostali svjedoče o zadovoljstvu prilikom korištenja. Jedan sudionik ističe da je sretan što se dopisuje samo sa svojim prijateljima koji ga neće vrijeđati ili prijetiti, dok drugi sudionik navodi da ga kratkotrajno korištenje društvenih mreža nakon obavljanja svih obaveza u danu opušta i veseli. Vezano za primjenu naučenih sadržaja na društvenim mrežama u svakodnevnom životu, dvoje ispitanika tvrdi da nisu ništa naučili, dok jedna ispitanica nije sigurna je li naučila nešto za svakodnevni život, jedino da ne treba dodavati ljude koje ne poznaje. Ostali navode da su naučili ignorirati i blokirati, tj. ne uspostavljati komunikaciju s osobama koje ne poznaju. Jedna ispitanica navodi da je naučila da novim, nepoznatim osobama smije reći ime, ali nipošto adresu.

Područje koje je proučavalo vrste sadržaja koje osobe najviše objavljuju dobilo je rezultat da je fotografija najčešća vrsta objavljenog sadržaja. Jedna korisnica izjavljuje da najčešće stavlja fotografije s obitelji, fotografije gdje je sama ili s prijateljicom te da pjesme i statuse uopće ne objavljuje. Fotografije iz privatne arhive, primjerice s natjecanja, izleta i iz rodnog kraja jedan korisnik navodi kao najučestaliju vrstu objava. Jedan sudionik uz fotografije

navodi da objavljuje statute, i jedna korisnica dodaje i pjesme. S druge strane, jedan korisnik ističe da ne dijeli nikakve sadržaje na društvenim mrežama te da ima samo jednu fotografiju kako bi ga se moglo prepoznati.

Vezano za upoznavanje drugih osoba, većina ih tvrdi da nikada nije ostvarila prvi kontakt s osobom na društvenoj mreži, a potom uživo. No, jedna sudionica kratko izjavljuje da je prvi kontakt s jednom osobom ostvarila putem društvenih mreža te jedan sudionik navodi da je preko brata došao do prijatelja s kojim se prvo upoznao i dopisivao putem Facebooka, a poslije su otišli na kavu i počeli se družiti. Ako govorimo o neugodnom virtualnom pristupu drugih osoba sudionicima ovog istraživanja, većina navodi da nije imala takvih iskustava, ali jedna sudionica navodi da se to dogodilo nekoliko puta te se uz roditeljsku intervenciju situacija riješila. Nadalje, područje kreiranja društvenih profila donosi različite rezultate. Sve tri korisnice navode da Facebook imaju već dugi niz godina. Jedna je na Facebooku aktivna sedam, a druge dvije šest godina. Ostale društvene mreže imaju kraće, primjerice jedna sudionica je na Whatsappu aktivna dvije te na Instagramu jednu godinu, dok druga navodi trogodišnju aktivnost na društvenim mrežama. Nadalje, jedan korisnik izjavljuje da je na Facebooku aktivan već četiri godine, a na ostalim mrežama nije toliko dugo. S druge strane, jedan korisnik ističe da je na Facebooku i Instagramu aktivan tek nekoliko tjedana, a da Whatsapp koristi već dvije godine. Kao razlog kreiranja jedna korisnica navodi činjenicu da joj se sviđa taj način komunikacije i ističe besplatno korištenje pozitivnim. Drugi korisnik izjavljuje da je kreirao profil na društvenoj mreži s ciljem druženja te da ne izgubi kontakt s prijateljima po završetku škole. Nagovor prijatelja je razlog kreiranja društvenih mreža kod jednog sudionika. Također, samoprezentacija, tj. objava sadržaja i pronalazak prijatelja glavni je razlog kreiranja korisničkih računa za jednu sudionicu. Također, kao razlog se javlja i dopisivanje i upoznavanje drugih ljudi, uviđanje sličnosti te pomaganje drugima. Nadalje, jedan ispitanik izvještava o deaktiviranju korisničkog profila na Instagramu zbog primanja neželjenih poruka, sudionik izjavljuje da se bolje osjećao nakon deaktivacije. Jedna korisnica tvrdi da je deaktivirala račun da Facebooku jer profil nije glasio na njeno ime.

3.4. Pismenost na društvenim mrežama

Istraživačko pitanje: Kakvo je poštivanje pravila gramatike i pravopisa prilikom korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama?

Tematsko područje: Značaj pismenosti na društvenim mrežama

TEMATSKO PODRUČJE: ZNAČAJ PISMENOSTI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA	
TEME	PODTEME
NAVIKE U PISANJU	<ul style="list-style-type: none"> • važnost pravilnog pisanja vlastitih imena, gradova, država i sl. • važnost pravilnog pisanja slova č i ć
DOŽIVLJAJ VLASTITOG PISANJA	<ul style="list-style-type: none"> • sigurnost u ispravnost vlastitih objava • samoprovjera
GRAMATIČKA I PRAVOPISNA TOČNOST OBJAVA	<ul style="list-style-type: none"> • upozorenja od drugih osoba vezana za točnost • vlastita interpretacija točnosti objavljenih sadržaja • reakcije na ispravljanje • pogreške kod drugih osoba
PROVJERA TOČNOSTI SADRŽAJA	<ul style="list-style-type: none"> • provjera na Google-u • provjera u knjigama • provjera u pravopisu • zamolba prijateljima za pomoć pri provjeri • zainteresiranost za točnost • indiferentnost prema točnosti • uočavanje grešaka kod drugih osoba

Ovim setom pitanja bila su obuhvaćena različita područja koja se tiču razine pismenosti na društvenim mrežama. Htio se dobiti uvid u navike pisanja i doživljaj vlastitog pisanja, a jedno područje obuhvaćalo je gramatičku i pravopisnu točnost objava. Na kraju, željelo se istražiti koji je značaj i navika provjeravanja točnosti objavljenih sadržaja.

Vežano uz navike i značaj pravilnog pisanja, dobiveni su različiti odgovori. Jedna sudionica i dva sudionika smatraju da nije važno poštivati pravopisna i gramatička pravila, no tvrde da ih ipak poštuju. Potom, jedan sudionik smatra da je važno poštivati pravopis na društvenim mrežama te izjavljuje da poštuje ta pravila. Navodi da je to važno kako u školi, tako i na društvenim mrežama. S druge strane, jedna sudionica ne smatra pravopis i gramatiku važnim na društvenim mrežama te izjavljuje da rijetko poštuje pravila pisanja. Nadalje, jedna sudionica smatra da je važno poštivati pravopis, no ponekad ga svjesno ne poštuje ističući da piše kako joj "dođe".

Ako govorimo o doživljaju vlastitog pisanja, odgovori također variraju. Naime, jedna sudionica tvrdi da nije uvijek sigurna te mora provjeriti napisano. Dvoje sudionika ističe da su nesigurni u sadržaje koje objavljuju. S druge strane, dvije sudionice i jedan sudionik ističu da su uvijek potpuno sigurni u sadržaje koje objavljuju.

S obzirom da se dobio uvid u vlastitu percepciju pisanja, u sljedećem se području istraživalo kakva je gramatička i pravopisna točnost objava korisnika. Odgovori su iznimno raznovrsni. Vežano za opažanje pogrešaka, gotovo svi ispitanici tvrde da su opazili pogreške u pisanju kod drugih osoba, no jedan ispitanik tvrdi da nikada nije opazio nikakvu pogrešku. Ako govorimo o reagiranju na te pogreške, samo dvoje ispitanika tvrdi da su reagirali na pogreške koje su uvidjeli.

Dobiveni su vrlo različiti i zanimljivi odgovori u području reagiranja na pogreške u pisanju na koje su im ukazale druge osobe. Samo dvoje od šest sudionika tvrdi da su pozitivno reagirali kad ih je netko ispravio u pisanju. Dakle, jedna sudionica navodi da su je majka i prijateljica upozorile da ispravi greške koje je napravila tijekom pisanja, na čemu im je ona bila zahvalna. Drugi sudionik navodi da ga je prijateljica upozorila na pogreške u pisanju i nije imao problem s tim. Također, jednu sudionicu nikad nitko nije ispravio, no ne bi bio problem da je. S druge strane, jedan sudionik tvrdi da su ga prijatelji upozorili na pogreške u pisanju te da se neobično osjećao. Potom, jedna sudionica navodi da je nitko nikad nije ispravio te ne bi voljela da se to dogodi. Druga sudionica tvrdi da je primijetila pogreške drugih na koje je reagirala direktnim obraćanjem osobi.

I na kraju, područje provjere točnosti sadržaja istraživalo je koriste li adolescenti s intelektualnim teškoćama pomoć drugih osoba za provjeru sadržaja. Rezultati pokazuju da većina ispitanika nikad nije pitala drugu osobu za pomoć, samo jedan ispitanik izjavljuje da je pitao prijateljicu iz razreda za pomoć. Nadalje, jedan korisnik tvrdi da nije zainteresiran za

provjeru sadržaja, izjavljuje da ga to nimalo ne zanima. U području u kojem se nastpjalo utvrditi znaju li adolescenti na kojem mjestu provjeriti točnost sadržaja koje žele objaviti dobili su se također različiti rezultati. Jedan sudionik i jedna sudionica izjavljuju da ne znaju gdje mogu provjeriti točnost sadržaja. Ostatak sudionika je odgovorio da zna gdje provjeriti sadržaj. Najčešći odgovori bili su internet i rječnik. Sudionicima se ukazalo na moguće načine provjere sadržaja koje žele objaviti.

4. Rasprava

Korištenje društvenih mreža proučavano je kroz različita područja. Jedno od njih je i komunikacija koja se ispostavila kao najučestalija aktivnost na društvenim mrežama. To ne čudi jer je sveprisutna i moglo bi se reći, neophodna za opstanak ljudske vrste. Danas komuniciramo na razne načine; verbalno, neverbalno, putem sličica, pokreta, a unazad nekoliko desetljeća i virtualno. Cilj komunikacije je uspješan prijenos poruke, a ciljana populacija kojoj adolescenti s intelektualnim teškoćama najčešće šalju poruke su njihovi prijatelji i obitelji.

Druga važna aktivnost je uporaba fotografije. Objavom fotografija ili reagiranjem na tuđe fotografije mi prenosimo određenu poruku ili se predstavljamo drugima. Također, pojava koja je sve popularnija na društvenim mrežama, posebice na Facebooku, je igranje igrice. Primjećuje se da kod ispitanika u ovom istraživanju ta pojava izostaje, samo jedan ispitanik tvrdi da ponekad igra Uno i Čovječe ne ljuti se. Kao dodatne aktivnosti navode se informiranje o novim sadržajima te traženje prijatelja putem tražilica na društvenim mrežama. Zanimljivo je što većina ispitanika izjavljuje da ne bi mogla svoj život zamisliti bez društvenih mreža te se postavlja pitanje jesu li osobe s intelektualnim teškoćama sklonije ovisnosti o društvenim mrežama. To područje korištenja zahtijeva daljnja istraživanja.

Nadalje, dobiven je podatak o aktivnom korištenju velikog broja aplikacija za pristup društvenim mrežama kod svakog sudionika. Svi ispitanici koriste Facebook, Messenger, Whatsapp i Instagram, a pojavljuju se i Viber, Skype, Snapchat i Twitter. Bitno je istaknuti da je svrha svih društvenih mreža slična te se postavlja pitanje je li taj broj aplikacija zaista potreban. Što je veći broj aplikacija, to se više vremena provodi na društvenim mrežama. Potrebno je promisliti o ovim pitanjima kako bi se reducirao broj društvenih mreža te kako bi adolescent svoje slobodno vrijeme proveo u potencijalno smislenijim aktivnostima. Društvenim mrežama sudionici najčešće pristupaju mobitelom radi jednostavnosti korištenja i dostupnosti uređaju u bilo kojem trenutku. Ispitanici izvještavaju o različitom vremenu koje provode na društvenim mrežama. Odgovori gradiraju od nekoliko minuta u danu, do nekoliko sati. Kod nekih je ispitanika prisutno čak i cjelodnevno te cjelonoćno korištenje. Ti podaci zabrinjavaju jer je poznato da je dovoljna količina sna jedan od važnih preduvjeta za rast i razvoj adolescenta.

Pozitivna je činjenica što nitko od ispitanika ne koristi društvene mreže tijekom nastave. No, ono što je alarmantno je da sudionici izvještavaju o slaboj uključenosti roditelja u njihovo korištenje društvenih mreža. Naime, u većini slučajeva roditelji nemaju dovoljan nadzor iako znaju da im djeca imaju aktivne profile na društvenim mrežama. Ističe se jasna potreba roditeljskog angažmana barem o uvidu u stranice koje adolescenti posjećuju te stvaranje odnosa povjerenja za traženje pomoći ukoliko se dogodi neugodno iskustvo.

Područje odnosa s drugim osobama na društvenim mrežama od velikog je značaja u ovom istraživanju i dobiveni rezultati mogu pridonijeti kreiranju smjernica za bolju funkcionalnost korištenja društvenih mreža. Naime, dobiveni rezultati pokazuju da postoji velik interes za sadržaje koje objavljuju prijatelji na društvenim mrežama. Svi ispitanici reagiraju na objave svojih prijatelja čitanjem, komentiranjem ili oznakama sviđanja, tj. "lajkanjem". To u budućnosti može biti dobar poticaj za dijeljenje ne samo lijepih trenutaka iz svoje svakodnevnice, već i za predstavljanje svojih želja ili strahova i dijeljenje iskustava.

Aktivnost na društvenim mrežama otvara vrata za nastanak virtualnih konflikata. Gotovo svi sudionici navode da su bili uključeni u razne vrste virtualnih sukoba kao što je dodavanje u neželjenu grupu bez dopuštenja, primanje poruka i fotografija uvredljivog sadržaja ili pojava neželjenih pratitelja na Instagramu. Neki navode da su samostalno riješili problem, a neki uz pomoć roditelja. Rezultati potvrđuju zaključke autora Caton i Chapman (2016) koji su utvrdili da su osobe s intelektualnim teškoćama sklonije drukčije percipirati rizik u virtualnom svijetu za razliku od njihovih vršnjaka i roditelja. Nadalje, ističu se četiri specifičnosti karakteristične za stvaranje odnosa u virtualnom svijetu koja mogu objasniti razlog velikog broja virtualnih konflikata. Naime, osobe tijekom upoznavanja mogu držati zadržati anonimnost i smanjen utjecaj fizičkog izgleda na početak i razvoj intimnosti. Također, učinak fizičke udaljenosti u stvaranju odnosa je značajno smanjen te pojedinac može u mnogo većem stupnju kontrolirati brzinu stvaranja novog odnosa nego što je to ikada moguće u odnosima licem u lice (Hock, 2004). Veća uključenost roditelja u aktivnosti koje njihova djeca provode na internetu, mogla bi smanjiti nastanak virtualnih problema. Sudionici smatraju svoj način komuniciranja s drugima dobrim, jedna sudionica tvrdi da postoji prostor za poboljšanje.

Zatim, istraživalo se pristupaju li mladi s intelektualnim teškoćama nepoznatim osobama na društvenim mrežama. Dobiveni rezultati pokazuju da ispitanici većinom ignoriraju i ne dodaju nepoznate osobe na društvene mreže te im ne šalju poruke. Samo jedna ispitanica ističe da se nepoznate osobe javljaju njoj. Primjetan je oprez kod interakcije s nepoznatim osobama,

vjerojatno zbog prethodnog iskustva u virtualnim konfliktima. I na kraju, ako se govori o poštivanju privatnosti drugih osoba, kod svih ispitanika je vidljiva svijest o važnosti traženja dopuštenja za objavu sadržaja koji se tiču drugih osoba.

Svi korisnici društvenih mreža koriste ih iz brojnih razloga. Neki društvene mreže koriste za informiranje ili čak posao, a neki za razonodu. U nastavku rasprave opisano je područje zadovoljstva i zabave koje adolescenti s intelektualnim teškoćama ostvaruju na društvenim mrežama. Većina sudionika istraživanja svjedoči o visokom stupnju zadovoljstva i prihvaćenosti prilikom korištenja društvenih mreža opisujući primjerice da ih kratkotrajno korištenje opušta, te ističu mogućnost dopisivanja s prijateljima vrlo značajnim. Postoji poveznica između dobivenih rezultata i zaključaka da pristup društvenim mrežama može omogućiti osobama s intelektualnim teškoćama povećanje interakcija, razvitak smislenih odnosa i smanjiti osjećaj usamljenosti (Chadwick i sur., 2013, prema Caton i Chapman, 2016). Čuvanje osobnih podataka i izbjegavanje uspostavljanja komunikacije s osobama koje ne poznaju navode kao glavnu činjenicu koja bi mogla biti primjenjiva na svakodnevni život.

Nadalje, ispostavilo se da je fotografija najčešća vrsta objavljivanog sadržaja, daleko više od statusa ili pjesama. To su najčešće fotografije iz privatne arhive. Ako razmislimo zašto je tome tako, mogući razlog je to što fotografija ne zahtijeva puno riječi i objašnjenja i prikaz je sadržaja kojeg gledatelj samostalno interpretira. Ta je jednostavnost zasigurno barem dijelom zaslužna za veliku popularnost fotografije na društvenim mrežama. Ako govorimo o upoznavanju drugih osoba, samo dvoje sudionika navodi kako su prvo koristili Facebook za upoznavanje i dopisivanje, a potom su se i uživo upoznali s osobom s kojom su se dopisivali. Značajnijih neugodnih pristupa drugih osoba nije bilo, pretpostavlja se zbog opreza prema nepoznatim osobama.

Također, dobiveni su rezultati koji prikazuju da je ispitana skupina aktivna na društvenim mrežama već dugi niz godina. Za sudionice istraživanja koje izvještavaju da su aktivirale korisničke račune na društvenim mrežama prije šest i sedam godina to znači da su počele biti aktivne na društvenim mrežama s deset i jedanaest godina. To je daleko ispod limita za kreiranje profila na društvenim mrežama i javlja se pitanje koje su se sve opasne i neželjene situacije dogodile neopaženo jer nije bio uključen dovoljan roditeljski nadzor. To mogu biti jednostavni događaji poput objave neprikladnih fotografija, pisanja uvredljivih statusa ili komentara i slično. Sudionici su najduže aktivni na Facebooku što je logično jer su se ostale društvene mreže pojavile kasnije. Rezultati se razlikuju od tvrdnji autora Shpigelman i Gill

(2014) koji tvrde da osobe s intelektualnim teškoćama ne provode puno svog vremena na društvenim mrežama. Nadalje, najčešći razlozi kreiranja korisničkih računa na društvenim mrežama su održavanje kontakata s drugim osobama, besplatno korištenje i samoprezentacija. Bitno je imati na umu i osvijestiti mladima da je korištenje društvenih mreža "besplatno" samo uz korištenje internetske mreže koja se mora platiti. I na kraju, postavlja se pitanje jesu li ispitanici svjesni da postoje i ostali načini održavanja kontakta s drugima.

Posljednja tema istraživanja obuhvaćala je pismenost na društvenim mrežama, točnije navike pisanja i specifične aspekte kao što su važnost pravilnog pisanja te pogreške i reakcije na njih. Sve osobe koje koriste elektroničke uređaje za brojne aktivnosti kao što je komunikacija s drugima, obavljanje posla ili zabava, svjedoci su promjene u načinu komunikacije. Naime, prilikom aktivnosti zabave i dopisivanja, sve je više korišten neformalni stil kod kojeg u nekoj mjeri zanemarujemo pravila pravopisa i gramatike, svjesno ili nesvjesno. Primjerice, nerijetko se susrećemo s porukama na Whatsappu ili Facebooku koje su napisane nepoštivajući pravila interpunkcije i pisanja velikog i malog slova. Također, značajno je istaknuti povezanost nalaza istraživanja s tvrdnjom autora Knaflić (2014) koji navodi da je prisutna sve veća dominacija slika u pisanom tekstu. Možemo za primjer uzeti odgovor sudionika koji tvrdi da nikada ne komentira objave svojih prijateljima riječima, nego slikom (emotikonom).

Navike pravilnog pisanja razlikuju se među sudionicima. Više od polovice ispitanika ne pridaje važnost poštivanju pravopisa i gramatike na društvenim mrežama, no neki od njih svejedno poštuju ta pravila. Nadalje, polovica ispitanika potvrđuje sigurnost u objavu vlastitih sadržaja, tj. smatraju svoje objave gramatički i pravopisno točnima, dok ostali tvrde suprotno.

Svi smo skloni činjenju pogrešaka prilikom korištenja društvenih mreža. Neke od njih radimo iz neznanja, a neke iz brzopletosti i smanjenog opreza. Uviđanje pogrešaka kod ispitanice populacije prisutno je u velikoj mjeri. Naime, svi osim jednog sudionika izvještavaju da su primijetili pogreške na društvenim mrežama kod drugih osoba. S druge strane, aktivnost reagiranja na te pogreške se značajno razlikuje među ispitanicima. Samo dvoje ispitanika tvrdi da je jednom prilikom reagiralo da tuđu pogrešku. Iz odgovora saznajemo zašto je tome tako. Naime, najčešći razlozi neispravljanja drugih osoba su strah da će se osobu povrijediti ili indiferentnost prema korekciji pogreške, sudionici tim pogreškama ne pridaju nikakav značaj.

Dane su i izjave o dobivanju korekcija od drugih osoba na njihove sadržaje. Neki sudionici tvrde da su dobili primjedbu od prijatelja ili obitelji na kojoj su bili zahvalni. Postoje sudionici koji nisu dobili kritiku, ali ne bi imali problem s time da jesu. Prisutna su i suprotna iskustva.

Jedan ispitanik tvrdi da se neobično osjećao kad mu je netko uputio primjedbu te jedna ispitanica navodi da nipošto ne bi voljela da je netko ikada ispravi. Primjetne su individualne razlike u načinu na koji smo spremni prihvatiti kritiku, no ne smije se smetnuti s uma da je to nešto što se vježbom može unaprijediti.

Nadalje, rezultati su pokazali da adolescenti s intelektualnim teškoćama rijetko provjeravaju napisane sadržaje. Samo jedan ispitanik tvrdi da ponekad pita prijateljicu za pomoć dok kod ostalih sudionika ta vrsta provjere izostaje. Ta pojava je zasigurno povezana s već ranije spomenutim nepridavanjem velikog značaja pismenosti na društvenim mrežama. Potrebno je propitati postoje li još neki razlozi. Primjerice, možda smatraju da njihovi prijatelji ne znaju dovoljno ili ih je strah da će ih osuđivati i ismijavati. Nadalje, neznanje gdje provjeriti točnost jedan je od mogućih razloga. Dva sudionika ističu da zaista ne znaju gdje bi mogli provjeriti točnost onoga što žele objaviti. S druge strane, kod ostatka sudionika postoji svijest o mogućnosti provjere sadržaja na internetu i u rječnicima. Obzirom da porastom društvenih mreža raste i broj objava, potrebno je osnaživati adolescente da sve češće i bez straha provjeravaju sadržaje.

5. Zaključak

U ovom radu prikazani su rezultati kvalitativnog istraživanja koje se bavilo problematikom korištenja intelektualnih teškoća kod adolescenata s intelektualnim teškoćama. Radom je obuhvaćen i teorijski pregled relevantnih koncepata vezanih uz vrste društvenih mreža, navike korištenja, ostvarivanja značajnih odnosa te pismenosti. Osnovni cilj rada bio je dobiti uvid u iskustva, perspektive i doživljaje osoba s intelektualnim teškoćama povezane sa svrhovitošću, opisati način korištenja, razumjeti na koji način pristupaju drugim osobama te koliki je značaj pismenosti na društvenim mrežama.

Ono što se može zaključiti iz dobivenih nalaza u cijelosti je način na koji osobe s intelektualnim teškoćama doživljavaju društvene mreže i značaj koji imaju za njih. Može se zaključiti da koriste društvene mreže najviše s ciljem dopisivanja i održavanja kontakta s drugim, njima značajnim osobama. Nadalje, izbjegavaju se zahtjevi i kontakt s nepoznatim osobama, najčešće zbog iskustva u virtualnim konfliktima. Sudionici postižu velik stupanj zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže te pokazuju velik interes za sadržaje koje objavljuju njihovi prijatelji. Područje pismenosti je od različitog značaja za ispitanike te se gramatička i pravopisna pravila provode nedosljedno. Iz navedenog uviđamo potrebu za daljnjim istraživanjima vezanim uz sve popularniju temu društvenih mreža među mladima s intelektualnim, ali i drugim vrstama teškoća. Potrebno je sveobuhvatnije ispitati učestalost korištenja te u kojoj je mjeri potrebna podrška vezana za pravilno pristupanje drugim osobama i reagiranje te objavu sadržaja. Bitno je istražiti može li se poboljšati funkcionalnost korištenja pokazivanjem da se društvene mreže osim za komunikaciju mogu koristiti za brojne druge aktivnosti kao što je informiranje i učenje, pronalazak posla ili čak prodaja. Također, trebalo bi ispitati na koji je način moguće osigurati veću roditeljsku uključenost, tj. nadzor u aktivnostima na društvenim mrežama.

Sve korisnike društvenih mreža mogli bismo nazvati članovima virtualne zajednice jer se članovi zaista povezuju u virtualnom prostoru i uče kako koristiti društvene mreže najčešće samostalno, bez ikakve podrške, metodom pokušaja i pogreške. Stoga je u budućim istraživanjima potrebno analizirati strategije pružanja podrške od strane stručnjaka, analizirati jesu li dobro strukturirane i utvrditi jesu li uopće prisutne. Stručna podrška i sustavno rješavanje problema za svakog pojedinca čini se kao dobro rješenje jer nemaju sve osobe problem u istom dijelu korištenja. Nalazi dobiveni ovim istraživanjem upućuju na sljedeće preporuke:

1. Redovite grupne radionice pravilnog i svrhovitog korištenja društvenih mreža za adolescente s intelektualnim teškoćama bile bi dobar način da osobe podijele iskustva i nedoumice, postavljaju pitanja i informiraju se o toj temi. Radionice bi se primjerice mogle odvijati na dvotjednoj bazi, na satu razrednog odjela, uz stalnu dostupnost moderatora putem mobitela ili e-maila ako se u međuvremenu pojave situacije koje treba hitno riješiti. Moderator bi trebala biti osoba od povjerenja, a pružanje oslonca i činjenica da se adolescenti s intelektualnim teškoćama imaju kome obratiti, mogla bi doprinijeti boljem korištenju društvenih mreža.

2. Uvrštavanje takozvane virtualne dimenzije u osobno usmjereno planiranje podrške moglo bi pospješiti korištenje društvenih mreža jer je aktivnost na društvenim mrežama nešto što zapravo svi, pa i osobe s intelektualnim teškoćama uče usputno, bez sustavnog podučavanja.

3. Bilo bi korisno kreirati individualni plan koji bi se odnosio na poboljšanje funkcionalnosti u ciljanim temama. Primjerice, ako netko ima problem s odabirom i objavom prikladnih fotografija, radit će se na tome. Ili ako netko ima problem sa smislenim dopisivanjem, to će biti glavna tema individualnog plana koji će se poslije nadopunjavati.

4. Roditelje, skrbnike i ostale članove obitelji trebalo bi informirati o specifičnostima društvenih mreža, tj. koristi i opasnostima koje donose. Primjerice, nekoliko minuta roditeljskog sastanka bilo bi dobro vrijeme za tu aktivnost jer bi roditeljska uključenost, tj. nadzor vremenskog korištenja, ali i sadržajnog dijela objava na društvenim mrežama mogla doprinijeti zadovoljstvu korisnika. Roditelje i skrbnike trebalo bi poticati da razgovaraju sa svojom djecom o toj temi te da razviju odnos povjerenja.

5. Možda najvažniji dio, činjenica da postoje specifičnosti i problemi korištenja društvenih mreža se ne smije zanemariti i "gurati pod tepih". Na tom se području treba raditi sveobuhvatno i višedimenzionalno imajući na umu da društvene mreže nisu nužno ni loše ni dobre. Lošima postaju onda kad ih počnemo krivo koristiti.

Važno je uzeti u obzir ostvarivanje navedenih pretpostavki kako osobe s intelektualnim teškoćama ne bi bile u nepovoljnijem položaju u usporedbi s općom populacijom. S obzirom da su neki od ciljeva inkluzije uzajamno djelovanje i aktivnost svih članova zajednice, bitno je osvijestiti prisutnost i značaj osoba s intelektualnim teškoćama u virtualnom prostoru. I na kraju, svaki korisnik društvenih mreža teži korištenju potaknut vlastitim razlozima. No, kako je pokazano u istraživanju, ti su razlozi među svima nevjerovatno slični te je sasvim jasna

tvrdnja autora Grbavac i Grbavac (2014) koji ističu da je povezivanje putem društvenih mreža logična posljedica ljudske težnje za zajedništvom i tehnološkim napretkom.

6. Literatura

- AAIDD (2018) American Association on Intellectual and Developmental Disabilities, Definition of intellectual disability, <<http://aidd.org/intellectualdisability/definition#WRRWnvnvnyIW>>. Pristupljeno 11. 8. 2018.
- Bindé, J. (2007). Prema društvima znanja. Zagreb: Educa.
- Bratković, D., Rozman, B. (2006). Čimbenici kvalitete življenja osoba s intelektualnim teškoćama. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 42 (2), 101-112.
- Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Carević, N., Mihalić, M., Sklepić, M. (2014). Ovisnost o internetu među srednjoškolcima. *Socijalna politika i socijalni rad*, 2 (1), 64-81.
- Caton, S., Chapman, M. (2016). The use of social media and people with intellectual disability: A systematic review and thematic analysis. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 41 (2), 125-139.
- Chadwick, D. D., Wesson, C., Fullwood, C. (2013). Internet access by people with intellectual disabilities: Inequalities and opportunities, *Future Internet*, 5, 376-397.
- Cromby, J.; Standen, P. (1999). Cyborgs and Stigma: Technology, Disability, Subjectivity. In *Cyberpsychology*; Gordo-Lopez, A.J., Parker, I., Eds.; Routledge: New York, NY, USA, 95–112.
- Didden, R., Scholte, R.H.J., Korziliua, H., de Moor, J.M.H., Vermeulen, A., O'Reilly, M., Lancioni, G.E. (2009). Cyberbullying among students with intellectual and developmental disability in special education settings. *Developmental Neurorehabilitation*, 12, 146-151.
- Gojčeta, M., Joković-Oreb, I., Pinjatela, R. (2008). Neki aspekti kvalitete života adolescenata sa i bez cerebralne paralize. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 44 (1), 39-47.
- Grbavac, J., Grbavac, V. (2014). Pojava društvenih mreža kao globalnog komunikacijskog fenomena. *Media, culture and public relations*, 5 (2), 206-219.

Gutiérrez, P., Martorell, A. (2011). People with intellectual disability and ICTs. *Future internet*, 36, 173–180.

Hock, R. R. (2004). Četrdeset znanstvenih studija koje su promijenile psihologiju. Mape u vašem umu. Jastrebarsko: Naklada Slap, 104-108.

Holmes, K. M., O’Loughlin, N. (2014). The experiences of people with learning disabilities on social networking sites. *British Journal of Learning Disabilities*, 42, 3-7.

Instagram (2018), O Instagramu. <<https://www.instagram.com/about/us/>>. Pristupljeno 18. 10. 2018.

Kennedy, H. (2010). Net work: The professionalisation of Web design. *Media, Culture and Society*, 32, 187–203.

Knaflić, L. (2014). Psychological aspects of literacy. *Libellarium : časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova*, 7 (1), 41-53.

Kušić, S. (2010). Online društvene mreže i društveno umrežavanje kod učenika osnovne škole: navike Facebook generacije. *Život i škola*, LVI (24), 103-125.

Kydland, F., Molka-Danielsen, J., Balandin, S. (2012). Examining the use of social media tool “Flickr” for impact on loneliness for people with intellectual disability. In *NOKOBIT 2012: Proceedings of the 2012 Norsk konferanse for organisasjoners bruk av informasjonsteknologi*, Akademika forlag, Trondheim, Norway, 253-264.

Löfgren-Mårtenson, L. (2008). Love in Cyberspace: Swedish young people with intellectual disabilities and the internet. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 10, 125–138.

Mashable (2018) Internet slang acronyms, <mashable.com/2010/07/10/internet-slang-acronyms/?europe=true#kkzkAiKzQ5qz>. Pristupljeno 15. 10. 2018.

Mihanović, V. (2011). Invaliditet u kontekstu socijalnog modela. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 47 (1), 72-86.

Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Miliša, Z., Tolić, M. (2010). Kriza odgoja i ekspanzija suvremenih ovisnosti. *Medianali*, 4 (8): 135-164.

Not, T. (2008). Mentalna retardacija: definicija, klasifikacija i suvremena podrška osobama s intelektualnim teškoćama. Nova prisutnost : časopis za intelektualna i duhovna pitanja, VI(3), 339-350.

Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju (2006) Etički kodeks odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju,

<https://mzo.hr/sites/default/files/links/eticki_kodeks.pdf>. Pristupljeno 25. 8. 2018.

Pc Chip (2018) Instagram i sve što trebate znati o njemu,

<<https://pcchip.hr/internet/drustvene-mreze/instagram-i-sve-sto-trebate-znati-o-njemu/>>. Pristupljeno 10. 10. 2018.

Sense, A. J. (2006). Driving the bus from the rear passenger seat: Control dilemmas of participative action research. International Journal of Social Research Methodology, 9 (1), 1-13.

Shpigelman C., Gill C.J. (2014). How do adults with intellectual disabilities use Facebook?. Disability & Society, 29 (10), 1601-1616.

Special Friends (2018) A fun network for people off all abilities worldwide to meet and make new special friendships, <<https://www.specialfriends.com/>>. Pristupljeno 18. 9. 2018.

Ščapec, K., Kuvač Kraljević, J. (2013). Rana pismenost kod djece s posebnim jezičnim teškoćama. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 49 (1), 120-134.

Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., Pološki Vokić, N. (2010): Priručnik za metodologiju istraživačkog rada. Kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje. M.E.P., Kerschoffset d.o.o., Zagreb.

Tomičić, L., Cvrtila, M., Pavetić, D. (2012). Važnost informatičke pismenosti učenika ekonomske škole. Učenje za poduzetništvo, 2 (2), 87-93.

Viber (2018) Home, <<https://www.viber.com>>. Pristupljeno 18. 10. 2018.

Vrkić Dimić, J. (2014). Problem digitalne podjele. Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu, 154 (4), 419-433.

Walmsley, J., Johnson, K. (2003): Inclusive Research With People With Learning Disabilities: Past, Present, and Futures. London: Jessica Kingsley Publisher.

Whatsapp (2018) O Whatsappu, <<https://www.whatsapp.com/about/>> . Pristupljeno 19. 10. 2018.

WHO (2018) World Health Organization. Definition: intellectual disability, <<http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/mentalhealth/news/news/2010/15/childrens-right-to-family-life/definition-intellectualdisability>>. Pristupljeno 20. 8. 2018.

WHO (2018a) World Health Organization. Measuring quality of life, <<http://www.who.int/healthinfo/survey/whoqol-qualityoflife/en/>>. Pristupljeno 11. 7. 2018.

Ybarra, M., Mitchell, K. (2007). Prevalence & frequency of Internet harassment instigation: Implications for adolescent health. *Journal of Adolescent Health*, 41(2): 189-195.

Young, K. S. (2009). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology and Behavior*, 1(3): 237-244.

PRILOZI

Prilog 1. Korišteni sporazum istraživača i sudionika

SPORAZUM ISTRAŽIVAČA I SUDIONIKA ISTRAŽIVANJA

Datum:

Istraživač:

Sudionik:

Zahvaljujem Vam što ste pristali sudjelovati u ovom istraživanju!

Osnovno polazište u osmišljanju i provedbi ovog istraživanja je **uvažavanje Vašeg mišljenja i iskustava**, kako bi se dobio potpuniji uvid u temu istraživanja. Intervju će se snimati radi lakše interpretacije podataka. Rezultati istraživanja bit će predstavljeni na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu na obrani diplomskog rada. Istraživač će podatke dobivene od ispitanika čuvati na siguran način poštujući njihovu anonimnost.

Cilj ovog istraživanja je dobivanje uvida u iskustva i perspektive, te načine na koji adolescenti s intelektualnim teškoćama provode vrijeme na društvenim mrežama s naglaskom na svrhu korištenja, razinu pismenosti te ostvarivanje zadovoljstva i zabave i odnos prema drugim osobama na društvenim mrežama.

Koraci u provedbi istraživanja su:

- 1. Vaša suglasnost za dobrovoljno sudjelovanje u istraživanju** (pristanak na istraživanje se potpisuje tek nakon što se predstavi uloga istraživača i Vaša uloga u ovom istraživanju)
- 2. Objašnjenje uloge sudionika istraživanja**

Vaša uloga je jako važna u ovom istraživanju te Vam želim osigurati što bolju atmosferu i otvorenost tijekom našeg razgovora, kako biste mogli slobodno sudjelovati tijekom čitavog intervjua.

Kao istraživač, nastojat ću posebno brinuti o Vašim pravima:

- Vi imate pravo reći naglas koje su teme za Vas prihvatljive da na njih odgovorite, a koje možda i nisu te na njih niste dužni odgovarati
- u svakom trenutku možete prekinuti istraživača i postaviti potpitanja, ako pitanje nije jasno postavljeno i želite pojašnjenje
- imate pravo zatražiti pauzu tijekom razgovora ili zamoliti da ranije završimo razgovor, ako osjećate da ste se umorili ili iz bilo kojeg drugog Vama važnog razloga, te možemo dogovoriti nastavak razgovora za neki drugi dan.

3. Objašnjenje uloge i odgovornosti istraživača u istraživanju

Kao Istraživač se obvezujem da ću poštivati Vaša prava kao sudionika

istraživanja kroz:

- slobodu izbora (želite li odgovarati na neka pitanja ili ne, smatrate li neku temu preintimnom za iznošenje, želite li pauzu ili prekid intervjuja)
- u skladu s temom istraživanja, bit će Vam postavljena pitanja koja su značajna da bi se bolje razumjela istraživana tema
- u slučaju da tijekom intervjuja, na vidjelo izađu još neke zanimljive teme, koje ste Vi sami iznijeli, razgovarat ćemo i o tim temama (kao istraživač, zadržavam pravo da Vam u nekom dijelu razgovora postavim potpitanja da bi bolje razumjela Vaše promišljanje ili iskustvo)

Još jednom Vam želim naglasiti da je Vaš doprinos ovom istraživanju od neprocjenjive važnosti i da bez Vašeg mišljenja, iskustava i preporuka, nema dovoljno informacija. Ako ste suglasni s gore navedenim, molim Vas za potpis pristanka na istraživanje.

S poštovanjem Vam unaprijed zahvaljujem!

Istraživač

Sudionik istraživanja

PRISTANAK ZA SUDJELOVANJE U ISTRAŽIVANJU

MOLIM VAS ZAOKRUŽITE DA ILI NE

PRIMJER ZAOKRUŽIVANJA:

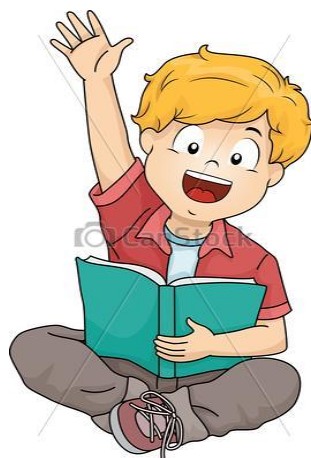
1. ISTRAŽIVAČ MI JE OBJASNIO MOJE SUDJELOVANJE U ISTRAŽIVANJU

DA NE

2. RAZUMIJEM DA ĆU ODGOVARATI NA POSTAVLJENA PITANJA

DA NE

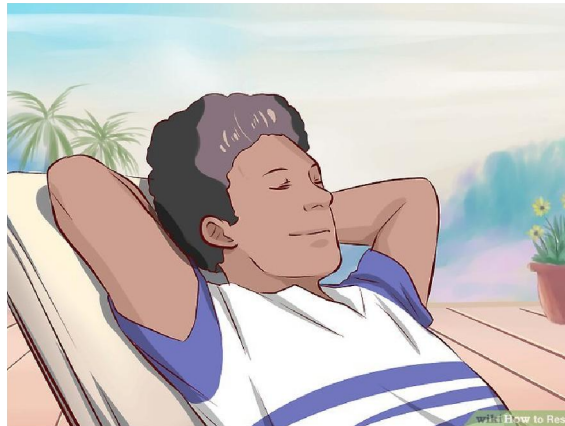
3. RAZUMIJEM DA MOGU ZATRAŽITI PREKID RAZGOVORA, AKO SAM TRENUTNO UMORAN ILI SE NE OSJEĆAM UGODNO.

DA NE

4. RAZUMIJEM DA MOGU TRAŽITI PAUZU TIJEKOM RAZGOVORA.

DA NE

5. SLAŽEM SE DA SE MOJ GLAS SNIMA TIJEKOM RAZGOVORA.

DA NE

6. SLAŽEM SE DA SE PODACI IZ RAZGOVORA U OKVIRU OVOG ISTRAŽIVANJA PREDSTAVE NA EDUKACIJSKO – REHABILITACIJSKOM FAKULTETU.

DA NE

7. RAZUMIJEM DA ĆE ISTRAŽIVAČ ČUVATI INFORMACIJE O MENI, KAO I DOBIVENE OD MENE, NA SIGURAN NAČIN.

DA NE

8. SLAŽEM SE DA SUDJELUJEM U RAZGOVORU.

DA NE

POTPIS:

IME I PREZIME TISKANIM SLOVIMA:

DATUM:

© Can Stock Photo

POTPIS SVJEDOKA:

IME I PREZIME TISKANIM SLOVIMA:

DATUM:

Zahvaljujem na sudjelovanju!

Vaše mišljenje i iskustvo će biti poštovano!

“ Iskustva i aspekti korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama ”

Glavni istraživač i kontakt osoba:

Hana Lukavečki (studentica diplomskog studija Edukacijska rehabilitacija):

- e-mail: lukavha@erf.hr
- mob: 098 ... ..

Cilj ovog istraživanja je dobivanje uvida u iskustva i perspektive, te načine na koji adolescenti s intelektualnim teškoćama provode vrijeme na društvenim mrežama s naglaskom na svrhu korištenja, razinu pismenosti te ostvarivanje zadovoljstva i zabave i odnos prema drugim osobama na društvenim mrežama.

Stoga smatram da ste upravo Vi osoba koja može puno doprinijeti ovom istraživanju te Vas ovim putem želim pozvati da postanete sudionik ovog istraživanja kojim ćete pridonijeti jasnijem sagledavanju teme.

Vi ste važan sudionik istraživanja!

Željela bih dobiti **uvid** u
Vaše iskustvo u korištenju
društvenih mreža.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

ISKUSTVA I ASPEKTI KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA KOD ADOLESCENATA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA

shutterstock.com · 436526752

GLAVNA ISTRAŽIVAČICA I KONTAKT
OSOBA:

HANA LUKAVEČKI

(EDUKACIJSKO REHABILITACIJSKI
FAKULTET U ZAGREBU- STUDENTICA
DIPLOMSKOG STUDIJA)

EMAIL: lukavha@erf.hr

ČLANOVI ISTRAŽIVAČKOG TIMA:

PROF.DR.SC. LELIA KIŠ-GLAVAŠ
(EDUKACIJSKO-REHABILITACIJSKI
FAKULTET)

**ČAST NAM JE POZVATI VAS DA SUDJELUJETE
U OVOM ISTRAŽIVANJU!**

O ČEMU ĆEMO RAZGOVARATI:

ŠTO NAJVIŠE RADITE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

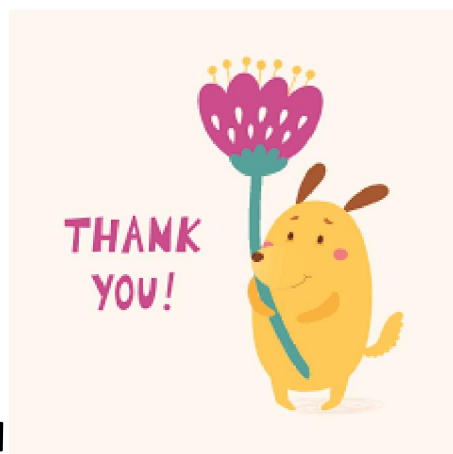

KAKO PIŠETE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

KAKO PRISTUPATE DRUGIM OSOBAMA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

VAŠIM SUDJELOVANJEM POMOĆI ĆETE DA SAZNAMO INFORMACIJE
KOJE ĆE NAM POMOĆI DA POBOLJŠAMO KORIŠTENJE DRUŠTVENIH
MREŽA!

HVALA!

Prilog 5. Kvalitativna analiza podataka

SUDIONIK 1 (M.L.)

Istraživačko pitanje: U koju svrhu adolescenti s intelektualnim teškoćama koriste sredstva za virtualnu komunikaciju?			
TEMATSKO PODRUČJE: SVRHA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA			
Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
„Pa da, ali samo one osobe koje ja poznajem, ne koje ne poznajem.“ (Osim fotografija, što još radiš? Dopisuješ se?)	Sudionica se na društvenim mrežama dopisuje s poznatim osobama.	Dopisivanje je važan aspekt društvenih mreža.	KOMUNIKACIJA
„Pa pomoću društvenih mreža znam nekad staviti neku sliku, ako želim ili lajkam neku sliku ako mi se sviđa i to je to.“ (Što najviše radiš pomoću društvenih mreža?)	Postavljanje vlastitih fotografija na društvene mreže i reagiranje na tuđe.	Značaj slanja i primanja informacija putem ovog medija.	FOTOGRAFIJE
„Znači, Instagram, Facebook, Messenger, Whatsapp, Viber i to je to.“ (Koje aplikacije koristiš za komunikaciju?) „Imam i taj Snapchat i to je to.“ (Imaš li još neke aplikacije? Primjerice Snapchat ili Twitter.)	Aplikacije koje korisnica koristi za komunikaciju su Facebook, Messenger, Instagram, Whatsapp, Viber i Snapchat.	Posjedovanje gotovo svih aplikacija za komunikaciju u virtualnom svijetu.	VRSTE APLIKACIJA ZA KORIŠTENJE

<p>„To ja ne igram, nikad sam to igrala.“</p> <p>„... listam neke vijesti vezane za državu, vezane za školu i tako.“</p> <p>(Igraš li igrice na društvenim mrežama ili još nešto?)</p> <p>„Da, ali samo one koje poznajem.“</p> <p>(Pronalaziš li prijatelje na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionica se informira o raznim temama putem društvenih mreža te pronalazi poznate prijatelje.</p>	<p>Traženje prijatelja i informiranje o raznim temama.</p>	<p>DODATNE AKTIVNOSTI</p>
<p>„Pa najviše nekako i mobitel, ali slabo računalo koristim.“</p> <p>(Pomoću kojeg uređaja koristiš društvene mreže?)</p>	<p>Sudionica pristupa društvenim mrežama najviše preko mobitela, ali koristi i računalo.</p>	<p>Pristup putem mobitela i računala.</p>	<p>MEDIJ ZA KORIŠTENJE</p>
<p>„Ne sad svaki dan, kad pošalje mi netko poruku ja odgovorim i to je to.“</p> <p>(Koliko često koristiš društvene mreže?)</p> <p>„Pa pol sata, ne ma ... Dvi, tri, pet, ne znam. Ne bude sad to dugo.“</p> <p>(Koliko često u danu budeš na društvenim mrežama?)</p> <p>„Popodne... Na praksi ga uopće ne koristim ... Pa popodne kad dođem kuć' onda malo i to je to.“</p> <p>(A kad koristiš društvene mreže?)</p>	<p>Sudionica ponekad i kratkotrajno pristupa društvenim mrežama u popodnevni satima.</p>	<p>Neučestalo i kratkotrajno korištenje.</p>	<p>UČESTALOST I VRIJEME KORIŠTENJA</p>

<p>„Ne, nemam internet, nema šanse.“ (Ideš li na Facebook u školi?)</p>	<p>Sudionica tvrdi da ne koristi društvene mreže u školi.</p>	<p>Izostanak korištenja u školi.</p>	<p>KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U ŠKOLI</p>
<p>„Pa znaju da imam Facebook od samog početka znaju i znaju da imam prijatelje koje ja samo poznajem i oni.“ (Znaju li roditelji da si aktivna na društvenim mrežama?)</p> <p>„A znaju nekad, ali to je vrlo rijetko kad.“ (Prigovaraju li ti roditelji da puno vremena provodiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Roditelji znaju za aktivnost na društvenim mrežama te rijetko prigovaraju.</p>	<p>Roditeljska svijest o korištenju uz povremen prigovor.</p>	<p>RODITELJSKA UKLJUČENOST</p>

Istraživačko pitanje: **Na koji način adolescenti s intelektualnim teškoćama pristupaju drugim osobama koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: ODNOS PREMA DRUGIM OSOBAMA

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa ponekad čitam kad me interesira da vidim šta ljudi imaju zanimljivo da kažu, ali inače ne čitam.“ (Čitaš li objave svojih prijatelja na društvenim mrežama?)</p> <p>„Pa da, znam nekad</p>	<p>Sudionica ponekad čita i komentira objave svojih prijatelja.</p>	<p>Reagiranje na objave prijatelja.</p>	<p>INTERES ZA OBJAVE DRUGIH OSOBA</p>

<p>komentirat', a baš kad mi se sviđa fotografija ja napišem neki lijep komentar i to je to.“ (Komentiraš li objave svojim prijateljima na društvenim mrežama?)</p>			
<p>„Uf, znala je jedna osoba iz moje familije, nju sam blokirala odmah ... Pa dodala me u neku grupu bez da me nije ni pitala, da l' me smije dodat', da l' se s tim slažem i onda me zezala preko toga cijelo vrijeme.“ (Je li te nekad netko naljutio na društvenim mrežama i kako?)</p>	<p>Sudionica ističe da je imala neugodnu situaciju s članom obitelji koju je samostalno riješila.</p>	<p>Samostalno rješavanje neugodnog iskustva.</p>	<p>VIRTUALNI KONFLIKTI</p>
<p>„Pa mislim da da ... A dobar jest, mislim da je dobar način sad. Možda bi i trebalo, ali ne vidim baš razloga da bi trebalo.“ (Misliš li da pravilno komuniciraš s drugim osobama i bi li ga mogla poboljšati?)</p>	<p>Sudionica je zadovoljna načinom i smatra da poboljšanje komunikacije nije potrebno.</p>	<p>Zadovoljstvo načinom komuniciranja.</p>	<p>NAČINI KOMUNICIRANJA</p>

<p>„Ne javljam se.“ (Javljaš li se osobama koje ne poznaješ na društvenim mrežama?)</p> <p>„Na Facebook ih ne dodajem nikako, na primjer pošalje mi neka cura koju ja ne poznajem niti je poznaje moja obitelj ni nitko, ja odmah blokiram. Na Instagramu nemam nepoznatih ljudi. Imam prijatelje, imam ove iz razreda i et. To je to.“ (Dodaješ li na Facebook i Instagram ljude koje ne poznaješ?)</p>	<p>Korisnica ne dodaje nepoznate osobe na društvene mreže i ne javlja im se.</p>	<p>Izostajanje dodavanja i javljanja nepoznatim osobama na društvenim mrežama.</p>	<p>PRISTUP NEPOZNATIM OSOBAMA</p>
<p>„Ja uvijek pitam osobu ako sam se s tom osobom slikala, da li se ti slažeš da ja stavim tu sliku na Facebook. Ako ne, onda ja tu sliku sačuvam i to je to i ne stavljam je uopće.“ (Dijeliš li privatne fotografije bez znanja osoba koje su na njima?)</p>	<p>Sudionica traži dopuštenje za objavu sadržaja koji se tiču drugih osoba.</p>	<p>Razvijena svijest o poštovanju i privatnosti drugih osoba.</p>	<p>PRIVATNOST I POŠTOVANJE DRUGIH OSOBA</p>

Istraživačko pitanje: **Kakvo je prethodno iskustvo adolescenata s intelektualnim teškoćama u ostvarivanju zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: **RAZINA ZABAVE I ZADOVOLJSTVA
KORIŠTENJEM DRUŠTVENIH MREŽA**

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa ne znam sad ... Pa nije baš ni svejedno, morate uvijek pogledat' kakva je slika, da nije neka ne znam ni ja, neprimjerena, znači uvijek pazim na to da je slika ok.“ (Što misliš, jesi li sretna kad koristiš društvene mreže?)</p> <p>„Pa, mislim da nisam baš. Mislim da jesam, da ne treba dodavat' svakakve osobe koje ne poznaješ. To može biti opasno, tako da.“ (Jesi li naučila nešto za svakodnevni život?)</p>	<p>Korisnica izvještava da nije sigurna je li sretna tijekom korištenja društvenih mreža.</p>	<p>Nesigurnost u zadovoljstvo korištenja društvenih mreža.</p>	<p>OSOBNI DOŽIVLJAJ ZADOVOLJSTVA PRILIKOM KORIŠTENJA</p>
<p>„Pa fotke stavljam najčešće gdje sam sa obitelji ili gdje sam sama ili sa prijateljicom, ili et' tako.“ (Koje sadržaje najčešće objavljuješ?)</p>	<p>Sudionica često objavljuje fotografije iz privatne arhive.</p>	<p>Fotografije su najčešće objavljivan medij.</p>	<p>VRSTE OBJAVLJIVANIH SADRŽAJA</p>

<p>„Ne pišem to uopće!“ (A statuse i pjesme?)</p>			
<p>„Pa ne, nisam.“ (Jesi li upoznala nekoga osobno prvo na društvenoj mreži, a onda uživo?)</p> <p>„Pa da, znam naić' na svakakve slike, ne znam. Onda ne lajkam. Znači znam naić' na svakakve slike, svakakve proste statuse ma da to ignoriram, brišem i to je to.“ (Jesi imala nekad neugodno iskustvo na društvenoj mreži od drugih ljudi?)</p>	<p>Sudionica tvrdi da nije upoznala osobe prvotno na društvenoj mreži, navodi da se susretala s neželjenim sadržajima.</p>	<p>Objave neželjenih sadržaja od strane drugih osoba.</p>	<p>DRUGE OSOBE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA</p>
<p>„Facebook već imam 7 godina ... A Whatsapp ja mislim da imam od pretprošle godine. Nemam dugo ... Instagram od prošle godine tek.“ (Koliko dugo si aktivna na društvenim mrežama?)</p> <p>„Pa zato što, et', možda mi se sviđa društvena mreža, makar to znam slabo i koristit' pa eto. Lakše je jer mi je i besplatno</p>	<p>Aktivnost sudionice na Facebooku traje već sedam godina, na drugima malo kraće. Kao razlog navodi jednostavnost i ekonomičnost korištenja.</p>	<p>Dugogodišnja aktivnost, razlog kreiranja je jednostavnost i ekonomičnost korištenja.</p>	<p>KREIRANJE KORISNIČKIH RAČUNA</p>

<p>i onda.“</p> <p>(Zašto si otvorila račun na društvenim mrežama?)</p> <p>„Nisam.“</p> <p>(Jesi li ikad izbrisala ili deaktivirala račun na društvenoj mreži?)</p>			
---	--	--	--

Istraživačko pitanje: **Kakvo je poštivanje pravila gramatike i pravopisa prilikom korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama?**

TEMATSKO PODRUČJE: ZNAČAJ PISMENOSTI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa nije važno napraviti' ... Mogu, pišem i velika za imena. I prezimena pišem velika uvijek.“</p> <p>(Je li važno pisati velika i mala slova pravilno i kako ti pišeš?)</p> <p>„Pa važno je da znamo i taj pravopis i da pišemo tu riječ pravilno ... Pa ja imam u svojoj tipkovnici č i ć pa koristim to, eto.“</p> <p>(Je li važno č i ć pisati pravilno? Koristiš li ti samo c umjesto č i ć?)</p>	<p>Sudionica ne smatra važnim poštivati pravopis, ali ipak poštuje pravila pisanja.</p>	<p>Stav o nevažnosti poštivanja pravila, no poštivanje pravila tijekom vlastitog pisanja.</p>	<p>NAVIKE U PISANJU</p>

<p>„Pa nisam sigurna, uvijek moram provjerit' da sam dobro napisala.“ (Jesi uvijek potpuno sigurna u ono što si napisala?)</p>	<p>Sudionica nije uvijek potpuno sigurna u točnost napisanog.</p>	<p>Nesigurnost u napisan sadržaj.</p>	<p>DOŽIVLJAJ VLASTITOG PISANJA</p>
<p>„Pa je, znači mama me upozori. Kaže: "Joj, krivo si napisala, ne kaže se tako." Recimo ne piše se spojeno ne znam, već odvojeno pa eto ... Pa dobro, ok, hvala što si me upozorila. Zna me i prijateljica upozorit' kad napišem neku riječ kak' ne treba.“ (Je li te nekad netko upozorio na greške u pisanju i kako si se osjećala?)</p> <p>„Primijetim dosta da napišu nešto krivo i eto ... A ništa, nisam nikako reagirala ... A eto, vidi i sam da je krivo valjda.“ (Jesi nekad primijetila da je netko od tvojih prijatelja na društvenim mrežama napravio grešku gramatičku ili pravopisnu grešku i kako si reagirala?)</p>	<p>Sudionica je primijetila pogreške drugih na koje nije reagirala. Sudionicu su bliske osobe ispravile prilikom pisanja, na čemu im je ona bila zahvalna.</p>	<p>Opažanje i izostanak reakcija na pogreške drugih. Druge osobe korigiraju pisanje sudionice.</p>	<p>GRAMATIČKA I PRAVOPISNA TOČNOST OBJAVA</p>

<p>„Ne.“ (A jesi nekog pitala je li točno to što si napisala?)</p> <p>„Pa, ne. Pravopis.“ (Znaš li gdje možeš provjeriti je li točno ono što si napisala?)</p>	<p>Sudionica nije pitala drugu osobu za pomoć i provjeru sadržaja, ali ističe da može provjeriti u pravopisu.</p>	<p>Izostanak provjere sadržaja s drugim osobama, no svijest o mogućnosti provjere u pravopisu.</p>	<p>PROVJERA TOČNOSTI SADRŽAJA</p>
--	---	--	-----------------------------------

SUDIONIK 2 (K.R.)

<p>Istraživačko pitanje: U koju svrhu adolescenti s intelektualnim teškoćama koriste sredstva za virtualnu komunikaciju?</p>			
<p>TEMATSKO PODRUČJE: SVRHA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA</p>			
Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Najviše na društvenim mrežama se dopisivam s prijateljima ... Dopisivamo se znači s curom i takve stvari.“ (Što najčešće radiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik izjavljuje da se na društvenim mrežama najviše dopisuje sa značajnim osobama.</p>	<p>Dopisivanje je najistaknutiji aspekt.</p>	<p>KOMUNIKACIJA</p>
<p>„Ma slikamo i pišemo poruke ... Pa najviše igram igrice ili gledam fotografije.“ (Što još radiš pomoću društvenih mreža?)</p>	<p>Tvrdnja sudionika da na društvenim mrežama fotografira i gleda fotografije.</p>	<p>Značajnost medija fotografije za primanje i prijenos informacija.</p>	<p>FOTOGRAFIJE</p>

<p>„Koristim Facebook, Instagram i Messenger ... I Viber isto koristim ... I Whatsapp.“ (Koje aplikacije koristiš za pristup društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik tvrdi da koristi Facebook, Instagram, Messenger, Viber i Whatsapp.</p>	<p>Posjedovanje gotovo svih aplikacija za komunikaciju u virtualnom svijetu.</p>	<p>VRSTE APLIKACIJA ZA KORIŠTENJE</p>
<p>„Da, za igrice isto koristim, sad sam igrao s prijateljem Čovječe ne ljuti se ... Samo Čovječe ne ljuti se i Uno.“ (Igraš li igrice na društvenim mrežama?)</p> <p>„Pa da ... Znači ak' imam u školi prijatelja, onda on pošalje svoj zahtjev i onda ja njega prihvatim ak' je to ta osoba u školi koju ja poznam. Jer vidim tu osobu pa onda znam koja je, ak' tu osobu ne poznam, onda neću prihvatiti. “ (Tražiš li nove prijatelje na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik igra igrice (Uno i Čovječe ne ljuti se) te traži prijatelje na društvenim mrežama.</p>	<p>Igranje igrica i traženje prijatelja su značajne dodatne aktivnosti.</p>	<p>DODATNE AKTIVNOSTI</p>

<p>„Da, koristim ... Mobitel najviše ... Imam i na računalu, ali računalo ne koristim.“ (Pomoću kojih uređaja koristiš društvene mreže?)</p>	<p>Sudionik posjeduje i mobitel i računalo, no za pristup društvenim mrežama najviše koristi mobitel.</p>	<p>Pristupanje društvenim mrežama primarno putem mobitela.</p>	<p>MEDIJ ZA KORIŠTENJE</p>
<p>„Facebook koristim svaki dan ... Do jutra... Krenem navečer do jutra ... Preko dana ne dopisivam se, kad sam u školi onda nemrem, a kad nisam u školi onda odgovaram na poruke kad stignem.“ (Koliko često koristiš društvene mreže i kako to izgleda u danu?)</p> <p>„Ne, ne mislim ... Pa ponekad sam na mrežama, tad se s njima družim i družim se s prijateljima i ovak' se više upoznavamo preko Facebooka i to.“ (Misliš li da puno vremena provodiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Korisnik koristi društvene mreže svaki dan i ne smatra da provodi puno vremena na društvenim mrežama.</p>	<p>Velika učestalost dnevnog korištenja društvenih mreža.</p>	<p>UČESTALOST KORIŠTENJA</p>

<p>„Ne, to ne koristim, ponekad ... Koristim ga kad smo na boravku, onda smijemo. A kad smo na nastavi, onda ne.“ (Koristiš li društvene mreže kad si u školi?)</p>	<p>Sudionik tvrdi da ne koristi društvene mreže na nastavi, nego u produženom boravku.</p>	<p>Izostanak korištenja društvenih mreža na nastavi, korištenje u boravku.</p>	<p>KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U ŠKOLI</p>
<p>„Da (znaju) ... Ne, nitko nema lozinku niti šifru ... Nikomu neću dat' lozinku. Ma ne dam čak niti bratu ne dam da ide na moj. Samo ja.“ (Znaju li odrasli koji se brinu za tebe da si aktivan na društvenim mrežama i je li to pod njihovim nadzorom?)</p> <p>„Ne. Ma niti oni ne znaju da puno vremena provodim.“ (Prigovaraju li ti da puno vremena provodiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Odrasle osobe odgovorne za sudionika znaju za sudionikovo korištenje društvenih mreža, no nemaju nadzora ni prigovora.</p>	<p>Svijest odgovornih osoba o aktivnosti na društvenim mrežama, izostanak nadzora i prigovora.</p>	<p>RODITELJSKA UKLJUČENOST</p>

Istraživačko pitanje: **Na koji način adolescenti s intelektualnim teškoćama pristupaju drugim osobama koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: ODNOS PREMA DRUGIM OSOBAMA

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa čitam kaj delaju prijatelji. Kad nekaj objaviju ... Ponekad (komentiram). Znači to ili ima onaj znak kaj se stavi srce kao da ti se sviđa i tak ... Ne, riječima nikada.“ (Čitaš li i komentiraš objave svojih prijatelja na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik čita objave drugih osoba i reagira na njih "lajkom", no ističe da nikad ne komentira riječima.</p>	<p>Reagiranje na objave prijatelja.</p>	<p>INTERES ZA OBJAVE DRUGIH OSOBA</p>
<p>„Ne. Nikada.“ (Je li te nekad netko naljutio na društvenim mrežama?) „Nikada.“ (Jesi imao nekad neko neugodno iskustvo, da ti se netko javljao i neke ružne riječi pisao?)</p>	<p>Sudionik navodi da ga nitko nikad nije naljutio na društvenim mrežama ili doveo u neugodnu situaciju.</p>	<p>Nepostojanje neugodnih iskustava.</p>	<p>VIRTUALNI KONFLIKTI</p>
<p>„Ne, to nikada neću pisati jer je bilo na vijestima ak' komu ružne psovke šaljete da onda kazne i to ide. Da policajci to da imaju neki sistem.“ (Jesi nekad pisao psovke i ružne riječi na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik tvrdi da pravilno i pristojno komunicira s drugim osobama.</p>	<p>Dobar način komuniciranja s drugima.</p>	<p>NAČINI KOMUNICIRANJA</p>

<p>„Pa da.“ (Misliš li da pravilno komuniciraš s drugim osobama?)</p>			
<p>„Osobe koje ne poznajem, njima se neću javiti' ... Onima koje poznam, njima se javim uvijek.“ (Javljaš li se osobama koje ne poznaješ na društvenim mrežama?)</p> <p>„Ne, nikada.“ (Dodaješ li na Facebook i Instagram ljude koje ne poznaješ?)</p>	<p>Sudionik tvrdi da se ne javlja i ne dodaje nepoznate osobe na društvene mreže.</p>	<p>Izostaje dodavanje ili javljanje nepoznatim osobama.</p>	<p>PRISTUP NEPOZNATIM OSOBAMA</p>
<p>„Ne, to neću jer ak' bi podijelio, onda bi se prijatelj naljutio i ne bi želio pričati.“ (Dijeliš li privatne fotografije bez znanja osoba koje su na njima?)</p>	<p>Traženje dopuštenja za objave koje se tiču drugih osoba.</p>	<p>Razvijena svijest o poštovanju i privatnosti drugih osoba.</p>	<p>PRIVATNOST I POŠTOVANJE DRUGIH OSOBA</p>

<p>Istraživačko pitanje: Kakvo je prethodno iskustvo adolescenata s intelektualnim teškoćama u ostvarivanju zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže?</p>			
<p>TEMATSKO PODRUČJE: RAZINA ZABAVE I ZADOVOLJSTVA KORIŠTENJEM DRUŠTVENIH MREŽA</p>			
<p>Izjave sudionika</p>	<p>Kod prvog reda</p>	<p>Kod drugog reda</p>	<p>TEMA</p>

<p>„Ma da. Da ... Pa sretan sam kaj se mogu, znači kad tu osobu ne vidimo dugo, onda ju pošaljemo poruku i onda je ona vesela i mi.“</p> <p>(Jesi sretan kad koristiš društvene mreže i zašto?)</p> <p>„Ma naučio sam, kak ne. Znači, naučio sam da su oni dobri k'o društvo ... A ovi koji su loši, njih izblokiram i ne pričam s njima.“</p> <p>(Jesi naučio nešto za svakodnevni život koristeći društvene mreže?)</p>	<p>Sudionik izvještava da je sretan kad koristi društvene mreže te da je naučio nešto za svakodnevni život.</p>	<p>Postojanje zadovoljstva prilikom korištenja i učenje za svakodnevni život.</p>	<p>OSOBNI DOŽIVLJAJ ZADOVOLJSTVA PRILIKOM KORIŠTENJA</p>
<p>„Ne, slike niti pjesme niti to još ne dijelim, nikom... Ne, samo imam svoju kaj sam objavio, na selu sam slikao se s prijateljem i tu sam stavio i ta je tam'.“</p> <p>(Koje vrste sadržaja dijeliš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Korisnik ističe da ne dijeli nikakve sadržaje na društvenim mrežama te da ima samo jednu fotografiju.</p>	<p>Neobjavljivanje sadržaja na društvenim mrežama.</p>	<p>VRSTE OBJAVLJIVANIH SADRŽAJA</p>

<p>„Da. Lijepo, išli smo na kavu, popričali. Dodao sam ga za prijatelja jer moj brat je bio njega poznao, onda sam preko brata dodao njega za prijatelja.“ (Jesi nekad nekog prvo upoznao na Facebooku pa onda uživo i kako je to izgledalo?)</p>	<p>Sudionik navodi da je upoznao jednog prijatelja prvotno na društvenim mrežama, a potom i uživo.</p>	<p>Prisutan prvi kontakt i upoznavanje osobe na društvenoj mreži.</p>	<p>DRUGE OSOBE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA</p>
<p>„Imam ga (Facebook) od sedmog razreda. Znači, četiri godine ... Napravio sam ga (Instagram) znači kad je počela škola, onda sam ga napravio.“ (Kad si otvorio račun na društvenim mrežama?)</p> <p>„Da se mogu družiti, najviše. Kad sam u školi, onda kad škola završi, svi razredi, da se onda možemo dopisivati dalje i da se ne zaboravi k'o prijatelj.“ (Zašto si otvorio račun na društvenim mrežama?)</p> <p>„Ne.“ (Jesi li nekad obrisao ili deaktivirao račun</p>	<p>Korisnik tvrdi da je aktivan na društvenim mrežama već četiri godine i da Facebook još uvijek posjeduje zbog dopisivanja i druženja.</p>	<p>Četverogodišnje iskustvo u korištenju društvenih mreža s ciljem druženja i održavanja kontakta.</p>	<p>KREIRANJE KORISNIČKIH RAČUNA</p>

na društvenim mrežama?)			
-------------------------	--	--	--

Istraživačko pitanje: **Kakvo je poštivanje pravila gramatike i pravopisa prilikom korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama?**

TEMATSKO PODRUČJE: **ZNAČAJ PISMENOSTI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA**

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Da, imena se uvijek pišu velika i gradovi i to ... Ne, ja kad ide veliko, pišem veliko. A malo, pišem malo ... Da, to je važno i u školi i svugdje.“ (Je li važno pisati velika i mala slova pravilno i kako ti pišeš?)</p> <p>„Pa to treba pravilno isto napisat' ... Ponekad.“ (Je li važno č i ć pisati pravilno? Koristiš li ti samo c umjesto č i ć?)</p>	<p>Sudionik smatra da je važno poštivati pravopis na društvenim mrežama te izjavljuje da poštuje ta pravila.</p>	<p>Mišljenje da je važno poštivanje pravopisnih pravila i prisutno je poštivanje pravopisa prilikom vlastitog pisanja.</p>	<p>NAVIKE U PISANJU</p>
<p>„Baš i ne.“ (Reci mi, misliš li da pišeš pravilno č i ć?)</p>	<p>Sudionik izjavljuje da nije potpuno siguran u točnost sadržaja koje objavljuje.</p>	<p>Nesigurnost u objavljivane sadržaje.</p>	<p>DOŽIVLJAJ VLASTITOG PISANJA</p>

<p>„Da, prijateljica. Isto kak ja njoj.“ (Je li te netko nekad upozorio da si krivo napisao?)</p> <p>„Ne.“ (Jesi nekad primijetio da je netko od tvojih prijatelja na društvenim mrežama napisao nešto gramatički ili pravopisno krivo?)</p>	<p>Sudionik navodi da ga je prijateljica upozorila na pogreške u pisanju. Navodi da nije opazio i reagirao na greške drugih.</p>	<p>Reakcija drugih na pogreške sudionika, izostanak uočavanja i reakcije na greške drugih osoba.</p>	<p>GRAMATIČKA I PRAVOPISNA TOČNOST OBJAVA</p>
<p>„Ne.“ (A jesi nekog pitao je li točno to što si napisao?)</p> <p>„Ma neću, uvijek kad napišem poruku ja pošaljem ... Ma neću ja provjeravat'. Ne zanima to mene baš.“ (Znaš li gdje možeš provjeriti je li točno ono što si napisao?)</p>	<p>Sudionik nije pitao drugu osobu za pomoć i provjeru točnosti, ali izjavljuje da nije zainteresiran za bilo kakvu provjeru napisanog.</p>	<p>Izostanak provjere sadržaja kod drugih osoba, nezainteresiranost za bilo kakvu provjeru sadržaja.</p>	<p>PROVJERA TOČNOSTI SADRŽAJA</p>

SUDIONIČKI 3 (A.K.J.)

<p>Istraživačko pitanje: U koju svrhu adolescenti s intelektualnim teškoćama koriste sredstva za virtualnu komunikaciju?</p>			
<p>TEMATSKO PODRUČJE: SVRHA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA</p>			
<p>Izjave sudionika</p>	<p>Kod prvog reda</p>	<p>Kod drugog reda</p>	<p>TEMA</p>

<p>„Dopisujem se sa prijateljima, znači uglavnom za to koristim društvene mreže i koristim ih na pristojne načine, znači, to je znači – ne pišem ružne riječi. Znači, moramo paziti kad smo na društvenim mrežama, pogotovo kad smo na Facebooku ...“ (Što najčešće radiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Korisnik izjavljuje da se najviše dopisuje te ističe da to čini na pristojne načine.</p>	<p>Dopisivanje je najistaknutiji aspekt društvenih mreža.</p>	<p>KOMUNIKACIJA</p>
<p>„Pomoću društvenih mreža najviše se dopisujem, gledam slike, pa lajkam ako mi se nešto sviđa ... Komentiram ponekad, znači, ne znam, na primjer kažem: meni je ovo jako lijepo, sviđa mi se.“ „Pa znam pregledavat' fotografije poznatih ljudi.“ (Što još radiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik izjavljuje da gleda i reagira na fotografije prijatelja, ali i fotografije slavnih osoba.</p>	<p>Značaj medija fotografije za primanje i prijenos informacija.</p>	<p>FOTOGRAFIJE</p>
<p>„Facebook, Whatsapp i Instagram.“ (Koje vrste aplikacija koristiš?)</p>	<p>Sudionik tvrdi da koristi Facebook, Instagram i Whatsapp.</p>	<p>Posjedovanje gotovo svih aplikacija za komunikaciju u virtualnom svijetu</p>	<p>VRSTE APLIKACIJA ZA KORIŠTENJE</p>

<p>„Tako je, tražim si prijatelje. Znači, imam nove sugestije za prijateljstvo. Šaljem zahtjeve pa oni meni šalju zahtjeve i tako.“ (Tražiš li nove prijatelje na Facebooku?)</p> <p>„Ne.“ Koristiš li društvene mreže za igranje igrica?</p>	<p>Sudionik na društvenim mrežama traži prijatelje, navodi da ne igra igrice.</p>	<p>Traženje prijatelja je najznačajnija dodatna aktivnost.</p>	<p>DODATNE AKTIVNOSTI</p>
<p>„Znači koristim mobitel, ponekad koristim laptop, ali više koristim mobitel zato što mi je na mobitelu puno praktičnije jer više koristim mobitel nego što koristim računalo, zapravo laptop.“ (Koje uređaje koristiš za pristup društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik najčešće pristupa društvenim mrežama preko mobitela radi praktičnosti, no ponekad koristi i laptop.</p>	<p>Pristup putem mobitela i računala.</p>	<p>MEDIJ ZA KORIŠTENJE</p>
<p>„Pa, mobitel za društvenu komunikaciju koristim svaki dan, a laptop koristim tu i tamo ... Pa, u danu oko nekakva dva sata, ne više od toga ... Pa uglavnom popodne i navečer. Ujutro ne</p>	<p>Društvene mreže sudionik koristi svakodnevno u popodnevnom i večernjim satima s prosjekom trajanja od 2 sata.</p>	<p>Svakodnevno korištenje, prosječno korištenje dva sata</p>	<p>UČESTALOST KORIŠTENJA</p>

<p>stignem jer idem u školu.“ (Koliko i kada u danu koristiš društvene mreže?)</p>			
<p>„U školi ne, u školi ja uopće ne koristim društvene mreže jer nemam interneta, a i to je zabranjeno kod nas tako da se držim pravila i kućnog reda škole.“ (Koristiš li društvene mreže u školi?)</p>	<p>Sudionik drži do pravila škole te ne koristi društvene mreže u prostorima škole.</p>	<p>Izostanak korištenja u školi.</p>	<p>KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U ŠKOLI</p>
<p>„Doma mi mama zna. ... Mama zna da sam ja pristojan i tako.“ (Znaju li roditelji da si aktivan na društvenim mrežama?)</p> <p>„Meni mama uglavnom kaže: „Možeš bit' na društvenim mrežama i to je to.“... Meni ne prigovara jer ja nisam toliko dugo.“ (Prigovaraju li roditelji da puno vremena provodiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Roditelji znaju za aktivnost na društvenim mrežama te ne prigovaraju.</p>	<p>Roditeljska svijest o korištenju bez prigovaranja.</p>	<p>RODITELJSKA UKLJUČENOST</p>

Istraživačko pitanje: **Na koji način adolescenti s intelektualnim teškoćama pristupaju drugim osobama koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: **ODNOS PREMA DRUGIM OSOBAMA**

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa ponekad znam čitat'. Pa komentiram: „Meni se ovo sviđa, jako mi je lijepo i tako“.“ (Čitaš li i komentiraš objave svojih prijatelja na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik čita i komentira objave svojih prijatelja.</p>	<p>Reagiranje na objave prijatelja.</p>	<p>INTERES ZA OBJAVE DRUGIH OSOBA</p>
<p>„Nikad još do sada... Ne, nikad me nitko nije povrijedio ili da me naljutio, tako da.“ (Je li te netko nekad naljutio na društvenim mrežama?)</p> <p>„Pa, kad sam bio na drugoj godini, bila je neka grupa mi se dodala kao na Whatsapp – Zajedno smo jači, pa su tam' bile psovke i tak. Pa sam izbriso tu grupu.“ (Jesi imao nekad neko neugodno iskustvo i kako si reagirao?)</p>	<p>Uključenost u Whatsapp grupu u kojoj su bili neželjeni sadržaji, sudionik samostalno briše i izlazi iz grupe.</p>	<p>Objave neželjenih sadržaja drugih ljudi te samostalno rješavanje tog problema.</p>	<p>VIRTUALNI KONFLIKTI</p>

<p>„Da! Znači, ne vrijedam nikoga, ne prijetim i tako ... Zato što je to protuzakonito ako radiš i zato što postoji administrator Facebooka, ali i ja to ne želim raditi zato što to nije lijepo. Zato jer ja znam ako ja to isto nekom radim drugome, on se ružno osjeća. I onda znam ako će on to meni raditi, da ću se i ja ružno osjećat'. Mislim, mene tak' nisu roditelji naučili, mene su roditelji naučili da normalno komuniciram na društvenim mrežama ... Pa gle, ja ga mogu poboljšat', ali ja nemam razloga ga poboljšavat' zato jer znam da normalno komuniciram.“ (Što misliš, kakav je način na koji komuniciraš s drugima i možeš li ga poboljšati?)</p>	<p>Sudionik je zadovoljan načinom i smatra da poboljšanje komunikacije nije potrebno.</p>	<p>Zadovoljstvo načinom komuniciranja.</p>	<p>NAČINI KOMUNICIRANJA</p>
---	---	--	---------------------------------

<p>„Ne ... Znači uglavnom osobe koje poznajem, to su ovi iz razreda i ovi koje poznajem, znači, s planinarenja i s atletike ...Znači, nikad ne nepoznate jer ne znaš kako može reagirati nepoznata osoba ... Mislim, ponekad. Ali ja nikad sam to, ja nikad ne, ja nikad prvi ne šaljem zahtjev. Ako meni ta osoba pošalje zahtjev, a već znam neku iz viđenja, onda da, ali ovak' neku skroz nepoznate, to ne. “ (Dodaješ li na društvene mreže i javljaš li se osobama koje ne poznáš osobno na društvenim mrežama?)</p>	<p>Korisnik ne dodaje nepoznate osobe na društvene mreže i ne javlja im se.</p>	<p>Izostajanje dodavanja i javljanja nepoznatim osobama.</p>	<p>PRISTUP NEPOZNATIM OSOBAMA</p>
<p>„Ne, nikada. Prvo uvijek pitam da li to smijem napraviti ... Pa neću ja stavljati nečije slike, a da ga ne pitam. Uvijek moraš pitati'. Isto da ja želim staviti' vašu fotografiju, ja bi vas pitao da l' smijem staviti vašu fotografiju. Vi ćete reći da ili ne. Ako</p>	<p>Sudionik traži dopuštenje za objavu sadržaja koji se tiču drugih osoba.</p>	<p>Razvijena svijest o poštovanju i privatnosti drugih osoba.</p>	<p>PRIVATNOST I POŠTOVANJE DRUGIH OSOBA</p>

<p>kažete da, da. Ako kažete ne, onda ne.“ (Dijeliš li privatne fotografije bez znanja osoba koje su na njima?)</p>			
---	--	--	--

Istraživačko pitanje: **Kakvo je prethodno iskustvo adolescenata s intelektualnim teškoćama u ostvarivanju zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: **RAZINA ZABAVE I ZADOVOLJSTVA KORIŠTENJEM DRUŠTVENIH MREŽA**

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa jesam, sretan sam zato što se dopisujem samo sa svojim prijateljima koje znam kakvi su. Znači, da me neće vrijeđati, da mi neće prijetiti i tako.“ (Što misliš, jesi li sretan kad koristiš društvene mreže?)</p> <p>„Pa naučio sam kak' da si mogu pronalaziti prijatelje, da se mogu dopisivati s njima i da ako meni netko pošalje zahtjev da ja mogu njemu potvrditi ili ako ja nekome i tako.“ (Jesi naučio nešto za svakodnevni život koristeći društvene</p>	<p>Sudionik je sretan tijekom korištenja društvenih mreža te ističe da je naučio kako može tražiti prijatelje.</p>	<p>Zadovoljstvo korištenjem, učenje činjenica za svakodnevni život.</p>	<p>OSOBNI DOŽIVLJAJ ZADOVOLJSTVA PRILIKOM KORIŠTENJA</p>

mreže?)			
„Na društvenim mrežama dijelim sadržaje, znači fotografije uglavnom, kad sam bio na natjecanju, ne znam ... Da sam bio na izletu nekom i tako ... Pa pošaljem slike iz Samobora i tako.“ (Koje sadržaje dijeliš na društvenim mrežama?)	Sudionik često objavljuje fotografije iz privatne arhive.	Fotografije su najčešće objavljivan medij.	VRSTE OBJAVLJIVANIH SADRŽAJA
„Ne.“ (Jesi nekad nekog prvo upoznao na Facebooku pa onda uživo?) „Znači uglavnom za pronalaženje novih prijatelja, da se družim, da se dopisujem.“ (Što još radiš na društvenim mrežama?)	Sudionik tvrdi da nije osobe prvotno upoznao na društvenoj mreži te da ih uglavnom koristi za pronalaženje novih prijatelja.	Fokus je na pronalaženju novih prijatelja.	DRUGE OSOBE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA
„Pa Facebook sam napravio od početka školske godine, od početka ove treće godine sam ja, prije nisam ... Instagram isto sad prije par tjedana ... Whatsapp imam još od prve godine ... Pa zato da ljudi koji imaju	Aktivnost sudionika na društvenim mrežama traje nekoliko tjedana, kao razlog navodi dostupnost drugim ljudima.	Nedavna aktivacija korisničkih profila, dostupnost drugima je razlog kreiranja.	KREIRANJE KORISNIČKIH RAČUNA

<p>Instagram da me mogu pratit' poznati, ili oni koji nemaju Facebook, nemaju Whatsapp.“</p> <p>(Kad si napravio profile na društvenim mrežama i zašto?)</p> <p>„Ne.“</p> <p>(Jesi nekad deaktivirao profil?)</p>			
---	--	--	--

Istraživačko pitanje: **Kakvo je poštivanje pravila gramatike i pravopisa prilikom korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama?**

TEMATSKO PODRUČJE: **ZNAČAJ PISMENOSTI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA**

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa, koliko ja mislim, pa i ne treba, mislim to je samo na društvenim mrežama, tu nitko neće gledat sad pravopis i to... Mislim, napišem ja, ali nije to meni toliko važno.“</p> <p>(Je li važno pisati pravilno velika i mala slova i kako ti pišeš?)</p> <p>„Pa u pravopisu je važno, u društvenim mrežama to nije toliko sad važno ... Ma uglavnom uvijek</p>	<p>Sudionik ne smatra važnim poštivati pravopis, no poštuje pravila pisanja.</p>	<p>Stav o nevažnosti poštivanja pravila, no poštivanje pravila tijekom vlastitog pisanja.</p>	<p>NAVIKE U PISANJU</p>

<p>znam koristit', ponekad znam koristiti c.“ (Je li važno č i ć pisati pravilno? Koristiš li ti samo c umjesto č i ć?)</p>			
<p>„Pa i ne baš. Tu i tamo znam pogriješit'.“ (Jesi uvijek potpuno siguran u ono što si napisao?)</p>	<p>Sudionik nije uvijek potpuno siguran u točnost napisanog.</p>	<p>Nesigurnost u napisan sadržaj.</p>	<p>DOŽIVLJAJ VLASTITOG PISANJA</p>
<p>„Ne.“ (Je li te nekad netko upozorio na greške u pisanju i kako si se osjećao?) „Pa, jesam, ali ga nisam ispravljao ... Zato što ja smatram da to nije u redu na neki način. I ne znam kako bi netko reagirao i što bi mi rekao pa zato. A i zašto bi ja njega ispravljao, mislim ako pogriješi. Svakom se događa.“ (Jesi nekad primijetio da je netko od tvojih prijatelja na društvenim mrežama napravio grešku gramatičku ili pravopisnu grešku i kako si reagirao?)</p>	<p>Sudionik se nije susreo s korekcijom pogrešaka od strane drugih ljudi, no primijetio je pogreške drugih na koje nije reagirao.</p>	<p>Opažanje i izostanak reakcija na pogreške drugih. Druge osobe ne korigiraju pisanje sudionika.</p>	<p>GRAMATIČKA I PRAVOPISNA TOČNOST OBJAVA</p>

<p>„Nekad znam pitat', ali inače ja ne pitam, ali ponekad znam ... Pa Maju ako je l' ne znam Lučko ili je Lučko, ne znam. Pa nju pitam, ona kaže je dobro, nije dobro, ponekad.“ (A jesi li nekog pitao je li točno to što si napisao?)</p> <p>„Pa ne, ne znam gdje mogu točno to provjerit'.“ (Znaš li gdje možeš provjeriti je li točno ono što si napisao?)</p>	<p>Sudionik je pitao drugu osobu za pomoći provjeru sadržaja i ističe da ne zna gdje bi mogao provjeriti.</p>	<p>Provjera sadržaja s drugim osobama, neznanje o drukčijoj metodi provjere sadržaja.</p>	<p>PROVJERA TOČNOSTI SADRŽAJA</p>
--	---	---	-----------------------------------

SUDIONIČKI 4 (S.P.)

<p>Istraživačko pitanje: U koju svrhu adolescenti s intelektualnim teškoćama koriste sredstva za virtualnu komunikaciju?</p>			
<p>TEMATSKO PODRUČJE: SVRHA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA</p>			
<p>Izjave sudionika</p>	<p>Kod prvog reda</p>	<p>Kod drugog reda</p>	<p>TEMA</p>
<p>„Pa dopisivam se s prijateljima, gledam fotografije, neke nove sadržaje i tako.“ (Što najviše radiš pomoću društvenih mreža?)</p>	<p>Sudionik se na društvenim mrežama najviše dopisuje s prijateljima te pregledava razne sadržaje.</p>	<p>Najučestaliji aspekt korištenja je komunikacija i pregled sadržaja.</p>	<p>KOMUNIKACIJA</p>

<p>„(Gledam) slike od prijatelja, videozapise.“ (Osim dopisivanja, što još radiš?)</p>	<p>Sudionik pregledava videozapise i fotografije svojih prijatelja.</p>	<p>Istaknuta značajnost fotografije za primanje i prijenos poruka.</p>	<p>FOTOGRAFIJE</p>
<p>„Koristim Messenger, Instagram, Whatsapp, Viber.“ (Koje aplikacije koristiš za komunikaciju?)</p>	<p>Izveštaj korisnika da koristi Messenger, Instagram, Whatsapp i Viber.</p>	<p>Korištenje svih dostupnih aplikacija za virtualnu komunikaciju.</p>	<p>VRSTE APLIKACIJA ZA KORIŠTENJE</p>
<p>„Ne.“ (Igraš li igrice na društvenim mrežama ili još nešto?)</p> <p>„Da, Pa idem na Facebook, u školi upoznam nove učenike, onda potražim prek' Facebooka, dodam ga ... Pratim mnogo ljudi na instagramu, dopisivam se s prijateljima, imamo svoje grupe o školi i tako.“ (Pronalaziš li prijatelje na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionik ne igra igrice, no traži prijatelje na društvenim mrežama.</p>	<p>Pronalazak prijatelja je bitna dodatna aktivnost, izostaje igranje igrica.</p>	<p>DODATNE AKTIVNOSTI</p>
<p>„Da, mobitel i računalo.“ (Pomoću kojeg uređaja koristiš društvene mreže? Mobitel, računalo?)</p>	<p>Sudionik koristi mobitel i računalo za aktivnost na društvenim mrežama.</p>	<p>Pristupanje društvenim mrežama putem mobitela i računala.</p>	<p>MEDIJ ZA KORIŠTENJE</p>

<p>„Pa jednih dva, tri puta dnevno. Ma ne, to bude jednih pet do deset minuta.“ (Koliko često koristiš društvene mreže?)</p> <p>„Ma nije, nemam ja vremena jer popodne sam u školi, onda kad dođem sam umoran, istuširam se i idem spavat. To kad sam kroz tjedan u školi, za vikend rijetko koristim.“ (Koliko često u danu budeš na društvenim mrežama i kada?)</p>	<p>Sudionik navodi da pristupa društvenim mrežama nekoliko puta dnevno po nekoliko minuta.</p>	<p>Rijetko korištenje društvenih mreža na dnevnoj bazi.</p>	<p>UČESTALOST KORIŠTENJA</p>
<p>„Ne idem, ni na odmoru.“ (Ideš li na Facebook u školi?)</p>	<p>Sudionik tvrdi da ne koristi društvene mreže u školi.</p>	<p>Izostanak korištenja društvenih mreža u školi.</p>	<p>KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U ŠKOLI</p>
<p>„Imaju.“ (Znaju li osobe koje se brinu za tebe da si aktivan na društvenim mrežama i imaju li nadzor?)</p> <p>„Ne (ne prigovaraju).“ (Prigovaraju li ti roditelji da puno vremena provodiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Odrasle osobe odgovorne za sudionika znaju za sudionikovo korištenje društvenih mreža, no nemaju prigovora.</p>	<p>Svijest odgovornih osoba o aktivnosti na društvenim mrežama, no bez prigovaranja o korištenju.</p>	<p>RODITELJSKA UKLJUČENOST</p>

Istraživačko pitanje: **Na koji način adolescenti s intelektualnim teškoćama pristupaju drugim osobama koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: ODNOS PREMA DRUGIM OSOBAMA

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
„Pročitam što piše ispod slike, ali u komentare ne ulazim ... Da (komentiram).“ (Čitaš li i komentiraš objave svojih prijatelja na društvenim mrežama?)	Sudionik čita i komentira objave drugih osoba, ne zanimaju ga tuđi komentari.	Reagiranjem na objave prijatelja.	INTERES ZA OBJAVE DRUGIH OSOBA
„Pa je. Došle su neke nepristojne poruke, i onda neke smiješne fotografije i tak' smo se počeli svađati ... Ma ništa, onda sam opet obrisao i nisam ih više dodavao i tako ... Pa ništa, izbrisao sam taj stari profil, dao sam novi. Nisam više stavljao svoje fotografije i tako“ (Je li te nekad netko naljutio na društvenim mrežama i kako? Kako si reagirao?)	Sudionik navodi da je imao neugodno iskustvo u smislu primanja poruka i slika neželjenog sadržaja te je naposljetku i izbrisao profil.	Neugodno iskustvo i brisanje profila kao posljedica.	VIRTUALNI KONFLIKTI

<p>„Da. Pa mislim da je čist' dobar, pristojan, nema ružnih komentara, nema ružnih objava. Komuniciramo jako lijepo.“ (Misliš li da pravilno komuniciraš s drugim osobama i bi li ga mogao poboljšati?)</p>	<p>Tvrdnja o pravilnoj i pristojnoj komunikaciji s drugim osobama.</p>	<p>Dobar način komuniciranja s drugima.</p>	<p>NAČINI KOMUNICIRANJA</p>
<p>„Ne (ne javljam se) ... Pa pošalju mi zahtjeve, ja to ne prihvaćam, ignoriram ih.“ (Javljaš li se osobama koje ne poznaješ na društvenim mrežama ili one tebi?)</p> <p>„Ne, (ne dodajem).“ (Dodaješ li na Facebook i Instagram ljude koje ne poznaješ?)</p>	<p>Sudionik tvrdi da se ne javlja i ne dodaje nepoznate osobe na društvene mreže te da ignorira zahtjeve koje nepoznate osobe šalju.</p>	<p>Izostaje dodavanje ili javljanje nepoznatim osobama.</p>	<p>PRISTUP NEPOZNATIM OSOBAMA</p>
<p>„Ne, pitam ih uvijek.“ (Dijeliš li privatne fotografije bez znanja osoba koje su na njima?)</p>	<p>Pitanje za dopuštenje objava koje se tiču drugih osoba.</p>	<p>Razvijena svijest o poštovanju i privatnosti drugih osoba.</p>	<p>PRIVATNOST I POŠTOVANJE DRUGIH OSOBA</p>

Istraživačko pitanje: **Kakvo je prethodno iskustvo adolescenata s intelektualnim teškoćama u ostvarivanju zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: **RAZINA ZABAVE I ZADOVOLJSTVA KORIŠTENJEM DRUŠTVENIH MREŽA**

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa onak', kad mi je dosadno, onda idem. Kad nemam ništa za radit, kad napišem zadaću, onda se bavim društvenim mrežama. Mislim, opušta me, onak', kad idem na pet minuta na mobitel i tak'.“ (Što misliš, jesi li sretan kad koristiš društvene mreže?)</p> <p>„Pa ne baš.“ (Jesi li naučio nešto za svakodnevni život?)</p>	<p>Korisnik navodi da ga korištenje opušta te da nije naučio ništa za svakodnevni život.</p>	<p>Postojanje zadovoljstva prilikom korištenja, izostanak učenja za svakodnevni život.</p>	<p>OSOBNI DOŽIVLJAJ ZADOVOLJSTVA PRILIKOM KORIŠTENJA</p>
<p>„Pa, na primjer kad doma nešto radimo, pa na kraju posla se slikamo za završetak ... I napišem kaj smo radili, kako nam je bilo i da smo uspješno završili.“ (Koje sadržaje najčešće objavljuješ?)</p>	<p>Sudionik navodi da objavljuje fotografije dobro obavljenog posla.</p>	<p>Fotografije su najčešći objavljivani sadržaj.</p>	<p>VRSTE OBJAVLJIVANIH SADRŽAJA</p>
<p>„Ne, (nisam upoznao).“ (Jesi li upoznao nekoga osobno prvo na društvenoj mreži, a onda uživo?)</p> <p>„Nisam (imao neugodno iskustvo).“ (Jesi imao nekad</p>	<p>Sudionik navodi da nikad nije prvo upoznao ljude na društvenim mrežama, a da osim navedenog ranije nije imao značajnih neugodnih iskustava.</p>	<p>Prvotno upoznavanje osoba na društvenim mrežama izostaje, kao i značajnija neugodna iskustva.</p>	<p>DRUGE OSOBE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA</p>

<p>neugodno iskustvo na društvenoj mreži od drugih ljudi?)</p>			
<p>„Pa prije jednih tri godine.“ (Kad si napravio račun na društvenim mrežama?)</p> <p>„...prijatelji su me kao nagovorili da ćemo se čut' prek' tog. Mene to uopće nije zanimalo, mene je bilo bolje ić' van igrat' nogomet s prijateljima neg' to prek' Facebooka. I onda sam to isprobao i onda mi se tak' svidjelo i ne privlači me to baš nešto, ali kad mi stigne poruka, onda odgovorim.“ (Zašto si otvorio račun na društvenim mrežama?)</p> <p>„Da, na Instagramu ... Pa dolazile su neke fotografije, onda neke poruke su mi dolazile ... Osjećao sam se bolje.“ (Jesi li ikad izbrisao ili deaktivirao račun na društvenoj mreži? Kako si se osjećao kad si to napravio?)</p>	<p>Sudionik je kreirao profil na društvenim mrežama prije tri godine na nagovor prijatelja. Također, deaktivirao je profil jer su mu stizale neprimjerene poruke i poslije toga se bolje osjećao.</p>	<p>Trogodišnje korištenje društvenih mreža na nagovor prijatelja te deaktivacija Instagram profila zbog primanja neželjenog sadržaja.</p>	<p>KREIRANJE KORISNIČKIH RAČUNA</p>

Istraživačko pitanje: **Kakvo je poštivanje pravila gramatike i pravopisa prilikom korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama?**

TEMATSKO PODRUČJE: **ZNAČAJ PISMENOSTI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA**

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Nije (važno).“ (Je li važno pisati pravilno velika i mala slova pravilno i kako ti pišeš?)</p> <p>„Da, uvijek stavljam ove kvačice, točke i to.“ (Je li važno č i ć pisati pravilno? Koristiš li ti samo c umjesto č i ć?)</p>	<p>Sudionik smatra da nije važno poštivati pravopis na društvenim mrežama, ali izjavljuje da poštuje ta pravila.</p>	<p>Mišljenje da nije važno poštivanje pravopisnih pravila, ali prisutno je poštivanje pravopisa prilikom vlastitog pisanja.</p>	<p>NAVIKE U PISANJU</p>
<p>„Da, siguran sam.“ (Jesi uvijek potpuno siguran u ono što si napisao?)</p>	<p>Sudionik izjavljuje da je siguran u točnost sadržaja koje objavljuje.</p>	<p>Sigurnost u vlastito pisanje.</p>	<p>DOŽIVLJAJ VLASTITOG PISANJA</p>
<p>„Je, jedanput ili dvaput ... Prijatelji ... Mislim, rekli su kao da se to ne piše, da treba stavljat' te točke, zareze i to. I da više ljudi ne razumije što hoću napisati ... Pa, onak'. Čudno mi je to bilo. Mislim, ja sam mislio da će oni mene razumjet'. Ali oni mene, mislim, skužili su oni mene što ja hoću reći.“</p>	<p>Sudionik navodi da su ga prijatelji upozorili na pogreške u pisanju te da se neobično osjećao. Također, navodi da je opazio i reagirao na greške drugih.</p>	<p>Obostrano uočavanje i reagiranje na greške u pisanju.</p>	<p>GRAMATIČKA I PRAVOPISNA TOČNOST OBJAVA</p>

<p>(Je li te nekad netko upozorio na greške u pisanju i kako si se osjećao?)</p> <p>„Da. Pa označio je mene i napisao je malim slovom S. P. I onda sam mu ja rekao, nisam mu ja to pisao prek' društvenih mreža nego idemo skupa u školu. Pa sam mu rekao da to ispravi, da je to pogrešno i tako.“</p> <p>(Jesi nekad primijetio da je netko od tvojih prijatelja na društvenim mrežama napravio grešku gramatičku ili pravopisnu grešku i kako si reagirao?)</p>			
<p>„Pa nisam.“</p> <p>(A jesi nekog pitao je li točno to što si napisao?)</p> <p>„Pa možemo provjerit' prek' Googla. Ja doma imam te rječnike, slova i to. Inače volim čitati pa kad nisam siguran ja pročitam i tako.“</p> <p>(Znaš li gdje možeš provjeriti je li točno ono što si napisao?)</p>	<p>Sudionik nije pitao drugu osobu za pomoć i provjeru točnosti, ali izjavljuje da provjeri u rječniku te da zna da može provjeriti na internetu.</p>	<p>Izostajanje provjere sadržaja kod drugih osoba. Provjera u rječnicima te postojanje svijesti o provjeri putem interneta.</p>	<p>PROVJERA TOČNOSTI SADRŽAJA</p>

SUDIONIK 5 (I.R.)

Istraživačko pitanje: U koju svrhu adolescenti s intelektualnim teškoćama koriste sredstva za virtualnu komunikaciju?			
TEMATSKO PODRUČJE: SVRHA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA			
Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
„Pa slikam, dopisujem se i stavljam na statuse nešto i tako.“ (Što najviše radiš pomoću društvenih mreža?)	Sudionica navodi da se na društvenim mrežama najviše dopisuje, objavljuje statuse te fotografira.	Dopisivanje je najistaknutiji aspekt društvenih mreža.	KOMUNIKACIJA
„Gledam slike, slikanje i te stvari. (Objavljujem) i svoje i od dečka tako da.“ (Što još radiš?)	Korisnica pregledava fotografije drugih korisnika i objavljuje fotografije iz privatne arhive.	Objava i pregledavanje fotografija važan je aspekt društvenih mreža.	FOTOGRAFIJE
„Najviše Facebook i Messenger ... Na Twitteru, na Instagramu i na Skypeu ... I Whatsapp.“ (Koje aplikacije koristiš za komunikaciju?)	Aplikacije koje korisnica koristi su Facebook, Messenger, Instagram, Whatsapp, Twitter i Skype.	Sudionica posjeduje sve aplikacije dostupne za komunikaciju u virtualnom svijetu.	VRSTE APLIKACIJA ZA KORIŠTENJE
„Ne.“ (Igraš li igrice na društvenim mrežama ili još nešto?) „Da, pa najviše znam pronaći prijatelje preko Facebooka, otići na njihovo ime i	Od ostalih aktivnosti, sudionica tvrdi da nalazi prijatelje na Facebooku te navodi da ne igra igrice na društvenim mrežama.	Traženje prijatelja je glavna dodatna aktivnost, igranje igrica izostaje.	DODATNE AKTIVNOSTI

<p>onda.“ (Pronalaziš li prijatelje na društvenim mrežama?)</p>			
<p>„Mobitel i laptop.“ (Pomoću kojeg uređaja koristiš društvene mreže?)</p>	<p>Sudionica pristupa društvenim mrežama preko mobitela i laptopa.</p>	<p>Pristup društvenim mrežama putem mobitela i laptopa.</p>	<p>MEDIJ ZA KORIŠTENJE</p>
<p>„Svaki dan.“ (Koliko često koristiš društvene mreže?)</p> <p>„Pa znam biti nekih, ako sam na računalu, znam nekih bit' pet sati, ajmo reć'.“ (Koliko često u danu budeš na društvenim mrežama?)</p> <p>„Ujutro ... Da, i kad dođem doma isto... Cijelu noć sam aktivna, znam po noći ući na Facebook i bit' cijelu noć budna i tipkat'.“ (A kad koristiš društvene mreže?)</p>	<p>Korisnica provodi nekoliko sati u danu na društvenim mrežama, ponekad i cijelu noć.</p>	<p>Svakodnevno i dugotrajno korištenje društvenih mreža u danu.</p>	<p>UČESTALOST KORIŠTENJA</p>
<p>„ Ne.“ (Ideš li na Facebook u školi?)</p>	<p>Sudionica ne koristi društvene mreže u školi.</p>	<p>Izostanak korištenja.</p>	<p>KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U ŠKOLI</p>

<p>„A ne baš, ne. Neću baš tati reć', tako da. Onda bi me išao kontrolirati tako da mi je glupo... A prije je znao da imam pa sam promijenila šifru tako da ne zna. Ne dam da me baš kontrolira u Facebooku i tim stvarima. Ma ne želim da mi gleda i gotovo.“ (Znaju li roditelji da si aktivna na društvenim mrežama?)</p> <p>„Ne, ništa mi ne prigovara.“ (Prigovaraju li ti roditelji da puno vremena provodiš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionica ne želi da je roditelji kontroliraju u korištenju. Roditelji ne prigovaraju za učestalost korištenja.</p>	<p>Roditeljski nadzor u korištenje društvenih mreža ne postoji, kao ni prigovaranje o korištenju.</p>	<p>RODITELJSKA UKLJUČENOST</p>
--	--	---	---------------------------------------

Istraživačko pitanje: **Na koji način adolescenti s intelektualnim teškoćama pristupaju drugim osobama koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: ODNOS PREMA DRUGIM OSOBAMA

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
------------------	----------------	-----------------	------

<p>„Ne. Tak nešto malo, ali ne puno.“ (Čitaš li objave svojih prijatelja na društvenim mrežama?)</p> <p>„Da. Često.“ (Komentiraš li objave svojim prijateljima na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionica ponekad čita te često komentira objave svojih prijatelja.</p>	<p>Reagiranje na objave prijatelja.</p>	<p>INTERES ZA OBJAVE DRUGIH OSOBA</p>
<p>„Mene neki nepoznati, nepoznati ljudi me, mislim dodaju na Instagram i onda, ne mogu ih nikako maknut'. To mi je jedini problem. Ne mogu maknut', probam maknut', pojavi mi se na Instagramu da me oni prate već, ti muški.“ (Je li te nekad netko naljutio na društvenim mrežama i kako?)</p>	<p>Nepoznate muške osobe sudionicu dodaju na Instagram te ih ona ne može maknuti.</p>	<p>Neželjeni pratitelji na Instagramu.</p>	<p>VIRTUALNI KONFLIKTI</p>
<p>„Da ... Ma ne, sve u redu. .. Ma joj, dvjesto puta sam jedanput pisala psovke kad me netko naživcirao. Neprimjerenim, evo. Nisam trebala, al' ...“ (Misliš li da pravilno komuniciraš s drugim osobama i bi li ga mogla poboljšati?)</p>	<p>Smatra da dobro komunicira i izjavljuje da je jednom prilikom pisala psovke što sada smatra neprimjerenim.</p>	<p>Mišljenje o pravilnoj komunikaciji, svijest o ponekim lošim primjerima komunikacije.</p>	<p>NAČINI KOMUNICIRANJA</p>

<p>„Ne, nikako. Ne, odmah blokiram i to je to.“ (Javljaš li se osobama koje ne poznaješ na društvenim mrežama?)</p> <p>„ Ne. Ne.“ (Dodaješ li na Facebook i Instagram ljude koje ne poznaješ?)</p>	<p>Korisnica ne dodaje nepoznate osobe te im se i ne javlja na društvenim mrežama.</p>	<p>Izostaje javljanje i dodavanje nepoznatih osoba.</p>	<p>PRISTUP NEPOZNATIM OSOBAMA</p>
<p>„Ne, nikad to ne radim. Uvijek pitam, tako da.“ Dijeliš li privatne fotografije bez znanja osoba koje su na njima?)</p>	<p>Traženje dopuštenja za objave koje se tiču drugih osoba.</p>	<p>Razvijena svijest o poštovanju i privatnosti drugih osoba.</p>	<p>PRIVATNOST I POŠTOVANJE DRUGIH OSOBA</p>

<p>Istraživačko pitanje: Kakvo je prethodno iskustvo adolescenata s intelektualnim teškoćama u ostvarivanju zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže?</p>			
<p>TEMATSKO PODRUČJE: RAZINA ZABAVE I ZADOVOLJSTVA KORIŠTENJEM DRUŠTVENIH MREŽA</p>			
<p>Izjave sudionika</p>	<p>Kod prvog reda</p>	<p>Kod drugog reda</p>	<p>TEMA</p>

<p>„Da. Dobro osjećam se.“ (Što misliš, jesi li sretna kad koristiš društvene mreže?)</p> <p>„Ne.“ (Jesi li naučila nešto za svakodnevni život?)</p>	<p>Sudionica je sretna kad koristi društvene mreže te smatra da putem njih nije naučila ništa za svakodnevni život.</p>	<p>Postojanje zadovoljstva prilikom korištenja društvenih mreža.</p>	<p>OSOBNI DOŽIVLJAJ ZADOVOLJSTVA PRILIKOM KORIŠTENJA</p>
<p>„Fotke, statusi i tako te stvari.“ (Koje sadržaje najčešće objavljuješ?)</p>	<p>Sudionica objavljuje fotografije i statuse.</p>	<p>Vizualni sadržaji su najobjavljaniji.</p>	<p>VRSTE OBJAVLJIVANIH SADRŽAJA</p>
<p>„Nisam.“ (Jesi li upoznala nekoga osobno prvo na društvenoj mreži, a onda uživo?)</p> <p>„Joj, nemojte me pitat', molim vas. Imala sam. Više puta to je bilo. Jedva sam se tog riješila. Mami sam pričala, jel. Mami i tati malo o tome i tak'.“ (Jesi imala nekad neugodno iskustvo na društvenoj mreži od drugih ljudi? Kako si reagirala?)</p>	<p>Dogodilo se neugodno iskustvo kojeg se sudionica jedva riješila uz pomoć roditelja.</p>	<p>Neugodno iskustvo riješeno uz intervenciju roditelja.</p>	<p>DRUGE OSOBE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA</p>

<p>„U petom osnovne sam napravila (Facebook). Ostale u osmom.“ (Koliko dugo si aktivna na društvenim mrežama?)</p> <p>„Pa da imam prijatelje i da objavljujem slike i statuse.“ (Zašto si otvorila račun na društvenim mrežama?)</p> <p>„Nisam nikad, nisam.“ (Jesi li ikad izbrisala ili deaktivirala račun na društvenoj mreži?)</p>	<p>Korisnica je aktivna na društvenim mrežama dugi niz godina te kao razlog otvaranja računa navodi objavu slika i statusa.</p>	<p>Dugogodišnja aktivnost na društvenim mrežama, razlog kreiranja je objava statusa.</p>	<p>KREIRANJE KORISNIČKIH RAČUNA</p>
--	---	--	--

<p>Istraživačko pitanje: Kakvo je poštivanje pravila gramatike i pravopisa prilikom korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama?</p>			
<p>TEMATSKO PODRUČJE: ZNAČAJ PISMENOSTI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA</p>			
<p>Izjave sudionika</p>	<p>Kod prvog reda</p>	<p>Kod drugog reda</p>	<p>TEMA</p>
<p>„ Ne. Ne. Mala uvijek, sve mala pišem.“ (Je li važno pisati pravilno velika i mala slova pravilno i kako ti pišeš?)</p> <p>„Ne, nije ... Pišem č i ć.“ (Je li važno č i ć pisati</p>	<p>Sudionica ne smatra pravopis i gramatiku važnim te rijetko poštuje pravila pisanja.</p>	<p>Nevažnost gramatike i pravopisa, nedosljedno poštivanje pravila pisanja.</p>	<p>NAVIKE U PISANJU</p>

<p>pravilno? Koristiš li ti samo c umjesto č i ć?)</p>			
<p>„Da.“ (Jesi uvijek potpuno sigurna u ono što si napisala?)</p>	<p>Sudionica je uvijek potpuno sigurna u točnost napisanog.</p>	<p>Sigurnost u napisan i objavljen sadržaj.</p>	<p>DOŽIVLJAJ VLASTITOG PISANJA</p>
<p>„Ne. Osjećala bih se grozno da je. Ne volim da me se ispravlja u pisanju.“ (Je li te nekad netko upozorio na greške u pisanju i kako si se osjećala?)</p> <p>„Ma vidim, al' niš' ne govorim. Pustim ga da piše i dalje tako.“ (Jesi nekad primijetila da je netko od tvojih prijatelja na društvenim mrežama napravio grešku gramatičku ili pravopisnu grešku i kako si reagirala?)</p>	<p>Sudionica je primijetila pogreške drugih na koje nije reagirala. Također, sudionicu nikad nitko nije ispravio te ne bi voljela da je.</p>	<p>Opažanje pogrešaka drugih ljudi, izostanak reakcije.</p>	<p>GRAMATIČKA I PRAVOPISNA TOČNOST OBJAVA</p>
<p>„Ne.“ (A jesi nekog pitala je li točno to što si napisala?)</p> <p>„U postavkama odem. Pa idem u onaj centar za pomoć i onda mi se pokaže šta sam ja.“ (Znaš li gdje možeš provjeriti je li točno ono što si napisala?)</p>	<p>Sudionica nije pitala drugu osobu za pomoć i provjeru sadržaja, ne zna gdje može provjeriti.</p>	<p>Izostanak provjere sadržaja s drugim osobama, neznanje za mogućnosti provjere.</p>	<p>PROVJERA TOČNOSTI SADRŽAJA</p>

SUDIONIČKI 6 (M.M.)

Istraživačko pitanje: U koju svrhu adolescenti s intelektualnim teškoćama koriste sredstva za virtualnu komunikaciju?			
TEMATSKO PODRUČJE: SVRHA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA			
Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
„Da, to isto ... Pa najviše gledam nešto na Fejsu što ima, što netko objavljuje na Facebooku, što dođe.“ (Što najviše radiš na društvenim mrežama, dopisuješ se?)	Sudionica se na društvenim mrežama najviše dopisuje i pregledava objavljujane sadržaje.	Dopisivanje je najistaknutiji aspekt društvenih mreža.	KOMUNIKACIJA
„Lajkujem ili nešto istražujem. Nekoga tko mi pošalje zahtjev pa kopam pola sata da se sjetim tko je tko.“ (Što još radiš na društvenim mrežama?)	Korisnica pomoću fotografija identificira druge osobe i reagiranjem na fotografije odobrava njihove objavljene sadržaje.	Upotreba fotografija važan je aspekt društvenih mreža.	FOTOGRAFIJE
„Znači Facebook, Messenger, Instagram ... Whatsappu i na Viberu se dopisujem isto.“ (Koje aplikacije koristiš?)	Aplikacije koje korisnica koristi su Facebook, Messenger, Instagram, Whatsapp i Viber.	Posjedovanje najznačajnijih aplikacija za komunikaciju u virtualnom svijetu.	VRSTE APLIKACIJA ZA KORIŠTENJE

<p>„Ne.“ (Igraš li igrice na društvenim mrežama?)</p> <p>„To da. Ljude koje znam, dodajem ih na Facebook kao cijelu rodbinu što na mom Facebooku dođe.“ (Tražiš li prijatelje na društvenim mrežama?)</p>	<p>Od ostalih aktivnosti, sudionica nalazi prijatelje na Facebooku, navodi da ne igra igrice na društvenim mrežama.</p>	<p>Traženje prijatelja je glavna dodatna aktivnost, igranje igrice izostaje.</p>	<p>DODATNE AKTIVNOSTI</p>
<p>„Mogu s mobitelom, mogu s kompjuterom, mogu bilo kako ... Više mobitel.“ (Koji uređaj koristiš za pristup društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionica pristupa društvenim mrežama najviše preko mobitela, ali koristi i računalo.</p>	<p>Pristup putem mobitela i računala.</p>	<p>MEDIJ ZA KORIŠTENJE</p>
<p>„Pa mogu svaki dan, mogu češće koristiti. Ako nešto radim, onda pustim mobitel pa neka svira, piše poruke, zove ... Ujutro, popodne, navečer ... A tijekom noći nešto pogledam, onda ga pustim i onda odem spavat'.“ (Kad koristiš društvene mreže, svaki dan?)</p> <p>„Jedan do dva sata sam ja na mobitelu, ja</p>	<p>Svaki dan u brojnim navratima sudionica pristupa društvenim mrežama s vremenom korištenja većim od sat vremena.</p>	<p>Svakodnevno i cijelodnevno korištenje društvenih mreža.</p>	<p>UČESTALOST KORIŠTENJA</p>

<p>se ne skidam s njega.“ (Koliko misliš da vremenski u danu provedeš na društvenoj mreži?)</p> <p>„Ne.“ (Je li ti misliš da puno vremena provodiš na društvenim mrežama?)</p>			
<p>„Koristim ga poslije, odmor, da. Da vidim što ima.“ (Koristiš li društvene mreže u školi?)</p>	<p>Prilikom nastave se mobitel ne koristi, nego samo na odmoru za saznavanje novosti.</p>	<p>Nekorištenje mobitela i društvenih mreža tijekom nastave, nego na odmoru.</p>	<p>KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U ŠKOLI</p>
<p>„Znaju... To prigovaraju starci. Puno si na mobitelu i nešto, kaj da radim.“ (Znaju li roditelji da si aktivna na društvenim mrežama? Prigovaraju li?)</p> <p>„Ne, zato što nitko ne može uć' u moj Facebook ako nema moju lozinku.“ (Je li to pod njihovim nadzorom?)</p>	<p>Roditelji znaju da je sudionica aktivna na društvenim mrežama, no nemaju nadzor nad korištenjem te prigovaraju za prekomjerno korištenje.</p>	<p>Korištenje društvenih mreža bez nadzora. Postojanje roditeljske svijesti uz prigovor o aktivnosti.</p>	<p>RODITELJSKA UKLJUČENOST</p>

Istraživačko pitanje: **Na koji način adolescenti s intelektualnim teškoćama pristupaju drugim osobama koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: ODNOS PREMA DRUGIM OSOBAMA

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Da. Pročitam, pa mi je smiješno, pa razmislim i dobro ... Da, mogu komentirat'.“ (Čitaš li i komentiraš objave svojih prijatelja?)</p>	<p>Sudionica čita, komentira i razmišlja o objavama svojih prijatelja.</p>	<p>Reagiranje na objave prijatelja.</p>	<p>INTERES ZA OBJAVE DRUGIH OSOBA</p>
<p>„To da, to je moj bivši radio meni, pisao ... Pa obratila sam se mami i tati pa bi oni rekli što da napišem, što da kažem.“ (Je li te nekad netko naljutio na društvenim mrežama i kako si reagirala?)</p> <p>„... znači blokirala sam, tako da ne može doći na moju stranicu Facebooka, da ne može vidjeti što sam objavila i da ne može pisati poruke.“ (Jesi imala neko neugodno iskustvo koristeći društvene mreže?)</p>	<p>Sudionica je dobivala neželjene poruke te je blokirala osobu i obratila se roditeljima za pomoć.</p>	<p>Postojanje neugodnog iskustva i uključivanje roditelja u rješavanje.</p>	<p>VIRTUALNI KONFLIKTI</p>

<p>„Mogu i poboljšat'. Mogu bilo što, mogu svašta napraviti' ... Pa trebalo bi.“ (Misliš li da dobro komuniciraš s drugima i bi li ga mogla popraviti?)</p>	<p>Sudionica smatra da bi poboljšanje komunikacije bilo potrebno.</p>	<p>Svijest o mogućnosti poboljšanja.</p>	<p>NAČINI KOMUNICIRANJA</p>
<p>„Ne (ne javljam se) ... One se meni mogu javiti, ali ono, znači uvijek ću pitati osobu koliko ima godina, zato što me zanima uvijek.“ (Javljaš li se nepoznatim osobama na društvenim mrežama i javljaju li se one tebi?)</p> <p>„Na Facebook ne. Na Instagram, pošto mi je zaključan račun, ne može mi nitko vidjeti slike dok mi ne pošalje zahtjev ... Ako mi pošalje zahtjev, onda mu ja mogu dopustiti' da vidi.“ (Dodaješ i na Facebook ili Instagram ljude koje ne poznaješ?)</p>	<p>Sudionica ne dodaje i ne javlja se nepoznatim osobama, ali se one njoj javljaju.</p>	<p>Izostajanje javljanja nepoznatim osobama, no postoji javljanje nepoznatih osoba sudionici.</p>	<p>PRISTUP NEPOZNATIM OSOBAMA</p>

<p>„Da, stavim to ... Pa pitam d l' mogu stavit.“</p> <p>(Dijeliš li privatne fotografije bez znanja osoba koje su na njima?)</p>	<p>Sudionica traži dopuštenje za objavu sadržaja koji se tiču drugih osoba.</p>	<p>Razvijena svijest o poštovanju i privatnosti drugih osoba.</p>	<p>PRIVATNOST I POŠTOVANJE DRUGIH OSOBA</p>
---	---	---	---

Istraživačko pitanje: **Kakvo je prethodno iskustvo adolescenata s intelektualnim teškoćama u ostvarivanju zabave i zadovoljstva koristeći društvene mreže?**

TEMATSKO PODRUČJE: **RAZINA ZABAVE I ZADOVOLJSTVA KORIŠTENJEM DRUŠTVENIH MREŽA**

Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa jesam ... Pa gledam što je netko objavio, vidim nekoga tko mi je poznat pa mi pošalje poruku, pa odgovorim na poruku, pa pišem.“</p> <p>(Što misliš, jesi sretna kad koristiš društvene mreže?)</p> <p>„Pa jesam, uvijek znači ako ne poznaš neku osobu, nećeš mu nikad reći adresu, možeš mu reći ime, ali adresu ne.“</p> <p>Jesi li naučila nešto za svakodnevni život?)</p>	<p>Sudionica je sretna kad koristi društvene mreže i smatra da je naučila nešto za svakodnevni život koristeći društvene mreže.</p>	<p>Postojanje zadovoljstva prilikom korištenja društvenih mreža te učenje nekih činjenica važnih za svakodnevni život.</p>	<p>OSOBNI DOŽIVLJAJ ZADOVOLJSTVA PRILIKOM KORIŠTENJA</p>

<p>„Pjesme, slike. Ili zeca uslikam pa ga stavim na Instagram da ode.“</p> <p>(Koje sadržaje najčešće dijeliš na društvenim mrežama?)</p>	<p>Sudionica najviše objavljuje pjesme i slike zeca na društvenim mrežama.</p>	<p>Pjesme i vizualni sadržaji su najčešće objavljivani.</p>	<p>VRSTE OBJAVLJIVANIH SADRŽAJA</p>
<p>„Da.“</p> <p>Jesi prvo upoznala nekoga preko društvenih mreža pa onda uživo?</p>	<p>Sudionica tvrdi da je upoznala osobe prvotno na društvenoj mreži, a potom uživo.</p>	<p>Prisutnost prvotnog upoznavanja u virtualnom svijetu.</p>	<p>DRUGE OSOBE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA</p>
<p>„Facebook sam napravila s jedanaest godina ... Instagram sam isto počela s jedanaest godina ... Da se upoznajem s drugim ljudima, da se mogu dopisivati, da vidim da li imamo neke sličnosti, da vidim da li mogu nekome nešto pomoći kad mu je teško ... Da možeš vidjeti neku osobu ako ti je u drugoj državi, na drugoj lokaciji, da ga možeš vidjeti uživo.“</p> <p>(Kada si i zašto napravila račune na društvenim mrežama?)</p> <p>„Na Facebooku. Zato</p>	<p>Aktivnost sudionice na Facebooku i Instagramu traje već šest godina s ciljem boljeg upoznavanja i dopisivanja, s jednom deaktivacijom Facebook profila.</p>	<p>Dugogodišnja aktivnost te jedna deaktivacija profila na Facebooku. Razlog kreiranja je upoznavanje i dopisivanje.</p>	<p>KREIRANJE KORISNIČKIH RAČUNA</p>

<p>što, stavila sam drugačije na Facebooku da se zovem, da me nitko ne može skužiti.“</p> <p>(Jesi nekad deaktivirala ili obrisala profil na društvenoj mreži?)</p>			
---	--	--	--

<p>Istraživačko pitanje: Kakvo je poštivanje pravila gramatike i pravopisa prilikom korištenja društvenih mreža kod adolescenata s intelektualnim teškoćama?</p>			
<p>TEMATSKO PODRUČJE: ZNAČAJ PISMENOSTI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA</p>			
Izjave sudionika	Kod prvog reda	Kod drugog reda	TEMA
<p>„Pa mislim da se imena uvijek pišu velikim slovom. Možeš napisati i malim ponekad ... Veliko i malo, zavisi kak' mi dođe.“</p> <p>(Je li važno pisati pravilno velika i mala slova pravilno i kako ti pišeš?)</p> <p>„Pa mislim da je. Koristim (č i ć).“</p> <p>Je li važno č i ć pisati pravilno? Koristiš li ti samo c umjesto č i ć?)</p>	<p>Sudionica smatra da je važno poštivati pravopis, no ponekad ga svjesno ne poštuje.</p>	<p>Važnost poštivanja pravopisnih pravila, ali nedosljedno provođenje prilikom vlastitog pisanja.</p>	<p>NAVIKE U PISANJU</p>

<p>„Da.“ (Jesi uvijek potpuno sigurna da točno pišeš riječi?)</p>	<p>Sudionica je uvijek potpuno sigurna u točnost napisanog.</p>	<p>Sigurnost u napisan i objavljen sadržaj.</p>	<p>DOŽIVLJAJ VLASTITOG PISANJA</p>
<p>„Nije ... Normalno da bi bilo ok, onda bi' to ispravila.“ (Je li te nekad netko upozorio na greške u pisanju i kako si se osjećala? Kako bi reagirala da je?)</p> <p>„Pa zna se to dogoditi'. To se uvijek dogodi svakome ... Da, rekla sam, ono. Ispravi to što si napisao. Napiši to ponovo da dodaš još jednu rečenicu ... Ako ti fali ć, onda ga moraš dodat'.“ (Jesi nekad primijetila da je netko od tvojih prijatelja na društvenim mrežama napravio grešku gramatičku ili pravopisnu grešku i kako si reagirala?)</p>	<p>Sudionica je primijetila pogreške drugih na koje je reagirala obraćanjem osobi. Također, sudionicu nikad nitko nije ispravio, no ne bi bio problem da je.</p>	<p>Opažanje i reakcija na pogreške drugih, no izostanak ispravljanja sudionice od strane drugih ljudi.</p>	<p>GRAMATIČKA I PRAVOPISNA TOČNOST OBJAVA</p>

<p>„Ne (nisam pitala).“ A jesi nekog pitala je li točno to što si napisala?)</p> <p>„Mogu provjerit' na internetu. Na Google, napišem to isto i onda mi izbaci.“ Znaš li gdje možeš provjeriti je li točno ono što si napisala?)</p>	<p>Sudionica nije pitala drugu osobu za pomoć i provjeru sadržaja, ali zna da može provjeriti na internetu.</p>	<p>Izostanak provjere sadržaja s drugim osobama, no svijest o mogućnosti provjere na internetu.</p>	<p>PROVJERA TOČNOSTI SADRŽAJA</p>
--	---	---	--